

Diari d'un voluntari al Sahara del 58

Josep Sevilla Alexandre

DIARI D'UN VOLUNTARI AL SAHARA DEL 58

Pròleg

Arriba un moment en la vida de tots nosaltres en què ens veiem amb la necessitat d'acomiar-nos de les persones més influents i per més temps estimades, aquelles que van donar-nos l'ésser. Sempre, fins aquest trist moment, havíem tingut la sensació de conèixer-les força bé; i fins i tot quan ens parlaven del passat, de la seva vida com a joves abans que existíssim nosaltres, no hi paràvem gaire atenció. No anava amb nosaltres, escoltàvem però no reteníem gaire.

En el cas dels avis aquest fet és encara més accentuat. Quan els teníem amb nosaltres no érem prou madurs ni teníem els coneixements suficients per a escoltar-los amb paciència i comprendre: "batalletes de vells". Així són les coses. Si tingués a hores d'avui aquestes estimades persones en disposició de comunicar-m'hi, quantes coses tindria a preguntar! D'aquesta manera, en molts aspectes del passat familiar, quan un es planteja preguntes el silenci acostuma a ser clamorós, i quan t'adones d'aquesta mancança ja acostuma a ser massa tard.

Una altra cosa que acostuma a passar un dia o un altre és que de cop i volta et trobes davant d'un munt d'antigues fotografies, cartes, diaris, escrits diversos, etc, que has trobat en aquells calaixos enigmàtics de casa els pares. Aquests calaixos contenen allò material que més enllà de la nostra memòria queda de les seves vides. I alhora, com ells en el seu moment van passar també pel mateix tràngol, el que hi trobem són força bocins inconnexos de la vida dels pares, dels avis, de tiets, dels besavis i fins i tot dels rebesavis. Buidar la casa dels pares perquè ja no hi són per retornar-na al propietari, en aquest cas, ja que eren de lloguer, és un fet extremadament dolorós; la melangia aflora a mesura que has d'arreglar tota una vida i vas empaquetant i ordenant aquelles coses que tant

coneixes. Què en faràs ara de tot això? És un xic delirant, no ho voldries però no te'n pots desprendre. Al menys així ha estat en el meu cas.

En fi, estant en aquesta tessitura vaig trobar un parell de llibres a les estanteries de l'extensa biblioteca dels pares, els quals mai havia vist o mai me n'hi havia fixat; negres, sense títol al llom ni cap inscripció a la portada. En fixar-m'hi bé i obrir-los vaig adonar-me que eren dues petites llibretes enquadernades, escrites a mà, amb el diari complet que el pare havia escrit durant els mesos del seu servei militar al Sahara. Jo no sabia que ho havia fet, que això existia. Vaig llegir-los amb molta atenció i vaig entendre fins a quin punt el pare va tenir la sensibilitat i l'habilitat de transmetre les vivències d'aquell breu però intens període de la seva joventut, i alhora de fer entendre la relació que tenia amb la mare: ell amb vint anys i ella amb setze.

La història que s'explica en aquest relat diari se situa temporalment als anys 1958 i 1959, en concret des del mes de juny del 58 fins al de gener del 59. En ella, el pare explica les seves vivències a la nova província espanyola, la número 53, el Sahara Espanyol, creada per l'administració franquista en gener de 1958.

En aquell moment el pare estava realitzant el servei militar com a voluntari a la caserna de Lepanto, a Barcelona, amb 19 anys, però un mes més tard va ser destinat a la caserna de Can Torelló, a Gavà. Estava destinat a la "Compañía Expedicionaria de Transmisiones nº4", i durant aquests primers temps va estar formant-se en codi Morse i en el funcionament dels sistemes de comunicació per ràdio; aquells coneixements que després aplicaria en la seva estada a l'Àfrica.

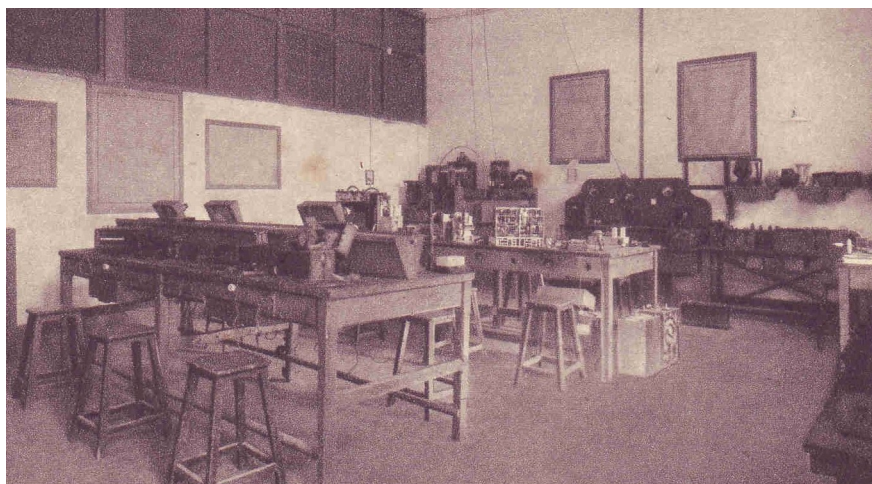

En Joan Vives, un dels companys expedicionari del pare, explicà als mitjans de comunicació l'escassa formació tant militar com tècnica que tenien quan van ser enviats al Sahara. No s'ha d'oblidar que hi havia un conflicte armat en aquell moment a la zona que durà des del 1957 al 1959. Aquest conflicte va ser tan ocultat per la dictadura franquista que ni els propis soldats que s'embarcaven cap a la zona sabien que anaven cap a un encobert camp de batalla entre els rebels saharians recolzats pel govern marroquí contra les forces espanyoles d'ocupació; un conflicte que va costar la vida a 366 militars espanyols.

Per aquestes circumstàncies l'Associació de la Companyia Expedicionària de Transmissions nº4 va aconseguir sis dècades després dels fets una minsa compensació

econòmica per als que van fer al Sahara el servei militar entre aquestes dates comentades.

La majoria dels soldats que convivia a la caserna de Lepanto eren voluntaris de bones famílies o que tenien algun interès en estar-se a Barcelona el que durés el seu servei militar, encara que durés més temps pel fet de ser voluntaris. Escollien el voluntariat per estar prop de casa. "Hotel Lepanto", l'anomenaven, i s'hi vivia força bé. Aquí es veu el taller de pràctiques de ràdio de Telecomunicacions.

Però de cop i volta es veuen obligats a embarcar el vint de juny de 1958 en el mític vaixell "Monte de la Esperanza" en direcció a un desconegut conflicte bèl·lic iniciat un temps abans, el 1957, amb la missió de donar suport a la xarxa de transmissions de l'exèrcit.

Era una zona on gairebé qualsevol infraestructura estava encara per construir, i aquesta era la missió de la majoria de forces espanyoles que hi eren en aquell moment: crear xarxes de comunicació, fortificar i millorar nous fortins i casernes, arranjar i crear carreteres per travessar el desert, aplanar i adequar zones per a l'aviació, defensar les posicions on s'estava treballant, etc; creant del poc que hi havia una nova província més o menys transitable i normalitzada. Tot això al marge del parer i la participació dels residents locals nadius, evidentment; i consumint gran part dels seus recursos naturals per mantenir-hi la presència dels soldats espanyols.

La manera de treballar els materials que deixà escrits el pare ha estat com ara relataré. Després de fer-ne varies lectures decidí, com a filòleg, en primer lloc traduir directament els textos del castellà al català, intentant reorganitzar el text al mateix temps, donant més cohesió a l'estructura textual i a les construccions sintàctiques; al mateix temps he adequat també els recursos semàntics, sempre intentant respectar al màxim l'original. En segon lloc he ampliat el contingut del diari mitjançant les explicacions més extenses i detallades que oferia el pare en la seva correspondència amb la família, i sobretot amb la mare. Tot el que s'explica en aquest diari són exclusivament les vivències i els pensaments reals del pare; en cap moment hi ha espai per a la ficció.

El motiu de la traducció al català és una llicència presa per mi que no m'ha estat possible evitar. Mai el pare s'expressava amb ningú de nosaltres en castellà, mai; per tant bolcar el contingut del seu relat d'una manera que no fos la que li reconeixia com a natural em dificultava l'expressió emocional i versemblant del text. Cal tenir en compte també que el motiu principal pel qual el pare no va escriure el seu diari en llengua catalana en fou el desconeixement de l'ortografia d'aquesta, ja que mai va poder estudiar-la: l'ensenyament del moment, per llei, era exclusivament en castellà. Si ell hagués tingut els coneixements adequats de l'escriptura en català ho hauria fet en el propi idioma sens cap dubte. A més cal tenir en compte el panorama polític del moment respecte al català i el seu ús, que

podria haver-li comportat algun maldecap si la correspondència o les llibretes dels diaris haguessin caigut en segons quines mans.

És també important adonar-se de la ingenuïtat i l'autenticitat de les opinions o comentaris del pare, sols era un noi de vint anys dels anys 50 que transmetia el que veia amb ulls de jovenet inexpert portat a un indret estrany i llunyà; però també hi demostra la seva maduresa de pensament i ànsies de conèixer, tot i ser tant jove. També cal tenir en compte que la destinatària de la seva comunicació epistolar aquí utilitzada per completar el diari fou la meua mare, una noieta de setze anys en aquell moment. El que queda palès en les opinions del pare és la importància que tenia per als soldats destacats al Sahara el fet de rebre i enviar correspondència; era una qüestió vital en el seu estat anímic la comunicació àgil amb els seus.

Els materials fotogràfics utilitzats en aquest diari hi són inclosos amb més o menys encert intentant il·lustrar algunes escenes narrades. En la seva major part són fotografies o postals que el pare enviava per correu a la mare, o ella a ell; i d'aquesta manera les van conservar, cartes i fotografies juntes al llarg de seixanta anys.

Per acabar comentaré la problemàtica que m'he trobat amb la transcripció i l'ús dels noms de les persones implicades en la trama d'aquest diari. El que primer he de dir és que pot haver-ne algun de mal escrit per no entendre el que diu exactament el manuscrit. La segona cosa a comentar és que en el cas dels noms no n'he fet cap traducció, estan escrits en castellà i així els he mantingut; no puc saber del cert com s'anomenaven entre ells; així que mantinc la seva escriptura tal com estan al manuscrit. La darrera qüestió a comentar és la identificació dels noms propis amb les imatges fotogràfiques: excepte algun cas, en la majoria de fotografies no tinc manera possible d'identificar exactament cada imatge personal amb l'adjudicació del nom correcte; aquesta és una dada que no he pogut resoldre. Espero que si algú en llegir aquest diari pot aportar alguna informació en aquest sentit o en l'escriptura correcta m'ho faci saber per poder corregir l'escrit o afegir-ne la dada en possibles reedicions.

Espero que la lectura d'aquest diari sigui amena al mateix temps que informativa. Moltes gràcies pel temps dedicat a la seva lectura.

DIARI DEL SERVEI MILITAR: Josep Sevilla Alexandre

Divendres, 20 de juny de 1958

Avui ens hem llevat a tres quarts de quatre per anar cap al port de Barcelona i pujar al vaixell que ens hi espera. Venim des de la caserna de Lepanto.

La darrera formació en telecomunicacions l'hem feta al Campament d'Instrucció de Gavà de Can Torelló, Agrupació de Transmissions nº4, companyia 42.

Per necessitats de la família he decidit allistar-me com a voluntari per estar prop de casa. Però ara em veig amb l'obligació ni més ni menys que de viatjar cap a l'Àfrica, cap al Sahara, ja que des del gener d'enguany s'ha declarat com a província espanyola i els cal personal militar.

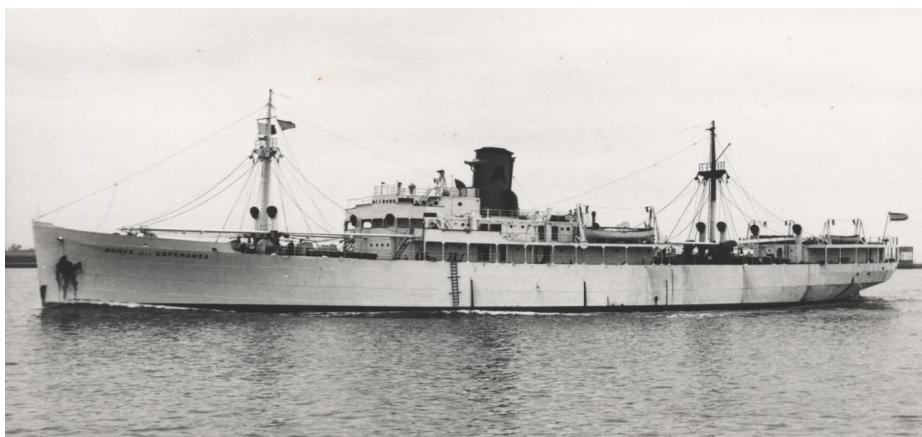
Al port ens hem acomiadat del companys de caserna del meu cos militar, el de «transmisiones». Ens han cantat tot un seguit d'himnes patriòtics de suport; semblava més un comiat cap a la guerra que de servei militar. He de precisar també que a Barcelona, junt amb el nostre cos de telecomunicacions, s'hi han afegit a l'embarcament forces d'intendència i automobilistes.

El vaixell fa les maniobres pertinents i sortim de port. A poca estona de viatge una colla de dofins han començat a resseguir la nostra marxa, d'un costat a l'altre de la nau, sempre a proa, com si ens volguessin marcar el rumb. Un altre bonic detall de força efecte que no

puc passar per alt és quan a l'alçada de les Illes Balears podíem a banda i banda veure terra: les Balears a l'esquerra, la costa valenciana a la dreta. Tot i la distància ens semblava impossible que només girant el cap de costat a costat es pogués contemplar les dues terres a l'horitzó.

Arribem al port de València a un quart de sis de la tarda. Ens han tingut una estona en espera fora del port. Acabo d'assabentar-me que un cop hi ataquem hi haurà algú encarregat de baixar a terra i entregar tot el nostre correu per fer-ne els enviaments pertinents. Corre-cuita m'he afanyat a escriure cartes tant a la nòvia com als pares.

Un cop dins el port i amarrats als molls ha pujat un nou contingent de soldats d'artilleria. Per cert, havia oblidat al principi d'aquest diari donar el nom del vaixell. Es tracta del «Monte de la Esperanza», matriculat a Bilbao. Com a estació de telegrafia (la meua especialitat i destinació) té les inicials EDJD.

Nosaltres, els que hem sortit de Barcelona, estem instal·lats a la primera bodega, o sigui, la superior i millor. Als que han embarcat a València els ha tocat la segona, la inferior, o a coberta.

Cap a les nou del vespre hem reprès la marxa, en direcció cap al port de Cadis. De nit, asseguts a la part de proa, ens hem ajuntat uns quants companys de la 42 i hem passat una bona estona cantant, principalment sardanes. Vist està que allà on hi va un català hi van també les seves sardanes.

La manera més bonica i agradable de viatjar a bord és assegut a proa, ja que és fascinant veure com la nau talla l'aigua. Alhora és on també es poden contemplar millor els dofins i d'altres grans peixos. Fins i tot he pogut veure alguns animals marins que no sé reconèixer. I, sobretot, gran nombre de gavines que es capbussaven a l'aigua a tota velocitat per poder pescar alguns peixos petits que devien fugir de l'embat del vaixell.

Dissabte, 21 de juny

Comença un dia clar dins la mar, sense núvols; senyal de viatge tranquil, tal com el vam començar. Però ara, a les dues de la tarda, la climatologia va canviant i comença a bufar fort vent; per tant ja no s'hi està a gust a coberta. Tot i el canvi en les condicions de viatge el vaixell no pateix cap alteració que afecti ni al rumb ni que sacsegi massa el casc de la nau.

Amb aquest canvi sobtat de temps he oblidat anotar una cosa que m'ha semblat extraordinària, almenys a mi, en tot cas. El fet és que a bavor de la nau he vist les siluetes de dos grans taurons que transitaven molt a prop d'on passàvem nosaltres. La veritat és que m'ha estranyat moltíssim veure'ls aquí, al Mediterrani, no em semblava possible que existissin en aquest mar animals d'aquest tipus i dimensions. Quins moviments tant elegants movent-se pausats pel l'aigua! És un goig de veure'ls.

Cap a dos quarts de vuit de la tarda hem arribat a Melilla, contràriament al que s'havia previst, que era anar cap a Cadis; no en conec el motiu ni sé si hi anirem després.

Diumenge, 22 de juny

A les tres de la matinada hem salpat en direcció a Ceuta. El mar està una mica picat, i el vent és encara més intens que ahir. Em molesta especialment, ja que no em trobo massa bé.

A dos quarts de dues del migdia hem arribat a Ceuta. Sembla una bonica i moderna ciutat. Però a l'igual que les vegades anteriors que hem amarrat a ports tampoc ens han deixat baixar a terra. Cap a un quart de quatre hem marxat de Ceuta, ignoro cap a on ens dirigim ara.

Quan vam arribar ahir a Melilla vaig intentar escriure als pares i a la nòvia. Però finalment sols he tingut temps per a fer-ho a ella, perquè quan em disposava a escriure als pares ja ens han avisat que marxàvem del port, i he hagut de deixar-ho córrer.

Sorprenentment els taurons ens continuen acompanyant pels laterals del vaixell, amb els seus moviments lents però efectius i hidrodinàmics. Però, cap a les cinc de la tarda, en travessar l'Estret de Gibraltar, ens han abandonat i ja els hem perdut de vista. Està clar que les aigües obertes de l'oceà no els atrauen gaire.

Continuem el viatge resseguint la costa africana, que, per cert, llueix força bonica, ofereix des del vaixell un valuós i entretingut panorama.

Dilluns, 23 de juny. Revetlla de Sant Joan.

Passant el diumenge no he pogut deixar de sentir la nostàlgia de no veure la nòvia, de no poder ballar amb l'Àurea.

El dia d'avui ha començat clar, pronostico, doncs, que farà un bon dia i que tindrem bon viatge. Així ha estat finalment. A la tarda s'han llançat uns petards com a celebració de la Revetlla de Sant Joan. És per aquest motiu que tant a faltar trobo avui l'Àurea, el poder ballar amb ella als envelats de Gràcia, com cada any. És més, en una revetlla de Sant Joan ens vam conèixer. Jo vaig tenir la immensa sort que aquella senyoreta melancòlica i enigmàtica recolzada a una barana de la Lleialtat de Gràcia accedís, després d'insistir-hi, a ballar amb mi. És l'acció més encertada i feliç que he fet mai.

Per la nit he sentit tal enyorança de casa meva, del barri en festes, de l'Àurea, que he tingut la necessitat de sortir a coberta per pensar. Però passada una estona he trobat uns amics acompanyats d'un tinent. Amb ells he passat uns bons moments, i s'ha donat aquest divertit cas. A una bodega on hi havia un parell de nois bastant beguts que estaven renyint, el tinent, que els ha vist, ha baixat a posar ordre; però un dels soldats, enfollit, se li ha tirat damunt i ha continuat la baralla amb ell. Hem baixat cap allà a tota pressa i li hem fet entendre al noi que s'estava barallant amb un tinent; és d'imaginar l'espant que el pobre soldadet s'ha emportat en saber-ho. Però l'oficial ha estat comprensiu, una bona persona, i ho ha deixat córrer, sense presentar cap càrrec.

Dimarts, 24 de juny

Avui a les 13,30h. ja hem arribat al final del trajecte del vaixell, i ens han fet preparar tot per tal de desembarcar. Després d'esperar set hores ens han dut en barca fins a la platja, una barca amb tants forats al seu casc que semblava una regadora; gairebé totes les motxilles han arribat completament xopes en baixar. Calia fer terra en una platja perquè no hi ha port on amarrar el vaixell. Cap a les nou hem acabat ja de desembarcar tots.

Ja era hora que acabés aquest viatge marítim tant ple d'incomoditats! I a més, en tot aquest trajecte poc menjar ens han donat, del pitjor pa i les pitjors condicions en servir-ho tot.

A l'arribar a la platja ja ens hi esperaven, i de seguida s'ha format una corrua de cotxes i camions. Aquesta caravana ha començar la marxa després de dues hores d'espera: hem començat la marxa cap al desert! Sens dubte és una gran caravana, fins i tot podria afirmar que d'una punta a l'altra ben bé podria mesurar uns dos quilòmetres. Cal afegir que de nit l'efecte de les llums és força bonic.

Durant el trajecte des de les platges de El Aaiun hem transitat per una infinitud de muntanyes d'arena, que aquí anomenen dunes.

Dimecres, 25 de juny

A tres quarts d'onze de la nit hem arribat a El Aaiun, a una trentena llarga de quilòmetres terra endins. Ens han fet descarregar els camions i en acabat ens han enviat a dormir. Cal remarcar que tot i la intensitat de la jornada, i així ho anotaré, en tot el dia d'avui no se'ns ha donat res per a menjar, ni al dinar ni al sopar; sols hem pogut menjar aquelles coses que alguns de nosaltres portàvem amb l'equipatge. Així que ja se sap, una nit de mal dormir.

En fer-se de dia podem veure el campament on estem instal·lats i el poblat; encara és massa aviat per fer-ne judicis, prefereixo reservar-me una mica. De moment encara no es nota la cèlebre calor del desert, és clar que de moment només l'he transitat i vist de nit; segons em diuen al desert les nits són fredes.

Aquí es toca diana a les sis hora Sahariana, que a la península és una hora més, les set. Estem en un camp militar, ple de cotxes i camions; al costat hi ha el quarter dels legionaris. De moment, des de la barraca on dormo ja he pogut divisar uns dromedaris amb el seus camellers.

Com tampoc sembla que ens vagin a donar res per a esmorzar decideixo anar amb el company Fàbregues cap al poble per veure si hi trobem alguna cosa. El poble em recorda el de les pel·lícules d'àrabs, amb les cases blanques i les cúpules sobresortint de les teulades; hi haurà unes dues-centes cases. Anem cap a una casa on hi venen xurros i una mena de cafè amb llet. Res a veure amb el que podria trobar-se a Barcelona, per suposat, però hem aconseguit recuperar una mica de forces.

Ara sí tinc ocasió de veure molta població local de tota mena. No en tinc encara clara la forma d'anomenar-los: moros, berbers, àrabs... No sé. Aquí tothom els anomena moros, com no ho fem de manera pejorativa faré ús també d'aquest apel·latiu. En general són de pell fosca, i se'ls veu bruts i esparracats. La seva llengua em resulta absolutament incomprensible, no entenc ni una paraula; però el seu tractament és força cordial. De tota manera tots anem amb molta cautela. En quant a la població femenina poc se la pot veure

ja que no surten gaire de les cases. Des del meu punt de vista occidental no les trobo gaire boniques, a més el record de l'Àurea pesa molt en aquest sentit.

Avui sí ens han donat alguna cosa per dinar: una llauna de carn, una de sardines i un parell de "chuscos" de pa. Res més.

A la tarda se'ns comunica la notícia que hem de prendre l'avió cap al destacament de Smara. Per aquest motiu cal que anem a la "Casa del soldat", on hi ha una emissora emplaçada igual a la que ens entregaran en el destacament, i de la que cal conèixer-ne el funcionament i familiaritzar-se amb la seva manipulació. Amb aquest objectiu hi passem unes hores. Ara sí que es fa sentir la calor, però no és excessiva.

Aprofitem que encara estem al poble per comprar sobres i paper a una plaça on gairebé tots els seus edificis són comerços, encara que amb aspecte pobre i miserable als nostres ulls. La majoria de botigues se les veu brutes i fan mala olor; això sí, s'hi pot comprar gairebé de tot. Veure els legionaris tractant amb els locals per comprar és tot un espectacle: el venedor demana un preu i el legionari intenta regatejar per abaixar-lo. Sovint després d'acalorades discussions es posen d'acord, però no sempre; vaig veure un caporal legionari tan enfadat amb el venedor que en un rampell de fúria va fer marxar tots els possibles clients que hi havia esperant i li va fer tancar la botiga. Aquí els legionaris tenen molt de pes i autoritat sobre la població local.

Aquesta nit, com he despertat abans del toc de diana, he escrit en silenci i tan ràpid com he pogut a casa i a l'Àurea, per entregar de seguida les cartes al matí i que tinguin notícies meves el més aviat possible. També he escrit aquest parell de ratlles.

Dijous, 26 de juny

Com és costum aquí toquen diana a les sis en punt, i com és costum també qui la interpreta és la banda dels legionaris. Fins al moment el tracte que ens ofereixen tant moros com legionaris, principalment aquests últims, és excel·lent, ens faciliten i ajuden en qualsevol necessitat que tinguem.

Aquest ha sigut el primer dia que des que he arribat de Barcelona he pogut prendre els dos menjars. Avui algun cuiner ha començat a cuinar per nosaltres aquí, a El Aaiun.

Ja he tingut temps per comprovar el que es diu de les nits al Sahara, i és que de dia fa molta calor, i en canvi per la nit fa força fred.

Divendres, 27 de juny

Pel matí he escrit tres cartes: una als pares, Josep i Carmen, una a l'Àurea i una altre a l'amic Joaquín. També n'he escrit una altra en col·laboració amb en Fàbregues i amb en Fernández. Aquesta anava destinada als companys que van quedar a la caserna de Lepanto.

Per la tarda, cap a dos quarts de nou, se'ns ha fet cridar als cinc components del meu equip i se'ns ha donat ordre de preparar l'equipatge complet per poder marxar l'endemà a un quart de vuit, amb destí a Smara, en avió. Per al viatge ens han fet entrega també de municions: noranta bales i una bomba de mà per cadascú.

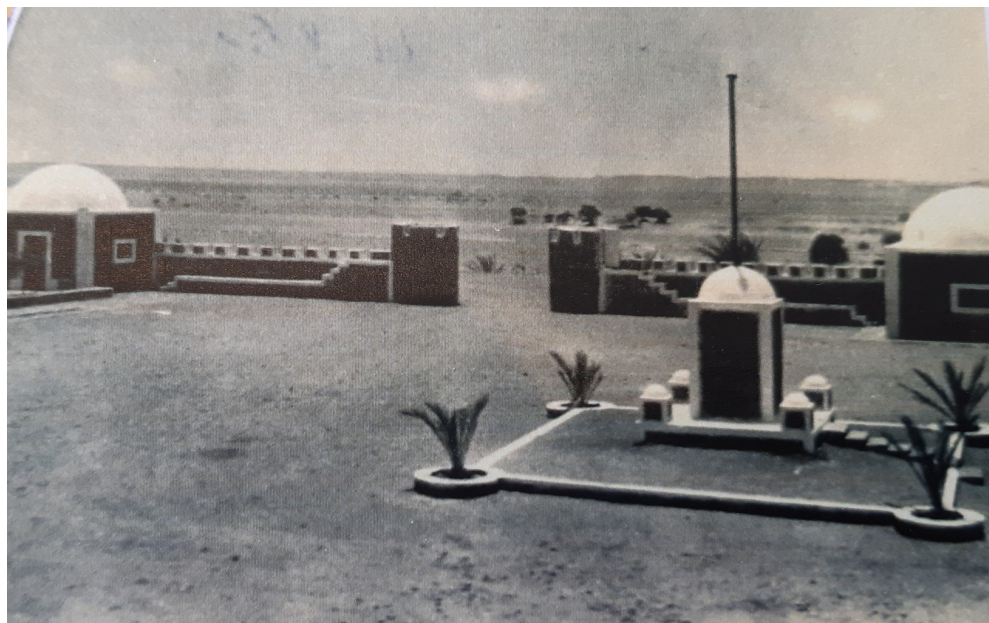
Dissabte, 28 de juny

Avui, a dos quarts de vuit, hem pujat a l'avió cap a Smara. El viatge ha durat una hora. El paisatge desèrtic des de les finestretes és meravellós; i he comprovat que viatjar en avió

és una delícia. Aquests dos-cents cinquanta quilòmetres que ens separen de El Aiun hauríem tardat una eternitat en fer-los amb els jeeps.

Aquí a Smara ens han agregat a la IV Bandera de la Legió; per tant, a partir d'aquest moment, serem legionaris fins que se'ns pugui fer el relleu. Segueixo insistint en que els legionaris són, en general, molt atents; doncs el tracte que de moment n'hem rebut és immillorable. Ens han destinat a un barracó quasi en ruïnes, però que és d'allò més confortable que s'hi pot trobar per aquí. Tres habitacions sense portes i en mig del camp. El camp està protegit amb alts filats de filferro, i també dins hi ha uns quants fortins amb legionaris.

Per la nit s'hi emplacen varies metralladores en els llocs més crítics o perillosos. Hi ha també força escortes i rondes que vigilen el perímetre dels filats. Cal tenir en compte que tant aquí com a El Aiun hi ha hagut molts atacs dels rebels, és per això que s'hi extrema la vigilància. Aquí hi ha la temença que aquest pròxim hivern es reprenguin els atacs.

Avui hem visitat els pous on hi ha aigua i ens hem pogut dutxar tots. Ja tocava. De moment estem força bé. És diu, maliciosament, o potser sigui veritat, que els de transmissions estem el que vulgarment es diu "enxufats". El calor que fa per aquí és molt, i encara es diu que en farà molt més.

Al destacament de la meua emissora hi som cinc: el caporal primer Velasco, jo caporal, els soldats José Fábregas Bassols, Antonio Fernández Vázquez i el xofer Juan Pérez Andela. L'Avió transportava la nostra emissora, amb els cinc, i una altra amb tres soldats que s'ha unit a nosaltres.

Per la nit hem fet com una mena de sopar, entre els legionaris i nosaltres érem uns deu. El menjar es basava en sis "xuscos" de pa a repartir i unes llaunes de sardines. Amb la deferència d'un parell de cerveses petites.

Diumenge, 29 de juny

Avui, com és festiu hem anat a missa. Aquí tots els diumenges es fa missa, i és obligat d'assistir-hi. Després dos legionaris i nosaltres ens hem unit per menjar junts, hem comprat un cabrit per guisar-lo i fer-ne un bon àpat. La veritat és que ens ho hem passat molt bé, amb bona companyia. Després del tiberi tothom ha marxat i m'he quedat sol a la

casa. Encara no m'havia quedat sol en cap moment des de feia dies: el temps que no sentia el plaer d'aquesta solitud! Sol, dins la barraca, només he pensat en la meva estimada Àurea, mentre mirava les seves fotografies; tot recordant amb nostàlgia. Ahir vaig escriure dues cartes, una als pares i una altra a l'Àurea. Avui he escrit a la seva família: pares, Guillem i Paquita, i germà, Gener.

Dilluns, 30 de juny

No conec el nivell d'importància que té la nostra presència aquí, el que sí sé és que sempre se'ns acosten oficials per la barraca. Ens pregunten si estem ben acomodats, etc. Avui he escrit tres cartes, una als tiets que viuen a casa, una altra a la tia Lola i una altra al taller on treballo en la confecció de peces de joieria.

En acabar la jornada ens hem reunit amb un grup de legionaris per sopar, dels quals ens hem fet molt amics. Hem acabat el sopar gaudint d'una mica de gresca; ha estat un divertit vespre.

Dimarts, 1 de juliol

He vist com esquarteraven un dromedari, públicament, segurament formarà part del menjar que avui ens prepararan: la carn de camell es consumeix sovint per aquí.

He visitat algunes de les tendes on hi habiten els nadius de la zona, les anomenen "Jaimas", i tenen força comoditats donades les circumstàncies. Sembla que ells treuen profit de nosaltres alhora que nosaltres ho fem respecte ells. He tornat a escriure tres cartes avui.

Dimecres, 2 de juliol

Aquest matí ha arribat l'avió encarregat de portar i recollir el correu, i s'ha emportat també els companys que vam rellevar de les seves funcions amb la nostra arribada a Smara.

Finalment m'han portat el que més desitjava des de feia tants dies: carta dels pares i de l'Àurea! El primer que he fet després de llegir-les és posar-me a escriure de nou, frenèticament. I és que l'Àurea m'ha fet arribar tanta estima en el seu escrit que ben bé es mereix una ràpida resposta; i per suposat el mateix amb els pares. Hauria estat imperdonable no respondre de seguit, a més, són dues les cartes que he rebut avui d'ella finalment; i no sols això!, en obrir els sobres m'he trobat amb que hi havia dues cartes dins de cada sobre: quatre cartes seves en total, i de cop.

Oblidava comentar una altra cosa que em crida l'atenció d'aquest lloc on ens trobem: està ple de corbs observant-nos, pendents dels nostres moviments. Una mica inquietant.

Dijous, 3 de juliol

A dos quarts de nou de la tarda he rebut un telegrama del tinent Mas per a que amb l'Antonio Fernández ens presentem a l'Aaiun de seguida que hi hagi avió disponible. Sense més explicació. Quin neguit!

Divendres, 4 de juliol

Després de tant d'esforç per anar sempre Junts en company Fàbregues i jo, ara ens separen amb la possibilitat de no tornar-nos a veure fins a la tornada no se sap a on ni quan. Ens sap molt de greu, però hem de complir les ordres.

Avui, a dos quarts de dotze, he pujat a l'avió cap a El Aaiun, i una hora més tard hi he arribat. Em molesta haver de marxar de Smara, doncs m'agradava molt més que El Aaiun, per la seva tranquil·litat.

Abans de pujar a l'avió he rebut carta de l'Àurea. La carta venia amb el mateix avió que després m'ha portat cap a El Aaiun. Vol dir això que el repartiment s'ha hagut de fet molt ràpid, gràcies als companys que han escollit i separat les cartes dels que havíem de marxar de seguida. Han estat molt amables. Mentre els que marxàvem estàvem carregant

les coses a l'avió m'han portat la carta de l'Àurea. Si no fos per les seves cartes em sentiria molt solitari.

Després de llegir-la i abans que s'enlairés l'avió li he tornat a escriure; però ja entregaré la carta en arribar a El Aaiun, així farà un viatge més directe.

Dissabte, 5 de juliol

Ahir vaig arribar a El Aaiun, i avui ja estic fent guàrdia; queda clar que no m'hi han cridat per estar ocios, sinó per incorpora-me de seguida al servei. Amb la tranquil·litat amb que jo vivia a Smara!

He escrit una carta a la Penya Esportiva Espanyolista, i ara em dispo a escriure als pares. Si parlem de futbol he de confessar que el meu equip és el Barça, però pertanyo a la Penya Espanyolista com a jugador de la secció de ping-pong.

Allò que a Barcelona m'hauria costat un gran sacrifici, aquí em resulta gairebé un plaer. Com he estat tot el dia de guàrdia he aprofitat per després dormir a la part posterior d'un cotxe-camió, o sigui, un "Dodge". Tot i que el terra és dur i de metall hi he pogut dormir de manera perfecta. I és que als barracons se'ns mengen les puces. Aquí n'hi ha una barbaritat per tot arreu, a la barraca n'hi ha tantes que no paren de picar-te, i així és molt difícil dormir.

Val a dir que a la barraca no hi tenim ni llits, dormim sobre el terra, que per si fos poc està ple de pedres i desnivells. Però aquestes no són les majors de les incomoditats, el problema principal són les puces. Com deia. A partir d'avui demanaré si és possible que em deixin dormir a la part del darrera d'un camió. A veure.

Diumenge, 6 de juliol

Abans de sortir de guàrdia he escrit a l'Àurea. No he rebut carta d'ella ni de la família, una decepció, doncs confiava a tenir-ne alguna notícia en rebre els correus; però tan sols m'ha arribat una carta d'en Virgili de la Prada.

Contràriament al que jo pensava avui he trobat a faltar més que mai l'Àurea, sobretot perquè és dia festiu; però el que més m'hi fa pensar és el tenir poca cosa a fer, estar desocupat. I pensar que fa tan sols tres diumenges que no la veig...I me'n queden com a mínim vint-i-cinc més!

Un cas interessant que no puc deixar d'anotar en aquest diari és el que ens ha passat aquesta tarda. Jo m'he trobat al terre un fulminant per a càrregues explosives. He preguntat a uns quant si es podia fer detonar, i si sonaria massa fort. Algú m'ha dit que no petava gaire, sinó més o menys com el detonant d'un cartutx. El cas és que he agafat una espelma, la he aproximada al fulminant encaixant-la per sota i la he encesa, apartant-m'hi després un bon tros. Passada una estona i ja gairebé convençuts que no passaria res, de sobte, ha fet una explosió tremenda. La tenda on ho experimentàvem ha quedat plena de fum, i l'oïda de tots nosaltres afectada, no sentíem res, durant una bona estona.

Després de la conseqüent sorpresa ens hem fet un tip de riure mig histèric, riure que ha culminat quan tots els nois del campament han vingut preocupats i corrent cap a la nostra tenda, amb cares molt espantades; pensaven que acabàvem de rebre un atac dels rebels àrabs. No els faltaven motius per a pensar-ho i espantar-se, ja que comentaven que prop la platja hi havia hagut trets amb insurgents moros durant el matí.

En passada la sorpresa i por inicial de seguida els va arribar el sentiment d'enuig. Van començar a enfadar-se tots en conèixer el que havia passat realment. Pensaven que ens havíem divertit a costa seva, que ens havíem rigut d'ells. De tal manera estaven enfadats que més d'un va expressar la seva intenció de donar-ho a conèixer a les autoritats mitjançant una incidència militar greu. Bé, sense voler-ho potser tant, sí que ha estat finalment un diumenge distret.

I més que ho ha estat en intentar resoldre els desperfectes. En fer neteja hem comprovat que l'espelma que ha encès el fulminant ha desaparegut, que una bossa de plàstic ha quedat destrossada, que la fusta on estava recolzat el fulminant ha quedat trencada també a una de les cantonades, i, per últim, i el més greu, s'han produït forats a la tela de la tenda. Es veu per la quantitat de forats que s'hi han produït que el fulminant és capaç de llançar a tota velocitat metralla de tot tipus que arplegui al seu cap d'acció. Queda clar que hem tingut sort de no prendre mal de veritat.

Quan m'he posat a escombrar per acabar de netejar-ho tot, passada una estona he notat que tenia les cames plenes de puces intentant pujar. Es veu que en aixecar pols en escombrar també les he fetes volar a elles, i s'han trobat amb les meves cames. No puc entendre com pot haver-hi tal quantitat de puces, doncs mai n'havia vistes tantes en tota la vida. Queda clar que la vida militar ensenya coses noves. A la nit he dormit altre cop al camió, a resguard d'aquestes petites però empíadores bèsties.

Dilluns, 7 de juliol

El dia d'avui ha transcorregut sense novetat que es mereixi ser aquí anotada. Tan sols hi puc comentar que des que vaig marxar de Smara no he rebut cap carta de l'Àurea ni dels pares. Estic impacient, doncs si em falta rebre cartes aquí no hi tinc res més.

Dimarts, 8 de juliol

Per començar avui el dia escriuré a l'Àurea, i espero que el dia em sigui més propici. Tal com esperava a la tarda finalment he rebut carta de l'Àurea i dels pares. La dels pares sense sobre, la de l'Àurea amb un sobre amb dues cartes dins: una seva i una dels seus pares, on també ella hi deia alguna cosa.

Poca cosa hi ha més per escriure avui, tan sols una, una queixa en silenci: no hi ha dret que als soldats en donin aquest infecte menjar que es serveix aquí. En primer lloc perquè està mal cuinat, i en segon perquè és absolutament escàs. Em fa rabiar una mica, ho reconec, em sembla un fet vergonyant.

Dimecres, 9 de juliol

Des del dia que vaig fer guàrdia i vaig dormir al camió no he tornat a dormir a la cabana. És un veritable descans dormir sense picades de puces, tot i la duresa i la incomoditat del terra del camió. Amb mi s'hi ha afegit un company, l'Antonio Fernández.

Una cosa que ja sabia per referències però que no per això m'ha acabat causant estranyesa veure-ho és que les nadiues de la zona porten els nadons sobre l'esquena, embolicats en farcells de teixit, en lloc de portar-los a braços o amb cotxets com tenim costum a Espanya.

El que avui m'ha causat força preocupació i sentiment és que aquesta nit han hagut de portar un company a tota urgència cap a un hospital; diuen que ha patit un atac de cor. He intentat anar a visitar-lo en el seu ingrés de l'hospital, però no m'han permès l'entrada.

Aquí abunda molt la colitis, quasi la meitat de la companyia ha estat en algun moment de baixa per tal indisposició. Gràcies a Déu, jo no he patit encara cap problema de salut. I és que aquí, amb la deficient alimentació, l'aigua que tampoc és gens bona, el clima tant diferent del que estem acostumats i l'abundància de paràsits és ben fàcil contraure qualsevol malaltia.

M'he entretingut ara una estona mirant desfil·lar els legionaris, és admirable que bé i que ràpid que ho fan; dóna gust de veure'ls desfil·lar. El seu pas és gairebé el doble de ràpid que el nostre. També he escrit als tiets de València.

Dijous, 10 de juliol

En tocar diana he començat a escriure a l'Àurea. Quatre cartes m'han arribat avui: una de l'Àurea, una altra dels pares, una del tiet Antonio i una darrera del company Joaquín. Em fa feliç, ja estic contestant-les.

Divendres, 11 de juliol

Dues cartes porto escrites, una per l'Àurea i una altra per l'amic Anselmo Gistau. També n'he rebut una del company José Viltró.

Dissabte, 12 de juliol

Avui m'he hagut de despertar a les dues de la matinada perquè a les quatre sortim en caravana de vehicles cap a Smara. En llevar-me he anat a despertar els companys de la barraca per acomiadar-me. Els he fet aixecar a tots i després hem pres un petit pisolabis: dues llaunes de tonyina, dues d'anxoves i una mica de maionesa. Lògicament també una mica de pa.

Un cop acabat l'esmorzar per a mi, el ressopó per a ells, ens hem acomiadat amistosa i formalment; jo he marxat i ells han tornat a intentar dormir. Sens dubte cal reconèixer que l'humor i l'afecte del qual gaudim aquí no és gaire comú. El servei militar és un pas important en la capacitat de fer vincles. El fet de participar tots junts del dia a dia, amb les mateixes alegries, vivències i penúries genera una gran comunió i amistat entre tots els que hi coincidim. Si no fos per aquest gran enteniment entre companys...! Penso que els bons companys es demostren en situacions complexes com aquesta que ens toca viure. Els companys que deixo aquí són: Ramón Ventura, Francisco Colomé, Alberto Vallés, Jaime Pérez, Antonio Revengas i Antonio Clavell.

A un quart de cinc de la matinada la caravana s'ha posat en marxa. Els meus nous companys de viatge, millor dit d'emissora, ja que de fet al viatge hi som molts amb diferents destinacions, seran el caporal primer Sebastià, jo caporal, l'operador Antonio Fernández i el xofer Gerardo Pallarés.

En sortir de nit encara el panorama que podem veure des dels vehicles és força difús, fins a clarejar una mica el dia i començar a divisar més clares les coses. Un cop s'ha fet de dia hem fet un petit descans en què s'ha aturat la caravana. Tothom ha dedicat el temps a allò que tenia necessitat.

Com a curiositat explicaré el que han fet els agregats moros de l'expedició. Un cop han baixat dels camions, s'han descalçat, s'han postrat de genolls en direcció al sol naixent i han estat una bona estona orant; com si estiguessin adorant el sol. Un cop acabades les oracions s'han tornat a calçar; i ja per acabar els que tenien necessitats fisiològiques s'hi han dedicat.

De menció és també el seu procés d'exercir aquestes necessitats. He de reconèixer que des del meu punt de vista les trobo un pèl còmiques. La manera de fer és aquesta: primer es posen de genolls o s'asseuen sobre les seves mateixes cames, en forma de quatre; després expulsen el que tinguin necessitat; un cop acabat agafen una pedra i es donen

uns copets a la punta del pene o se la refreguen pel darrere. I acabats, altre cop cap amunt dels camions.

Continuem el viatge. Durant el trajecte he pogut divisar una gran quantitat de gaseles. El cotxe-guia n'ha caçades cinc, i de segur que per dinar tindrem carn de gasela.

El terreny que trepitgem de moment no està format per sorra, és bastant dur i amb moltes pedres. Pel que es veu no tot el Sahara Espanyol està precisament farcit de dunes d'arena, com imaginava. El més rellevant a anotar en aquest diari és l'efecte que produeix el terre vist des de lluny i amb el sol caient amb força. Sembla que cap a qualsevol punt on miris estigui ple d'aigua, però evidentment no n'hi ha; és el que aquí es coneix com a miratges. Jo abans pensava que els miratges sols els veies quan estaves molt afectat per la sed, però no és així. Pel que sembla l'escalfor del sol fa sortir vapor del terre, en qualsevol direcció que es miri. Aquest vapor fa de mirall situat al terre reflectint el cel, i és per això que ho podem veure tot de color blau, com si fóssim envoltats d'un enorme i pacífic oceà. Però aquesta teoria és meva, així que no cal donar-li major importància; potser algú que hi entengués em titllaria d'ignorant. A saber.

La missió de la nostra caravana es mantenir sempre un enllaç amb algun comandament per si fos necessari algun tipus de suport. Cada dues hores hauríem d'establir contacte amb El Aaiun, però per causes que desconec encara no ho hem aconseguit ni un sol cop. Suposo que a l'altra emissora, la d'escolta, no tindran ben anotades les nostres dades i no aconsegueixen localitzar-nos.

El menjar d'avui ha consistit en un tros de carn de gasela, molt mal cuinada; un xic sobre les brases i apa, mig crua servida.

Reprenem la marxa cap a un quart de quatre. El cotxe guia ha marxat una estona abans que nosaltres per poder caçar més gaseles. Es veu que n'han caçat sis per al sopar.

Acabem aquesta jornada viatgera cap a dos quarts de vuit del vespre. Encara no hem pogut localitzar cap de les nostres emissores. Estava clar, per sopar altre cop carn de gasela, i tal com ja havia passat al dinar molt mal cuinada.

Un cop acabat el sopar ajuntem quatre tendes de campanya i en fem de totes elles una de sola per encabir-nos-hi tots junts. I aquí, en mig del desert, passarem la nit.

Diumenge, 13 de juliol

Ens desperten a quarts de cinc perquè a cinc en punt reprendrem la marxa, i amb un llarg i difícil camí a transitar. Finalment hem connectat amb una emissora, però ja ni importa, perquè estem a tocar de Smara i ja no ens cal per a res. Hi hem arribat a les vuit en punt sense novetat. A Smara em torno a trobar amb tots els companys que hi havia deixat, amb la conseqüent alegria de tots. Hem fet un petit esmorzar de retrobament.

Són les tres. M'he retirat dels companys per estar una estona a soles; gairebé tots estan ara dormint. Ja no ho fan a la barraca com quan jo estava, sinó dins el fort militar, instal·lats en tendes de campanya.

Estic sol a la mateixa barraca que ells van deixar, doncs aquí puc pensar sense que ningú em destorbi. Puc mirar les fotografies de l'Àurea tranquil·la i pausadament; puc veure-la però no sentir-la, tot i així em resulta un consol. Miro els seus graciosos rinxols, faig algun peto a les fotografies, torno a llegir algunes de les seves cartes... En aquestes estones de solitud em sento més a prop d'ella. Segurament ella estarà molt més distreta que jo a Barcelona; aquí, nosaltres, en mig del desert, no tenim gaire a fer.

Segurament això que escric, si ho llegís algú altre pensaria: quin munt de ridicleuses! Pot ser. Crec que soc diferent a molts altres homes en el sentir i en el pensar, pot ser que sigui més sentimental del que caldria esperar d'un home. Però no puc ser d'altra manera, no em puc canviar, i la veritat és que tampoc ho voldria: em sento bé així. Penso que un home també cal que tingui aquest punt sentimental, contràriament al que ens fan aparentar. Sols amb que una persona arribés a entendre i a alleujar-me en aquest complicat món en tindria prou, i ja la tinc!, és ella!, l'Àurea. Penso que només ella i potser la mare són les úniques persones que podrien llegir aquest diari i no burlar-se'n. Elles comprendrien. Si alguna vegada passes això, que l'Àurea es rigués en llegir aquestes pàgines, el desengany per a mi seria monumental i dolorós. Però tinc gran fe en ella, i estic segur que se'n guardaria de fer-ho i que comprendria.

Acabo ara d'escriure una carta al Joaquín. Així és com es passen els dies festius habitualment a l'Àfrica.

Dilluns, 14 de juliol

A dos quarts de cinc de la matinada se'ns ha despertat, i a les cinc ja som altre cop en marxa; torno a acomiadar-me dels companys i d'en Fàbregues. No ho tinc clar, però sembla que som de tornada cap a l'Aaiun.

Aproximadament a les sis el comboi ha hagut d'aturar-se perquè ha entrat en pana un dels camions, i algú ha vingut des de Smara amb un altre per substituir-lo i endur-se a reparar l'espatllat. Nosaltres hem fet temps com hem pogut a l'espera de la resolució de tot plegat. Reprenem la marxa i ja no tornem a parar fins a dos quarts d'una per menjar.

Després de menjar, un moro que s'ha fet força amic nostre ens ha convidat a prendre té. Fins llavors no l'havia provat mai, i la veritat és que el seu gust m'ha satisfet plenament. De fet, per a ells és un plaer o una necessitat constant el fet de prendre té, a més d'un acte socialitzant. Durant el camí sempre van recollint totes les branques o branquillons que troben, i en quan fem una parada encenen un foc i posen a escalfar l'aigua per al te.

En aquest comboi a més dels soldats espanyols també portem policies locals moros, que ens fan de suport. La manera de netejar-se les dents que tenen és un tant curiosa: ho fan amb un palet arrencat d'algun arbre. L'agafen i se'l refreguen per les dents sense ni pasta ni perborat. I no sols ho fan a manera d'higiene, també ho fan com si fos un passatemps, doncs si estan esperant a qualsevol lloc o bé fent el viatge s'entretenen constantment amb el palet entre les dents.

A cinc hores de la tarda reprenem la marxa fins a tornar a parar a dos quarts d'onze de la nit. Per sopar tenim gasela, doncs ha estat la cacera i, per tant, el menjar del dia.

Dimarts, 15 de juliol

Ens desperten a les cinc i reprenem de seguida el camí. A migdia ja som a El Aaiun. En arribar vaig ràpid cap a on és el carter, i em té preparades dues cartes: una de l'Àurea i l'altra de l'Esportiva Espanyolista.

Som una mica bàrbars, suposo que l'avorriment fa que de nosaltres aflorin fosques tendències. En aquest viatge el més destacable ha estat un parell de coses ja comentades anteriorment. Una és la gran quantitat de gaseles que hem vist. L'altra és els impressionants miratges que han afegit un alè de misteri al trajecte.

Deia que l'avorriment fa que ens divertim amb crueses. Aquest matí amb el nostre cotxe hem perseguit una guineu, i un company, des del cotxe, l'ha matada amb dos trets precisos de fusell.

Dimecres, 16 de juliol

Aquest matí he sortit de pràctiques amb una emissora, ens hem estat comunicant fent enllaços amb dues altres emissores que eren a certa distància. Així tot el matí.

Acabo d'escriure una carta a l'Àurea. Avui és el sant de la mare, ma germana i la tieta; totes elles Carmes. No les he pogut felicitar com faig cada any però ja ho he fet almenys per carta. Dues més porto escrites: una pels pares i una altra per a Jorge Mateo Lloses.

Dijous, 17 de juliol

Com sempre el bon humor abunda a la nostra tenda. Aquesta nit, cap a un quart d'una, m'he despertat, i acompanyat de Francisco Colomé i Ramon Ventura hem fet un breu pisolabis. No cal dir que de seguida els companys que intentaven dormir han començat a protestar unànimement. Hem rigut una estona amb ells abans de tornar-nos a dormir. Pel matí, tal com vam fer ahir, hem sortit a fer pràctiques de ràdio. A la tarda he rebut tres cartes: de la tia Lola, dels pares, i una molt extensa de l'Àurea.

Divendres, 18 de juliol

Pel matí, abans del toc de diana, m'he aixecat per escriure a l'Àurea. He rebut casualment també avui una altra carta d'ella, que a més porta inclosa una fotografia seva; està tant bonica!

Tinc guàrdia, o millor dit vigilància, ja que cal fer-se efectiva circulant a peu, transitant el poble. Comença a onze del matí i no acaba fins a les onze del dia següent. Vint-i-quatre hores de servei continuat d'armes.

Dissabte, 19 de juliol

Per la nit la vigilància és bastant inquietant. Per exemple, com els residents locals no poden sortir de casa més tard de les deu de la nit, cada cop que en veiem algun anem cap allà on era; però en arribar a lloc ja s'ha amagat, difuminat allà on sigui. Un d'aquests cops anava amb un altre soldat company, en Carlos Godó, i de cop i volta surt un moro de dins d'una casa. Li hem cridat l'alto i s'ha quedat aturat. Però com no reaccionava ni contestava a les preguntes, quedant-se quiet i en silenci, el meu company ha carregat el fusell. En sentir el soroll del mosquetó l'home s'ha espantat molt i ha entrat a casa seva de seguida, tancant amb pany tot seguit. No crec que torni a sortir en tota la nit.

M'acaben de donar cent-noranta bales de fusell i vuit bombes de mà, i em comuniquen que em destinen cap a Farsia. Escric a l'Àurea per comunicar-li la notícia.

Diumenge, 20 de juliol

Pel matí anem tots cap a Missa. De tornada escric als pares.

És curiós observar com de bon matí gairebé sempre el cel està completament ennuvolat, però mai plou. El més curiós de tot, en canvi, és que per la nit el cel és tant clar i fosc que s'hi poden contemplar perfectament les estrelles, tota constel·lació estel·lar hi és perfectament visible.

Avui, estranyament, ens han fet retornar cent cartutxos i quatre bombes de tot el que ens havien entregat ahir. Ens deixen la resta de munició per a la marxa cap a Farsia.

Aquesta nit he sopat amb la resta de companys de la tenda. Hem fet un petit comiat, ja que ara marxo per tot un mes.

Dilluns, 21 de juliol

A les tres de la matinada em desperten per començar a preparar la marxa, i cap a les cinc ja sortim. El dia s'ha aixecat ennuvolat com sempre, sense ploure, com cada dia; al matí núvols i cap al vespre un cel absolutament clar i preparant-se per a l'espectacle lluent d'estels de la nit.

El comboi amb el que viatjo és extremament llarg, en molts moments la visió no em permet abastar la longitud sencera de la caravana. Estic al darrer cotxe que tanca el comboi, així que des del darrere tinc una visió panoràmica de tota l'extensió de vehicles que transitem el desert. Calculo que serem entre cotxes i camions de diferents tipus més de cinquanta unitats.

A les dotze hem parat per menjar, i a dos quarts de quatre tornem a reprendre el camí. La meva missió, en tot moment, ha estat la d'intentar establir per ràdio-telèfon connexió des de la caravana amb d'altres emissores. Sols ho he aconseguit en tres o quatre enllaços en sortir, però després ha estat ja impossible qualsevol comunicació. La feina que he de complir ara, a falta de connexió externa, és la d'enllaçar el darrer vehicle, on hi vaig jo, amb el primer; com a mesura de prevenció.

Aquesta tasca és molt important ja que sovint s'espantlen vehicles i cal aturar-se a intentar reparar-los. En cada un d'aquests casos jo m'havia de quedar on el vehicle avariats, i amb la ràdio anar donant notícies al vehicle cap de caravana, ja que aquesta no s'aturava i

continuaven camí mentre nosaltres intentàvem resoldre les panes. El problema era que en allunyar-se massa perdiem contacte, ja que quedàvem fora del radi d'acció de l'emissora. Dóna molt de respecte trobar-se aïllat amb un camió i els seus tripulants en mig d'un desert, sols i sense comunicació exterior; més encara si hi ha al voltant nostre població nòmada del desert observant-nos a la distància, de manera inquietant.

Tot el dia ha estat aquesta constant, allunyat del comboi, donant suport als vehicles avariats; fins i tot alguns no hi havia manera de resoldre'ls la pana. Cap a quarts d'onze de la nit hem arribat on s'havia aturat la caravana per a fer-hi nit.

Ahir es va complir el meu primer mes des que vaig marxar de Barcelona.

Dimarts, 22 de juliol

Ens llevem a les sis del matí; a la manera de tots els combois aquest també ha format una rotllana amb els camions per passar la nit.

Avui el trajecte el faig amb uns amics, o sigui, en el seu cotxe. De la mateixa manera que va passar ahir se'ns van espatllant més camions i ens hi hem de quedar a ajudar i contactar. Quan algun no és possible reparar-lo cal enganxar-lo a un altre camió per a que el remolqui. Així que la nostra marxa sempre és més lenta que la de la majoria del comboi, tant que fins i tot ens tornem a quedar incomunicats per ràdio. Però per sort els companys amb què m'he unit avui porten al seu cotxe una emissora més potent que la que porto jo, per aquest motiu, de tant en tant, podem establir connexió amb els de cap de caravana.

Quasi tot el trajecte d'avui he conduït jo el Jeep del meus companys, que són qui m'han ensenyat com fer per conduir-lo: ara ja sé conduir una mica, fins ara no ho havia fet mai!

Arribem nosaltres a Smara a la una, quan ja feia més d'una hora que havia arribat la caravana. Torno a trobar els amics, ens saludem com vam fer la darrera vegada i anem a menjar.

A la tarda continuem a Smara, sembla que ens hi quedarem fins demà. En Fàbregas demana afegir-se voluntari per venir amb el comboi fins a Fàrsia, per poder-hi anar junts, i li han concedit el permís! Per tant quedarà a Smara en Fernández, però en canvi el meu amic Fàbregas vindrà amb mi fins a Fàrsia.

Dimecres, 23 de juliol

Mentre estic escrivint això els companys juguen a cartes. En Velasco i Montcada, als qui he conegut en aquest viatge, junt amb Fàbregas i Fernández. Ens trobem a la caseta que ens van assignar quan vam arribar per primer cop a Smara. Aprofito també per escriure a l'Àurea.

A la tarda ens fan preparar l'equipament per a col·locar-lo al camió, i així estar ja preparats per marxar abans de la matinada. Cap a les dotze me'n vaig a dormir. Mentre espero m'entri la son he estat una estona escoltant la ràdio.

El comboi cap a Smara estava format pels següents components de transmissions: Tinent Juan Antonio Mas Salgado; caporal primer Francisco Valdés Marfil, "Málaga"; caporals Alberto Aimami Masip, José Arolas i jo; i els soldats Carlos Godó Martí, Antonio Fernández Vázquez, César Masdeu González i Jaime Pérez Benavent.

Dijous 24 de juliol

A les quatre de la matinada ens desperten i cap a les cinc ja surt de nou el comboi cap a Farsia. Però aquest cop hi ha hagut canvis en la distribució del passatge. Per cert, havia

oblidat entre els companys mencionats abans la incorporació de José Fábregas Bassols, a qui havien concedit permís per acompanyar-nos.

De sortida viatjo en el cotxe del capità, que és al comandament del comboi. Aquest cop he d'establir contacte des del cotxe del capità amb el del tinent, amb qui viatja en Fábregas.

En marxar de Smara se'ns ha donat la inquietant notícia que hi ha vint-i-cinc rebels preparats per a fer un atac o atemptar; però no sabem exactament on són. Arriba l'hora de menjar sense novetat i parem; emprenem la marxa cap a quarts de cinc de la tarda.

A poca estona de sortir es forma ràpidament una mena de cercle de camions i de seguida baixen uns quants legionaris amb metralladores per situar-se i repel·lir un possible atac. Però és una falsa alarma i partim de nou tranquil·lament, però amb precaució.

Per la nit dormim com sempre, fent un cercle amb els camions i nosaltres dins el cercle en una tenda de campanya.

Divendres 25 de juliol

Sortim sense novetat cap a les cinc. Pel matí arriba un avió fins on estem i ens llança des de l'aire el correu, amb tan mala fortuna que en caure trenca en diferents fragments l'antena del meu ràdio-telèfon.

A onze hores parem per esmorzar. Es prenen moltes precaucions ja que ahir tarda vam rebre un telegrama xifrat en el qual es deia el següent: "Una tribu local s'ha unit als rebels. Hi ha força perill en el vostre transitar, ja que es localitzen per la zona del vostre itinerari". El text del telegrama no el vaig llegir jo mateix, però així me'l van comunicar.

Ahir pel matí vam passar per un riu sec que mesurava onze quilòmetres d'amplada, si pogués veure's ple d'aigua faria un efecte impressionant. Penso que és testimoni d'uns temps passats molt llunyans en què aquesta zona no fou un desert sinó segurament alguna altra mena de paisatge molt més humit. Ens hi fem una fotografia en Fábregas i jo.

A dos quarts de quatre empenem la marxa novament. Cap a dos quarts de set de la tarda passem entre unes muntanyes que formen una mena de canó o estretament, com un port de muntanya que hem de travessar. La veritat és que fa molt de respecte fer-ho, més encara quan el tinent ens diu que és justament en aquest indret on s'han vist les tropes rebels.

Després de passats aquests estrets sense novetat ens separem del comboi. El capità decideix que amb el seu Jeep aniríem a caçar gaseles. Passats uns quinze quilòmetres en trobem una i la perseguim fins que el capità la mata d'un parell de trets amb el meu fusell. Tornem cap a on és el comboi i es dona l'ordre de parar per fer nit allà mateix on som.

Dissabte, 26 de juliol

Avui recorrerem la darrera etapa. Sortim a les cinc de l'improvisat campament i arribem a Farsia a dos quarts de nou. En arribar hem plantat ràpidament les tendes de campanya.

A l'igual que vam fer a l'anterior etapa també ens hem separat del comboi per anar a caçar. Avui el capità ha caçat dues gaseles, també amb el meu fusell; a nosaltres no ens deixa tirar, és una diversió restringida a la seva persona. La gasela és un extraordinari animal, pot arribar a córrer a grans velocitats, superiors als seixanta per hora; cosa que he pogut comprovar consultant el comptakilòmetres del jeep. A una de les gaseles un tret li ha tallat una pota, i tot i així el pobre animal corria a gran velocitat. M'ha semblat increïble veure com amb aquesta mancança i el dolor que devia provocar-li pogués tenir tanta resistència, però finalment ha acabat renunciant i s'ha estirat al terra, on hem baixat per rematar-la. És veritablement llastimós haver de matar-les, però no tenim altre cosa a menjar; i de fet la seva carn és excel·lent. No tenim alternativa.

Farsia és un terreny completament mancat de cases, de fet no hi ha absolutament res fora de quatre "jaimas" d'una esquàlida policia local acompanyada per les seves famílies. Alguns arbres, moltes pedres i envoltat de muntanyes. Aquí fa molta més calor que a El Aaiun.

Vaig explicar ahir que des d'un avió se'ns va llançar el correu. Doncs resulta que hi havia tres cartes per a mi: de l'Àurea, dels pares i de la feina a Barcelona. De seguida que he tingut temps he anat contestant-les. Mentre ho feia he pogut comprovar el calor aquí regnant, doncs despullat i sols amb un pantaló d'esport com a vestimenta he suat a gotes. Sens dubte aquestes condicions climàtiques no seran fàcils; a falta de termòmetre calculo que devem estar al voltant dels cinquanta graus.

Diumenge, 27 de juliol

Avui he començat a gaudir de veritat del desert, a sentir el plaer de trobar-m'hi. A mig matí he sortit amb dos companys a buscar una bassa d'aigua de la qual ens havien parlat. En trobar-la hem vist amb sorpresa que era prou gran com per poder-nos-hi banyar: un plaer indescriptible, passar de la calor i suor més intensa a poder banyar-se i refrescar-se en el desert. Fantàstic!

Estem acampats al costat d'un riu, sec, naturalment. Alguns companys han excavat uns quants forats al llit del riu i han trobat aigua a no gaire profunditat: ja tenim aigua per a beure i dutxar-nos a cubells! Ara estan fent un forat més gran per intentar aconseguir una mena de piscina. Queda clar que si ho aconsegueixen la nostra estada aquí serà força més còmoda.

A l'hora del dinar ens han donat un grapat de sal, ja que segons diuen és necessària pel bon funcionament urinari. També hem rebut una nota de Smara en la qual ens recomanen que beguem la major quantitat d'aigua que puguem, com a mínim uns vuit litres diaris, doncs també és precís això per millorar la neteja interna de ronyons; si no bevem molta aigua hi ha el perill d'orinar sang, com ja s'ha donat en força casos.

A la tarda faig la mateixa operació que pel matí, és a dir, torno a banyar-me un altre cop: és un dels bons i millors moments al desert.

Aquí estem destacats junt a uns cinquanta legionaris. Hem fet molta amistat amb dos d'ells, un anomenat Reyes i l'altre Juan.

Dilluns, 28 de juliol

M'ha passat el diumenge sense adonar-me'n, doncs fins a escriure avui al diari no he estat conscient de la data. Sens dubte aquí tothom anem una mica despistats amb les dates.

D'altres animals que també he pogut observar per aquí on parem són esquirols i perdius. No hauria pensat mai de trobar-me aquest tipus de bestioles per aquesta zona. L'insecte més abundant és l'escarabat de muntanya. En canvi, a diferència del que vaig patir a El Aaiun i a Smara, on n'hi havia a milers, aquí n'hi ha molt poques mosques; sovint en aquestes poblacions esmentades el vol empipador de les mosques i els seus implacables aterratges corporals impedièren poder dormir correctament. Un altre animal abundant aquí són les aranyes; per cert, algunes de ben grosses, ja n'he hagut de matar dues que havien entrat dins la tenda de campanya.

El calor és molt intens i únicament vaig vestit amb el pantaló d'esport, tot i així no paro de suar.

Aquest viatge m'ha estat força profitós ja que he après a conduir cotxes, cosa que a Barcelona m'hauria resultat molt difícil. A part d'això he après moltes altres coses que estic segur que en algun moment del camí de la vida en podré treure algun profit. En fi, que estic content dels viatges i dels llocs on he estat al Sàhara. El lògic inconvenient és l'enyorança de l'Àurea i la família; els trobo molt a faltar.

El menjar que ens fan en aquest destacament és de bastant millor qualitat que el rebut a les anteriors destinacions.

Dimarts, 29 de juliol

Com és costum, aquí es toca diana a les cinc de la matinada. Sempre desperten tothom tant aviat perquè els legionaris puguin treballar millor; si ho fessin més tard el calor els incapacitaria completament. Fins i tot hi ha el plantejament de treballar per la nit. Per la tarda vaig a banyar-me com faig cada dia.

Dimecres, 30 de juliol

Aquesta nit l'he passada en blanc, sense poder dormir, ja que m'ha tocar fer la guàrdia. Segons m'han dit estic arrestat, potser perquè l'altre dia vaig arribar tard a l'hora del menjar. Penso que serà per això, perquè ningú em confirma res.

Avui he escrit a l'Àurea, als pares i als amics Colomé Ventura, Vallés i Revengas. Tot i que ignoro quan podré enviar les cartes per correu.

Dijous, 31 de juliol

Avui he rebut una carta dels meus tiets de Sagunt. Més enllà d'això no he tingut altra novetat en tot el dia: el bany quotidià, la calor, la recerca d'ombres... El més decebedor ara per a mi és la manca de comunicació amb l'exterior, ja que esperava un sistema de correu més eficaç. Més enllà de la carta comentada, fa dies que no puc enviar correu ni rebre cap carta de l'Àurea, això m'entristeix.

Divendres, 1 d'agost

Quasi totes les nits s'escolten de manera tremenda els udols dels xacals, si no estiguéssim en companyia sinó en solitud en aquests paratges la nit podria ser aterridora. Els corbs tenen el costum de formar cercles al cel.

Finalment molts dels treballs necessaris es fan ja per la nit en lloc de a ple dia, evidentment per evitar la calor extrema. Es comença la feina a les vuit del vespre i acaben a les dues de la matinada. La feina que cal realitzar és als cims de les muntanyes o turons propers, per fortificar posicions més segures on ens puguem traslladar. En cas que patíssim algun atac insurgent aquestes zones altes són molt més fàcils de defensar que la plana on ara estem instal·lats.

Cada dia, en tornar de la feina tenen preparat un cafè amb llet per als que hi treballen. Jo també em llevo a les dues tan sols per poder prendre el cafè amb llet amb ells. Aquesta nit he escrit una altra carta a l'Àurea, encara que de moment he d'anar guardant-les fins que no arribi algun avió o caravana per recollir correu.

Dissabte, 2 d'agost

Aquesta nit m'ha tocat guàrdia, a l'igual que fa tres nits, però ara sé que no és pas perquè tingui cap arrest.

Avui per primera vegada des que vam sortir de l'Aaiun m'he afaitat, i ho he fet perquè el capità ha de venir a passar-nos revista; si no, no m'afaitaria mai, aquí no val la pena.

Un dels problemes que tenim aquí és el vent "Siroco" constant. De vegades bufa tant fort que cal aguantar les tendes perquè no volin arrencades del terra, com ja ens ha passat algun cop. És també molt molesta la pols que arrastra, encara que bufi fluix; ens passem el dia traient la pols que es diposita sobre qualsevol cosa que tinguem dins la tenda, doncs la pols s'escola per qualsevol obertura. És especialment molesta la que es diposita sobre la nostra roba.

Diumenge, 3 d'agost

Ahir a la tarda va passar per aquí un esbart de cigonyes, però aquest matí ja no hi són. Segurament s'hauran aturat on érem nosaltres per descansar, beure o menjar alguna cosa i passar la nit. Un cop de dia han decidit marxar.

Per la nit he dormit avui fora de la tenda de campanya, i s'ha posat a ploure; he hagut d'entrar. Ha durat ben poc, quatre gotes; però ja puc dir almenys que he vist ploure al desert. Ni que sigui poquet.

Avui he escrit a l'Àurea i als pares. Un altre diumenge menys que em falta per a tornar a Barcelona.

Dilluns, 4 d'agost

Segueix sense arribar el correu, ni tampoc cap avió o caravana per emportar-se les cartes que hem escrit. Les anem guardant.

Dimarts, 5 d'agost

Hi ha força desavinences entre nosaltres, els de la ràdio; i això que només som cinc. Penso que gran part de la culpa pot tenir-la en Fernández, que no és un bon company. Per causa seva hem hagut d'imposar horaris fixos en els serveis de transmissió per a cadascú de nosaltres. També hem hagut de repassar el codi militar per implantar-lo de manera que ens serveixi com a una guia forçosa i estricta, d'obligat compliment. És dolorós que per culpa d'una sola persona ens haguem de d'avenir a unes condicions que ens afecten tant a tots, però per desgràcia així és. Finalment va ser exigència del caporal primer, fart de que ens discutíssim pels torns de feina.

Avui escric novament a l'Àurea i als pares. Aquest cop sí que sortiran les cartes, aprofitant que un camió dels que aquí tenim ha de marxar per portar dos soldats cap a l'hospital, un perquè li va caure un bidó ple d'aigua sobre la cama i l'altre perquè li urgia una operació quirúrgica sobtada. Així que com ningú vindrà a recollir-los marxaran dos camions, que aprofitaran també per fer algun altre transport necessari i s'emportaran el correu.

Sembla mentida que es preocupin tan poc de nosaltres. Ens porten a aquest tros de desert, ens hi abandonen, estem des dels primers dies sense comunicació perquè tenim el receptor avariament i ningú s'hi ha acostat per a res, ni per a reparar-lo ni per a portar cap mercaderia o correu. I això últim sí seria ben possible si ens ho tiressin des de l'avió que ens sobrevola amb certa regularitat, que anomenem el "Pedro". Ahir va passar per aquí,

però res. Poc els costaria que ens fes arribar com a mínim el correu; però no! Hem d'aguantar-nos.

Dóna la casualitat que els nois que han sigut traslladats a l'hospital són precisament els dos legionaris dels que ens havíem fet amics en arribar a aquí: en Reyes Romero i en Juan Santiago Lopera. A en Reyes li he entregat sis-centes pessetes perquè em compri un rellotge a Las Palmas, ja que segurament els traslladaran a hospitals de les Canàries.

Dimecres, 6 d'agost

Aquesta nit els xacals se'ns han acostat a uns pocs metres, donant-nos un bon ensurt. A mitja nit han començat a llançar els seus típics udols, i nosaltres que dormíem tranquil·lament ens hem despertat sobresaltats.

Està clar que aquesta nit no guanyarem per a ensurts. Un pèl més tard ha vingut a despertar-nos d'emergència un amic anomenat Nobo, que és caporal de la legió. Ens ha dit que l'emissora que tenim instal·lada al cotxe s'estava incendiant. Ràpidament ens hem llevat i hem corregut cap allà. Resulta que el cotxe estava arribant de servei des de Smara i quasi en arribar al nostre campament l'emissora ha fet explosió, incendiant fins i tot el cotxe. A en Nobo no se li ha acudit altre cosa que estirar amb la mà els cables per arrencar-los, i ha rebut tal descàrrega elèctrica que ha sortit empès expulsat fora del cotxe; en caure s'ha fet mal a una mà. Se l'han haguda d'embenar perquè se li inflamava, a més li ha quedat sense poder-la moure.

Ignorem l'abast de l'avaría de la ràdio, però segurament ara no sols estem sense receptor, que ja no funcionava, sinó que també estem sense transmissor; de manera que ara sí que estem completament incomunicats en aquestes solituds.

Dijous, 7 d'agost

Un dia més i segueix sense arribar correu. Cada dia m'adono més de l'abandonament a què ens veiem sotmesos.

Aprofitant que hem fet amistat amb el cuiner i el seu ajudant, després del sopar ens hem acostat per la cuina en Fábregas i jo per prendre un cafè amb llet.

Divendres, 8 d'agost

Avui he escrit a l'Àurea, als pares i a la Penya Esportiva Espanyolista. Ho he fet a correu ja que es comenta que demà aterrarà un avió aquí. Si això és així, segurament podré enviar les cartes que tinc acumulades, més aquestes noves. Veurem.

Dissabte, 9 d'agost

Avui s'han fet molts preparatius perquè es deia que venia el "Junker". Fins i tot el capità ha anat a l'improvisat camp d'aterratge, arranjat com a planícia pels soldats legionaris, per esperar-lo; ja que fins i tot es rumorejava que hi vindria el tinent-coronel. Finalment no ha arribat ningú, ni tan sols el "Pedro". Un dia més sense correu.

Diumenge, 10 d'agost

Avui, a l'igual que diumenge passat, hem de passar revista amb el capità.

Ha vingut un camió de Smara i m'ha portat part del correu que dec tenir pendent de rebre: tres cartes de l'Àurea que m'han fet molt content. Més tard m'han entregat dues cartes dels pares i cinc més de l'Àurea: avui ha estat un dels dies més feliços des que estic a l'Àfrica. De seguida he començat a escriure per respondre.

És segur que avui hi haurà altre cop sortida de correu, ja que surt un comboi cap a Smara. Aquest cop surt perquè un caporal de la legió ha patit un atac d'apendicitis. Amb aquest són dos els combois que han sortit d'aquí des que vam arribar, i tots dos han hagut de marxar de manera forçosa per malaltia o accident de companys. Sembla mentida que sols en aquests casos es permetin sortides cap a les zones poblades; si això continua així al final estarem contents quan algú pateixi algun entrebanc de salut, perquè així sabrem que hi haurà sortida de comboi i per tant de cartes.

Ens han portat també avui un receptor nou, i funciona perfectament. Així mateix ha vingut un nou company anomenat Arolas, que ha substituït al Fernández. Aquest darrer ha sortit aquesta tarda també amb el comboi que havia de marxar cap a Smara.

Dilluns, 11 d'agost

He escrit a l'Àurea i als seus pares, així com també a l'amic Joaquín. Cap novetat en el dia d'avui.

Dimarts, 12 d'agost

Aquesta nit els xacals s'han apropiat més que de costum, ja que en despertar-me he comprovat que tant a l'entrada de la tenda com pels seus voltants hi havia les seves petjades. Inquietant, perquè habitualment dormim fora de la tenda, ja que dins hi fa molta calor.

Ens han tornat a canviar els horaris dels menjars. Ara l'esmorzar és a les cinc del matí, el dinar cap a les deu i el sopar a les set de la tarda. També ha canviat l'horari feiner dels legionaris, que ara és de cinc a deu del matí.

Dimecres, 13 d'agost

He escrit als pares i als tiets. Aquesta nit he pogut observar un altre curiós fenomen dels que passen per aquí. En espolsar la pols acumulada a la manta han sortit gran nombre de guspies elèctriques. No sé com pot ser, però les mantes aquí se'ns carreguen d'electricitat estàtica.

Dijous, 14 d'agost

El receptor que ens van portar diumenge finalment resulta que tampoc funcionava correctament. Però en un moment que va poder funcionar una estona vam poder comunicar-ho a Smara. De seguida han enviat un altre receptor, però sense cap tècnic per muntar-lo; per tant ho hem hagut de fer nosaltres mateixos. No costaria gaire enviar algú que sàpiga fer aquestes feines tècniques, i no deixar-ho a que la sort o la intuïció ens inspiri. Com sempre, deixats de la mà de Déu. Esperem que l'haguem encertat i que l'aparell funcioni correctament.

Avui ens han demanat cartes per a enviar, això vol dir que segurament demà sortirà algun comboi cap a Smara. He escrit a l'Àurea i a José López Alforca.

Divendres, 15 d'agost. Festes de Gràcia.

Avui comença la Festa Major de Gràcia. El que donaria ara mateix per ser allà junt a l'Àurea, podent-nos divertir tots els dies que dura la festa, i ballant a l'envelat de la Plaça del Diamant com sempre. No m'he pogut treure aquest pensament en tot el dia.

Aquesta nit, al formar per anar al sopar, el caporal primer dels legionaris ha fet una mena d'arenga, o més aviat discurs amenaçant, en el qual ha exposat que se sap positivament que hi ha alguns homes aquí que mantenen relacions sexuals immorals entre ells. Des del meu punt de vista, tot i l'aïllament al que estem obligats, és una acció del tot indecent. Si els enxampen "in fraganti", sens dubte que ho passaran molt malament.

Dissabte, 16 d'agost

Fa tres dies que ja funciona el receptor, cosa curiosa, ja que ningú ha intentat arreglar-lo; igual que es va espatllar solet també s'ha reparat tot sol. Hi hauria alguna peça o cable mig solts que amb els moviments han anat a parar allà on calia.

Si fa tres dies que funciona el receptor, tres dies fa que es va demanar un avió a El Aaiun per traslladar un noi que en principi semblava s'havia fracturat una costella; però la veritat és que l'avió no ha vingut. Afortunadament estava mal diagnosticada la fractura i no ha estat més que un fort cop sense conseqüències greus; de no haver estat així hauria patit força. Pel que es veu, per aquest cas i per un altre d'una fractura en un peu, les urgències tenen baixa prioritat. En aquest darrer cas l'afectat va estar-se una setmana desatès: tot i demanar-se l'evacuació urgent ni van enviar avió ni cap altre mitjà terrestre, vam haver de fer un comboi de dos camions per portar-lo nosaltres. Aquí és millor no patir cap problema de salut.

Diumenge, 17 d'agost

Avui diumenge de Festa Major de Gràcia, el que donaria per ser-hi amb l'estimada Àurea. Li he escrit i he afegit al sobre algunes plomes d'estruç dels que hem caçat per a menjar.

Des de fa una setmana ningú ha vingut per aquí. Si no fos per la ràdio estaríem totalment incomunicats, tot i que aquesta no serveix de gran cosa ja que en la majoria de comunicacions no ens fan ni cas.

Aquí estem menjant cada dia llegums, llenties o mongetes, com a plat únic al dinar. Per esmorzar se'ns dóna figues seques amb aigua ensucrada i cafè amb llet. Per sopar habitualment tenim carn de gasela o d'estruç, animals que cacem per la zona. Excepte el que he comentat no hi ha res més per menjar; fins i tot el cuiner demana que se'ns envii més provisions però mai n'hi porten, per més combois que entrin i surtin. Aquest és l'interès habitual cap a la nostra comoditat o benestar; aquest és l'interès del "gran exèrcit espanyol" cap a la seva tropa: "podriu-vos aquí mentre feu la vostra feina".

Aquest matí a l'hora de passar revista com cada diumenge, el capità ens ha portat cap a la vessant d'una muntanya que tenim a l'esquerra del campament per a inaugurar un monòlit honorífic en record dels difunts de la legió, amb rètol de l'escut de la legió i el nom del nostre destacament: Farsia. Els rètols estan dibuixats al terra, amb pedres i cal. Tot seguit ens ha llegit un telegrama del tinent-coronel de l'Aaiun en què se'ns felicita a tots els que estem a Farsia pels treballs fets fins ara; així mateix se'ns demana que com sols falta una setmana per a què se'ns rellevi treballem encara amb més ganes i esforç, de manera que quan arribi el relleu trobi ja totes les posicions defensives ben acabades i disposades per al servei.

En fi, felicitacions per al capità i més treball per a nosaltres. L'única cosa que ha fet aquest home des que vam arribar aquí és demanar al seu assistent que li porti cubells d'aigua per refrescar-se mentre ell jeia en una llitera a l'estil dels antics romans; i tot acompanyat amb constants vasets fresquets de llet condensada.

Aquesta nit, el nostre amic Barquero, el cuiner, ha patit un atac d'hèrnia. Per calmar-li el dolor li ha hagut d'injectar en Nolo, el practicant, una injecció de morfina. També li ha aplicat un embenatge una mica rudimentari, per falta de benes, per a subjectar-li millor aquelles parts del cos que més mal li feien. Amb aquest ja són quatre els casos d'urgència

mèdica que s'han donat fins ara; però seguim amb els mateixos mitjans que des del primer dia.

Aquest destacament sembla com si fos maleït pel mateix diable, i pels caps militars. Mai hauria imaginat que un exercit com el nostre estigués comandat per persones tan irresponsables, faltes de preparació professional i immorals, alhora que inhumanes. Se'ns tracta com si fóssim un ramat de xais, o pitjor, com si enlloc de ser els seus propis soldats fóssim l'enemic a eliminar.

Dilluns, 18 d'agost

Ahir en Barquero estava a 42º de febre, avui a 35,5º; en poques hores un canvi enorme. Estic a la meva tenda i l'escolto queixar-se, sembla que els dolors no li han desaparegut. A les sis del matí hem intentat demanar un avió a Smara perquè ells el demanin a El Aaiun; però no hem pogut contactar, potser estan encara dormint. Espero que a quarts de vuit puguem interferir la comunicació diària que tenen des d'allà amb l'Aaiun per fer-los arribar un telegrama urgent. Tal com pensava hem pogut interferir en la connexió entre C-2 i C-1, és a dir, entre Smara i l'Aaiun, i hem fet arribar el telegrama en què sol·licitem ajuda per aquest noi que pateix l'hèrnia.

Per les converses que hem pogut escoltar entre les dues emissores comentades ens hem assabentat que vindran a rellevar el caporal primer Francisco Valdés Marfil; segons C-2 per ser incapaç en la seva tasca. Pel que puc veure, aquí a l'exercit quan no funciona alguna cosa material es disculpen dient que l'operari és dolent, i el canvien per un altre. És aquest el seu agraïment davant tant d'esforç per intentar fer funcionar aparells amb els rudimentaris recursos que tenim!

Aquesta nit, cap a dos quarts d'onze, ha arribat el comboi que s'esperava: un jeep amb una ambulància; però no per a l'afectat per l'hèrnia sinó per al que ens pensàvem tenia una costella fracturada. Però ja que hi eren s'han emportat també el company afectat per l'hèrnia. Demanàvem un avió, però això és el que hi ha; dubto que pugui tenir un bon viatge ja que són molts quilòmetres de terribles camins, i cada moviment brusc li fa molt de mal. Diuen que no poden enviar l'avió ja que no tenen prou combustible, tot i que per als reconeixements aeris sí el tenen. És qüestió de prioritats.

De seguida que ha arribat el comboi han baixat els passatgers i han carregat els malalts, junt amb la correspondència i alguns legionaris. Han marxat tot seguit. Amb ells m'han arribat dues cartes de l'Àurea, una dels pares i una altra del company Jorge Mateo Closas. He escrit als pares afegint també una ploma d'estruç dins el sobre.

Dimarts, 19 d'agost

Al comboi d'ahir nit va arribar un sergent, un caporal primer i un tècnic de ràdio. El primer es diu Gracia de cognom, el segon no el vull anomenar i el tercer és l'amic Alberto Aimami.

Aquí avui també hi ha bastants estruços. Deuen haver vingut des d'algun lloc llunyà ja que des de fa quatre o cinc dies no n'havíem vist cap. Ara en cacem algun gairebé cada dia. Escric a l'Àurea.

Dimecres, 20 d'agost

Avui fa dos mesos que vam sortir de Barcelona i, per tant, dos mesos que no veig a l'Àurea.

Aquest matí ha passat per aquí el "Pedro", però no ens ha fet arribar res; ens ha sobrevolat a gran distància i ha començat a donar voltes inspeccionant el territori. Pensem que se sospita que no gaire lluny d'on som hi ha algun grup de rebels.

Aquesta nit la guàrdia ha estat doblada i més atenta, prenent més precaucions, perquè ningú està gaire tranquil. Esperem que siguin falses alarmes.

Dijous, 21 d'agost

Aquest matí en recollir els matalassos de campanya per entrar-los a la tenda, ja que hi dormim fora, dessota del meu hi havia un escorpí. Amb aquest ja són dos els que he matat voltant la tenda.

La nit passada un legionari s'ha adormit fent la guàrdia, i quan l'han descobert dormint li han donat dos o tres forts cops amb un pal. Després l'han arrestat i condemnat a cavar pous durant les hores de més insolació i calor. Ignoro quants dies haurà d'estar així, però sí sé que és un treball extremadament dur; sobretot a ple sol. Avui ens ha demanat ja varies cantimplores d'aigua, doncs no li porten ni aigua ni menjar. Quan ningú ens veia, evidentment, li hem anat subministrant aigua, alguna cosa per menjar i tabac. Sens dubte ha estat un sever càstig, i em sap greu perquè és un amic nostre. S'ha de dir, però, que adormint-se en una guàrdia exposa la vida de tots els que descansen confiats en què es vigila bé. Així que, encara que és un bon amic, reconec que cal un càstig sever per aquests casos: la vida de tothom del campament depèn de fer bé les guàrdies.

He de confessar que comento això des de la comoditat que dona no haver de fer guàrdies, doncs els de transmissions no en fem, a excepció d'estar atents de l'emissora i de les possibles alertes per ràdio.

Aquesta nit, després del sopar, el capità ha reunit tots els caps tàctics del nostre destacament per donar les instruccions que cal seguir en cas d'atac. Segons ell mateix les hauria d'haver donades ja des del primer dia. De moment hem de dormir amb tot l'armament a mà, i ben preparat per si es dona el cas.

Divendres, 22 d'agost

Des de fa uns pocs dies ha refrescat bastant. Aquesta nit he hagut de dormir amb la camisa i tapat amb una manta; i fins i tot així he passat fred.

Aquest matí, parlant amb el cuiner, hem tocat el tema de la conducta sexualment immoral que tenen alguns legionaris del terç. Segons ell, de tots els legionaris que hi ha aquí, tan sols exceptuant-ne dos, tots els altres han comès actes sexuals entre sí, com si fossin home i dona. Aquest fet és el més allunyat que em podia imaginar sobre la manera de viure dels legionaris; queda clar que mai pot tenir-se una clara convicció o coneixement de les coses fins que es coneixen a fons. Però, serà veritat això que se m'explica?

Per la tarda, al recolzar una mà a la finestreta de la tenda he notat un bony estrany i desagradablement vellutat. He retirat la mà de seguida i en mirar què era m'he adonat que era una gran aranya amb dos importants ullals a la boca. Sort que la he tocada per l'esquena, ja que si l'hagués tocada de cara possiblement m'hauria picat. Hi ha hagut la controvèrsia sobre si era una taràntula o alguna altra espècie; però tant si n'era una com una altra, sens dubte, en qualsevol cas, segur que era verinosa. Aquí cal vigilar on poses la mà. Evidentment la hem matada perquè no se'ns torni a acostar.

He escrit als pares.

Dissabte, 23 d'agost

De nou avui ens hem hagut d'abrigar per la nit, sembla que el tòrrid calor que ha fet fins ara va de baixa.

Avui ha passat el "Pedro", altre cop sobrevolant per reconeixement; no ens ha tirat correu. Diuen que ara ve des de Las Palmas, ja que han retirat els que hi havia a El Aaiun, on només hi queda un "Junker".

Aquesta nit han arribat dos camions des de Smara i m'han portat dues cartes de l'Àurea, amb una foto afegida a cada una: per tant ara tinc dues fotos més d'ella.

Diumenge, 24 d'agost

Avui, de la mateixa manera que cada diumenge, toquen diana a les set del matí. Fa dos mesos que som a l'Àfrica, al Sahara. Després de llegir les cartes de l'Àurea penso que sort que al menys tinc aquest al·licient, l'únic plaer que gaudeixo de moment aquí és el fet de rebre i poder llegir les seves cartes. Les contesto.

Avui ens ha sobrevolat un avió francès. És curiós observar l'interès que demostren els francesos cap a nosaltres. En el temps que portem a Farsia ja ens han passat pel damunt quatre vegades, i quan ho fan donen unes quantes voltes d'observació i després marxen. En canvi els avions espanyols sols han vingut un cop més que ells, i passen de llarg molt més ràpidament que els francesos, sense ni saludar des de l'aire com ho fan ells. Penso que millor ens hauria anat com a soldats francesos que com a espanyols, almenys ells demostren preocupació cap al seus soldats; no com l'exercit espanyol que ens té aquí mig abandonats.

Dilluns, 25 d'agost

Cada dia alguns legionaris surten de cacera per cercar carn per als menjars. Avui han tingut la desgràcia que a un dels agregats guies moros li ha caigut a terra el mosquetó quant intentava descarregar-lo i s'ha disparat sol. L'agregat guia ha tingut la mala sort que la bala l'hi ha ferit greument al colze, de fet li ha destrossat el braç. Ràpidament s'ha format un petit comboi de dos camions que s'ha emportat el ferit cap a Smara, amb uns quants legionaris com a escorta. Queda clar que és imprudent portar encara bales dins la recambra si ja s'havia donat per acabada la cacera.

Com s'ha aprofitat el viatge per endur-se el correu he escrit ràpidament als pares i he entregat totes les cartes que tenia ja escrites i preparades per enviar a l'Àurea quan hi hagués oportunitat, totes dins d'un sol sobre.

Dimarts, 26 d'agost

Cap a les dues de la tarda ha arribat el comboi amb el relleu pels legionaris. També ha vingut algun nou membre per a la ràdio, tot i que jo m'hauré d'estar aquí un altre mes. He rebut tres cartes, una de l'Àurea amb foto, una altra dels pares i una última de la Penya Espanyolista. Em poso a escriure per respondre.

Dimecres, 27 d'agost

Avui he estat gairebé tot el dia intentant caçar un esquirol per a un company que marxa demà amb un comboi, fins i tot he parat una mena de trampa per atrapar-lo, però no me n'he sortit. Ja ho provaré en alguna altra ocasió. He escrit als pares i a l'Àurea perquè demà s'emportin les cartes.

Dijous, 28 d'agost

Aquest matí ha marxat el comboi cap a Smara a voltants de sis. Ha quedat aquí el caporal primer del que a l'anterior ocasió he omès el seu nom. Sembla que aquesta vegada ha vingut una mica més persona; segurament més d'un ensurt o correctiu haurà rebut en algun altre destacament que li ha fet modificar el caràcter. Es diu José Luis Velasco. Som aquí ara, doncs, el sergent Gracia, el xofer Gerardo Pallarés, José Fábregas Bassols, el caporal primer i jo. Cinc en total a transmissions.

Com sempre que marxen companys estem tristos de que ho facin. Però aquesta vegada ens ha estat especialment llastimós el comiat de José Arolas, ja que n'havíem fet molta amistat.

Els legionaris han estat tots rellevats, per tant també ens hem acomiadat de molts d'ells, amb qui teníem bona amistat. Espero que els nous que arriben siguin de tant bon tracte com els que hem conegut aquí aquest temps, amb qui hem mantingut una excel·lent

convivència. Ara el destacament ha quedat sota les ordres d'un tinent en lloc de la d'un capità.

Aquesta tarda, després de menjar, han tocat a formar per acte seguit entre tots desmuntar el campament i reunir tot els materials. Un cop fet això s'han anat carregant els camions per marxar cap a les noves instal·lacions que van construir els legionaris en posicions més altes de les muntanyes del costat.

Hi ha molta més seguretat en aquestes posicions altes, ja que la bona visió de l'entorn dels vigies impedirà que se'ns acostin per sorpresa. A més també està ple de posicions estratègiques, que en cas d'atac afavoreixen una bona defensa. On érem abans probablement si ens haguessin atacat hauríem estat exterminats; no era gens segur estar acampats a la plana i sense baluards.

Divendres, 29 d'agost

Sembla ser que aquesta nova companyia que s'ha fet càrrec del destacament ens donarà millor de menjar que l'anterior. De moment així apunta.

Avui a Smara s'ha estavellat un avió. Després de llançar el correu dins el fortí ha caigut. El pilot ha mort mitja hora després de rescatar-lo de dins l'avió.

Dissabte, 30 d'agost

Des de fa uns quants dies refresca una mica més; tot que continua fent calor aquest ja no és tan sufocant.

Escric a l'Àurea. Les millors estones que passo aquí són les que dedico a escriure-li, llegir i rellegir les seves cartes i mirar les seves fotografies. També pensar en ella em té entretingut força estones, no m'hi canso mai: els seus rínxols, el mocadoret...Quantes són les coses que ajuden a recordar la persona estimada! Què feliç em sentiré en tenir-la altre cop al meu costat! Poder-la besar, abraçar, parlar-li amorós; i rebre el mateix per part d'ella. Quanta felicitat! Si algun cop aconseguixo tot això ja no demanaré res més, sinó viure molts anys al seu costat i fer-la molt feliç, tal com es mereix. Quan més sento la necessitat d'estar amb ella és quan llegeixo les seves cartes: tant d'afecte!, tan dolces!, tant plenes d'amor! Sempre tinc la sensació que és més del que mereixo, i em sembla que mai ha d'arribar el dia que pugui correspondre-li i pagar-li tanta felicitat com m'està donant aquí, en el desert. Encara que estic envoltat de bons amics, tot i així em sento sol. Sols les seves cartes i el seu record són la meva veritable companyia.

Diumenge, 31 d'agost

He d'anotar la bona actitud dels dos tinents que ara són al càrrec del destacament. El menjar que se'ns dona és molt millor que el que rebíem quan hi havia el capità, l'interès que demostren perquè estiguem ben alimentats és molt lloable. A més, mengen exactament el mateix que nosaltres i en la mateixa quantitat: no volen ser una excepció, diuen que tots som iguals. En canvi el capità es feia fer el menjar escollint sempre el millor per a ell, i del que menjàvem nosaltres ni se'n preocupava. Ara, donant-se així els fets, si el menjar resulta insuficient o és dolent, com els tinents mengen el mateix, també es queixaran amb molta més capacitat d'esmena. Dos grans i exemplars oficials!

Avui, un altre diumenge més dels que si no fos pel calendari ni m'adonaria que ho és.

Dilluns, 1 de setembre

Un altre mes que començo a l'Àfrica, espero que passi tan ràpid com els anteriors. La carta que he escrit avui a l'Àurea espero que no la molesti, sinó que la guardi com la confessió de qui més l'estima en aquest món.

Aquesta nit un legionari s'ha emborratxat, i li han fet passar la borratxera a base de cops; d'una pallissa, vaja. Els legionaris, en gran part, són bevedors empedreïts, i si aquí no els permeten de beure gaire és perquè cal estar sempre alerta de si s'acosten "rebels berbers", com els anomenen ells mateixos.

Aquest mes sembla que anirà força bé, ja que a més de tenir uns bons oficials al comandament també el sergent és una bellíssima persona; ens ho passem molt bé amb ell, tots semblen companys de mateix rang.

Dimarts, 2 de setembre

Aquest matí ha passat el "Pedro", com sempre ens ha sobrevolat fent cercles, però sense tirar correu.

A la tarda en Fàbregas s'ha sentit barber per a l'ocasió i ha volgut tallar-me el cabell, cosa a la que no m'hi he oposat ja que estant aquí tan és si a un el pelen bé o malament; però ho ha fet força bé, la veritat. Ja tenim barber oficial!

Dimecres, 3 de setembre

Avui he acabat de muntar una gàbia en la que hi estic treballant des de fa uns dies. És per intentar caçar esquirols, tot i que veig difícil aconseguir-ho ja que com els he estat empaitant des de fa dies estan ara molt desconfiats i previnguts.

Des que tenim com a caps els tinents sempre que sortim dels filats que protegeixen el campament hem de portar els fusells com a precaució. És una cosa que no em sembla gens malament, ja se sap, més val previndre que curar; en qualsevol cas sempre és millor tenir a mà amb què defensar-se si cal. Evidentment, a més del mosquetó cal que portem munició suficient, al voltant d'uns quinze cartutxos.

Escric a l'Àurea.

Dijous, 4 de setembre

Aquest matí he escrit als pares. He estat també intentant caçar esquirols amb la gàbia-trampa que he construït, però els dos que he aconseguit atrapar se m'han escapat. Són molt espavilats, un d'ells s'ha adonat de seguida que queia a una trampa i ha fet un salt enrere abans que es tanqués la porta de la gàbia. Aquests esquirols, a diferència del que fan els dels nostres boscos, no viuen als arbres; evident, gairebé no n'hi ha d'arbres aquí. Sembla que més aviat viuen pel terra com a conills, rossegant el que hi troben d'interès.

A la tarda hem rebut la trista i mala notícia que entre el trajecte de Smara a El Aaiun un jeep que formava part d'un comboi ha trepitjat una mina enterrada al camí i els seus cinc ocupants han mort. Un d'ells era de transmissions, i justament havia fet amb nosaltres anteriorment el viatge entre El Aaiun i Smara; cosa que m'ha afectat bastant. Aquest noi era en Carlos Gedó Martí. Descansi en pau. Els altres ocupants del vehicle encara no sé qui eren.

Molt aviat comencen a fer vileses els rebels, doncs suposem que haurà sigut cosa d'ells. L'informe que ens ha arribat de Smara diu que els nois han quedat totalment destrossats. Tant de bo no caigui ningú més de transmissions. De moment ell ja no tornarà, i ja no estarem mai més la companyia sencera; serà un buit per a tots en tornar cap a Barcelona. Comptant, és clar, que hi puguem tornar els que quedem. Espero no tenir tan mala sort, però aquí aquestes coses no es poden donar com a segures.

Divendres, 5 de setembre

Avui he aconseguit caçar un sol esquirol, que m'ha donat una mossegada endiablada. Espero poder-ne caçar algun altre demà.

La mala notícia d'ahir ens l'han confirmada avui. De transmissions només hi viatjava en Carlos, amb els altres ocupants. Es veu que un d'ells era ajudant d'un enginyer civil que havia vingut a la zona per a fer-ne algunes investigacions.

Dissabte, 6 de setembre

Després d'aquest atemptat el més probable és que no torni a venir cap comboi petit cap a Farsia, sortosament el vint-i-cinc o vint-i-sis ja ha d'arribar el nostre relleu. Això ens ha de perjudicar força ja que no rebrem correu fins que no estiguem de nou a Smara, per tant hi tindrè acumulada la correspondència d'un mes. Segurament tant la família com l'Àurea es preocuparan en no tenir notícies meves durant tant de temps.

Avui, caçant esquirols, he tingut més sort que els altres dies: n'he caçat tres més. Jo me'n quedaré dos. He de caçar-ne alguns altres més ja que ha corregut la veu del que estic fent i hi ha molts companys que també en volen un com a mascota. Són uns animalets simpàtics i molt vius, intel·ligents, i de seguida s'acostumen al tracte amb nosaltres; els alimentem amb tot tipus de sobres del nostre propi menjar. De veritat que en un lloc tan aïllat i ensopit com aquest la seva companyia suposa una gran distracció. M'agradaria molt poder portar-ne un a Barcelona perquè el pugui veure l'Àurea.

Diumenge, 7 de setembre

Avui, com els anteriors dies, he tornat a anar a caçar esquirols, aquest cop amb en Fàbregas. Però no hem tingut gaire sort i sols n'hem pogut atrapar un. Queda clar que sempre que estem en aquesta delicada cacera algú de l'equip es fa càrrec de l'emissora fins a la nostra tornada i relleu. Acostuma a tenir com a obsequi una de les nostres captures.

Dilluns, 8 de setembre

He tornat a dedicar el matí a la cacera d'esquirols; però infructuosament: ni un. Sembla que ja comencen a familiaritzar-se amb la trampa i intenten evitar-la.

Dimarts, 9 de setembre

Segons notícia de Smara sembla que en uns pocs dies vindrà un comboi aquí a Farsia. Potser tindrè tot el correu acumulat des de fa tants dies.

Avui he pogut enxampar quatre esquirols més. L'esquirol que he escollit jo com a mascota és molt eixerit, a més de petit i simpàtic. De nom li he posat "Chispa", que crec que és un nom que li escau força; penso que serà aquest el que intentaré endur-me cap a Barcelona. Ara ja tots els companys de transmissions tenen un esquirol propi amb qui passar l'estona.

Dimecres, 10 de setembre

Escric a l'Àurea la carta número trenta-set des que sóc aquí; i he caçat dos esquirols més. Pel matí ens ha sobrevolat el "Pedro", però de nou no ha deixat caure res, sols missió de reconeixement.

Després de tant de temps per aquestes terres, més el temps passat a Barcelona com a recluta tinc la sensació que hauré de començar de nou en el meu ofici al taller de joieria, ja que fa quasi un any que no m'hi dedico. Tinc el sentiment d'estar-me tornant un gandul, però aprofito ara per gaudir-ho, ja que sé que en tornar hauré de treballar molt durament. Tinc un futur per forjar, i un casament. Espero ser capaç de fer molt feliç la meva esposa.

Dijous, 11 de setembre

Escric als pares. No he anat a caçar més esquirols. Cap novetat en tot el dia.

Divendres, 12 de setembre

M'he quedat un segon esquirol, de caràcter molt diferent al del "Chispa", i com és molt més tímid li he adjudicat el nom de "Timi".

Aquesta nit i matinada ha estat plovent, plovent de veritat, com no ho havia vist fer al desert fins ara. El treball quan plou és trobar algun lloc dins la tenda on no entri l'aigua, ja que està plena de goteres i filtracions. He tingut bastanta sort ja que avui en Fàbregas i en Pallarés dormien al cotxe, per tant he pogut buscar l'espai que estigués més sec i a

resguard de la molta aigua que s'escolava dins la tenda; justament al lloc que hauria ocupat Pallarés si no dormís al cotxe. Déu n'hi do les tendes que ens proporciona l'exercit: plenes de forats, i el propi teixit, de pur desgast per l'ús i l'envelliment, deixa passar l'aigua com un colador.

Dissabte, 13 de setembre

He anat amb el caporal primer Velasco a caçar algun altre esquiol i hem aconseguit atrapar un esquiol petit. Trobo a Velasco molt canviat respecte de quan vam coincidir a Smara i de com es va presentar el primer dia aquí, ja que llavors la seva actitud era de perdona vides i insuportable. Des del meu punt de vista potser ha entès alguns dels comentaris o crítiques que se li han fet, i això l'ha fet reflexionar positivament; més val així, en tot cas.

Aquesta tarda estava també amb Fábregas caçant esquiols quan, de sobte, veiem tots els legionaris que hi havia treballant en l'ampliació del pou d'on traiem l'aigua en direcció al campament, de pressa, gairebé corrent alguns d'ells. Nosaltres, estranyats per aquest comportament, hem volgut saber què passava. Però com érem massa lluny per a preguntar he remuntat un petit turó per veure-ho millor des de més alçada. Ha estat una gran sorpresa veure uns quaranta berbers, cada un amb el seu dromedari, apropant-se al campament. Fábregas i jo hi hem tornat de seguida al campament.

Era un espectacle bonic de veure. Anaven vestits de colors blanc i blau, túnica blanca i capa blava. Tots portaven un fusell. Muntats en els seus camells han format un cercle i quan el seu cap els ha cridat han pujat en direcció cap al campament. Segons es diu aquesta és la policia mora francesa; cosa que no seria gens estranya ja que som prop la frontera algeriana, per tant a uns trenta quilòmetres de territori francès.

Diumenge, 14 de setembre

Un diumenge més al Sahara. Els berbers que van venir ahir en caravana han portat informes amb notícies dels rebels. Segons diuen estan a punt de passar la frontera, i són un escamot de mil quatre-cents homes armats amb fusells, metralladores, morters i antiaeris; vaja, que vénen força ben armats i preparats. Això serà si és veritat el que estan explicant, clarament, perquè no és cert que siguin de la policia francesa com pensàvem, sinó una partida pagada pel govern francès per fer-ne les atribucions; cosa bastant assemblant, però no la mateixa. Molts d'ells abans havien estat rebels, per tant el nostre

tinent està desconfiat i pren certes precaucions. Aquesta tarda han marxat. He d'afegir que tot i el seu impecable aspecte blanc i blau dels uniformes feien una fortor important. Per la nit ens hem assabentat per la ràdio dels resultats del futbol de principi de temporada, el Barça ha guanyat al València per sis gols a zero.

Dilluns, 15 de setembre

M'aixeco a les sis de la matinada per escriure a l'Àurea i als pares. Els altres dies també em llevo sempre a aquesta hora, però per fer el primer enllaç de ràdio. De tota manera, m'agrada matinar i ho faig cada dia.

Avui ha vingut un avió i ha aterrat, però no porta correu ni s'emportarà el que tenim aquí per enviar. En anar cap al camp d'aterratge el tinent ens ha dit que no calia que portéssim el nostre correu, que potser més tard podria ser; però l'avió ha marxat abans del previst.

Ahir se'ns havia comunicat que a l'avió hi arribaria un general que tenia interès en veure el nostre destacament, amb això comptava el tinent, per tant deia que després de la visita ja hi portaríem les cartes quan marxessin. Però el general no ha vingut, en el seu lloc ha vingut un comandant, però que ha restat interès al nostre destacament i tant ell mateix com la tripulació de l'avió sols han vingut per reconèixer i provar el camp d'aviació que van planificar i executar els legionaris. Segons diu el comandant el nostre destacament és inútil, innecessari, i és possible que en poc temps sigui abandonat. Un cop fet el reconeixement de la pista d'aterratge ni s'han acostat després al campament sinó que han reemprés de seguida el vol de tornada. Això sí, ens han deixat un carregament de petits i insípidos melons: un regal del general, segons han dit. També brandi i tabac pels comandaments.

Fa uns quants dies que al destacament s'hi viu un estat d'alarma generalitzat, i això es deu a que se suposa que els rebels estan no gaire lluny d'on som nosaltres. La veritat és que som només uns cinquanta soldats entre tots, per tant si se'ls passa pel cap aparèixer per aquí no disposem de gaire defensa dissuasiva; no estem gens segurs.

Avui a les deu de la nit s'ha ratificat l'estat d'alarma en rebre per ràdio un telegrama xifrat de gran urgència. Part del seu contingut diu que la comunicació sigui constant amb Smara des de les set de la tarda fins a les set del matí; així que tota la nit hi ha hagut algú de nosaltres per torns a l'escolta. Segur que alguna altra cosa més dirà el telegrama, però la desconec, aquesta que explico és la que coneixem perquè és la que afecta directament a telecomunicacions.

Per si tot això fos poca cosa hi ha la preocupació que els rebels sàpiguen la clau per desxifrar els nostres missatges. Si això és així resulta molt preocupant: és extremadament perillós que coneguin el contingut xifrat de tots els nostres telegrams, estarien al cas de qualsevol informació. No sé a què espera l'exercit per canviar immediatament les claus de comunicacions.

Dimarts, 16 de setembre

Aquest matí el "Pedro" ha sobrevolat el campament, però sols de passada, sense llançar res.

Pel matí hem estat una mica negligents. Calia fer enllaç de comunicació a les onze, però ningú l'ha fet, i el mateix ha passat amb l'enllaç de les dues de la tarda; ens hem fet un embolic amb qui havia de fer cada tasca. El sargent estava irritat amb nosaltres, amb raó, i ens ha amenaçat amb fer un informe indicant una incidència per negligència en el servei. En Fàbregas tenia un neguit incontrolable, ja que gran part de la responsabilitat era seva, resulta que estava de xerrera amb un xòfer en lloc de fer el primer enllaç. Cap a les cinc

de la tarda els comandaments s'han enfadat per la falta d'enllaç i ens han preguntat el motiu pel qual no s'havia fet. El sergent ens ha dit que expliquéssim que no s'havia fet perquè no ens havia funcionat la bateria del cotxe que subministra l'electricitat a l'aparell; i així s'ha resolt el conflicte, ajornant la connexió per més tard. És un bon home, a pesar d'enfadar-se amb nosaltres ens ha ajudat a capejar la delicada situació. En Fábregas ja respira més tranquil, tot i que l'enllaç darrer que ha fet li ha sortit tan malament que no l'han entès a Smara i li han fet repetir.

Després de l'enllaç de les cinc el tinent ens ha fet entrega d'uns cent sacs plens de terra i pedres per a que els apiléssim com a parapet del cotxe, millorant així la defensa si hi hagués algun atac. Les bales que es dirigissin cap a nosaltres, cap al cotxe de telecomunicacions, no hi podrien arribar tan fàcilment. De moment aquestes precaucions són simplement formulàries, però val la pena prevenir; cal tenir en compte que en cas d'atac el primer objectiu a destruir és el vehicle que pugui comunicar-se amb altres bases de suport, el vehicle de telecomunicacions sempre és el primer objectiu al punt de mira.

Dimecres, 17 de setembre

Escric a l'Àurea la carta número quaranta. En tot el dia no hi ha hagut res digne de menció. Una petita cosa sí, feia dies que no caçava esquirols perquè ja tothom tenia el seu, però al Fábregas se li ha escapat el seu, així que hi tornarem una estoneta.

Dijous, 18 de setembre

Aquest matí ens hem fet un fart d'apilar els sacs d'arena al voltant de la posició del nostre cotxe. Després he anat a banyar-me; és una cosa que ja faig casi diàriament. La resta del dia l'he passada llegint una novel·la.

Divendres, 19 de setembre

Se segueixen extremant les precaucions. No sé si seran necessàries o no, potser els tinents són més prudents del que caldria; hi ha un angoixant ambient de por. Ara es prohibeix sortir del campament més de set persones en total, o sigui que poc baixem a banyar-nos o a altre cosa; ara l'agua ens la porten en grans bidons. Si hi ha més de set persones fora del campament cal esperar a la porta fins que torni algun dels absents.

Pel matí ha passat altre cop el "Pedro". Jo ja he pres el costum de ni sortir de la tenda per veure què fa, no té el més mínim interès, ja que mai ens porta res.

Dissabte, 20 de setembre

Avui fa exactament tres mesos que vaig sortir de Barcelona, per tant tres mesos que no veig l'Àurea. Tant de bo passin ràpid els altres tres que em queden, si és que no ens van enganyar i ens hi fan quedar més temps.

El dia d'avui és un dia assenyalat per la legió, ja que és el seu aniversari. Es va fundar en data d'avui el 1920. Segurament d'alguna manera es celebrarà una mica, dins dels possibles, ja que aquí disposem de poca cosa. No és que jo hagi de participar d'aquesta festivitat, ni em pertany ni ho vull fer, la veritat, però ja que convisc amb la legió alguna cosa faré, o celebrar o mirar. He de confessar que la curiositat per saber com ho festegen sí que la tinc.

Aquesta tarda un legionari que netejava el seu "Cetme", de resultes d'haver oblidat un cartutx a la recambra, se li ha disparat l'arma i s'ha ferit en una cama. És el segon cas d'accident que presencio provocat per arma de foc carregada negligentment. Sortosament la ferida no resulta de gravetat.

Per a la festa d'avui s'han repartit cigars, però no n'hi havia per a tothom, per tant alguns fumaven i d'altres no. Jo, per exemple, he preferit no agafar-ne cap i cedir-lo als legionaris, ja que la festa va per a ells. També s'ha servit una mica de conyac, nosaltres hem compartit una ampolla entre vuit.

Els nostres superiors, el tinent cap del destacament i el sergent, així com algun altre grau, han enganxat una tremenda borratxera. El cas del sergent em sap greu especialment, ja que sent tan bona persona com és no pot frenar aquesta actitud de beure massa quan en té l'oportunitat, ja l'he vist embriag unes quantes vegades. De tota manera aviat se li ha anat passant, i després del sopar, xerrant amb nosaltres, ja estava més espavilat i lúcid. Quan ja estava ben serè, confidencialment, ens ha explicat que tots aquests dies s'ha pres tantes precaucions perquè hi havia sospites que avui, el vint per la nit, els rebels ens tenen preparat un atac. Doncs sort que de moment no ha passat!

Per totes les coses que he parlat amb el sergent, tant en estat normal com embriag, he pogut entendre que és un home molt sagaç en les observacions. Ha deixat clar que moltes de les coses de servei que fem o deixem de fer, o fem més malament o bé, ell les té força clares. Ens ha explicat detalls que ens ha deixat perplexos, en la nostra ignorància de cap manera imaginàvem que aquest home estava al cas de tot, però que s'ho callava. En aquests detalls ha anomenat en Fábregas i en Pallarés, a mi no m'ha anomenat. Segons ell en mi és en qui més confia.

Diumenge, 21 de setembre

Finalment no ha passat res destacable aquesta nit, per tant això demostra que o bé els rebels van canviar de plans o que la informació que teníem era incorrecta.

El torn de nit, o sigui, de set de la tarda a set del matí, l'ha fet el caporal primer junt amb el xofer. En acabar el torn, el caporal ha anat a dormir i no sé per què el sergent l'ha fet fora de la tenda amb totes les seves coses. Les tendes que tenim els de telecomunicacions són dues: una per al sergent i el caporal primer i l'altre per en Fábregas, en Pallarés i jo. Imagino que a partir d'ara haurem també de compartir la tenda amb el caporal.

Com avui és diumenge procurarem escoltar per la ràdio els resultat dels partits de futbol.

Dilluns, 22 de setembre

Se'ns ha informat que el dia vint-i-quatre sortirà un comboi de Smara i arribarà aquí el vint-i-sis. Penso que aquest cop ha de ser veritat ja que hauria de ser el comboi del relleu. Espero que els de la ràdio també tinguem la sort que se'ns rellevi; tot i que no sóc gaire optimista.

M'he assabentat que l'assistent del tinent té al seu càrrec la petita biblioteca del seu superior, en la seva major part formada per novel·les "Plaza", impreses a Barcelona. Són novel·les molt dignes d'ésser llegides, així que he canviat d'entreteniment: de la cacera d'esquirols a la de lector, amb el vist-i-plau del meu superior.

Escriu als pares.

Dimarts, 23 de setembre

Ahir a la nit un legionari va matar una "lefa" que estava a la seva posició, de més de mig metre. Aquesta és la manera en què nosaltres anomenem les serps escurçons àspid que hi ha per aquí, molt verinoses, gairebé mortals si et mosseguen.

Fa dies que no mengem carn ja que se'ns ha acabat tot el combustible al destacament i no podem sortir a caçar gaselles o antílops fins que no en rebem una nova remesa. Tot i així el menjar que ens donen és decent.

Acabo de rebre el nomenament de caporal actiu, fins ara només ho era de complement. És curiós el respecte que provoca aquest fet en els legionaris. Així com a l'exercit regular un caporal no és res, en el cas dels legionaris un caporal de la legió és mereixedor de molt respecte. Així que quan estic de guàrdia em saluden militarment i em donen novetats a "la orden de usted, mi cabo". Com si fos un comandament.

Escriu a l'Àurea content perquè se'ns ha confirmat avui que el comboi que ve cap aquí també porta el nostre relleu, i per fi podrem marxar.

Dimecres, 24 de setembre

Avui fa tres mesos que vam arribar a l'Àfrica. Cada matí a l'hora del reconeixement hi ha un noi que s'apropa a la farmaciola per a que li curin una mà. El cas és que tot s'ha de fer de viu en viu i bruscament, ja que aquí no tenim gaire medicaments ni instrumental, i menys encara anestèsics. Una gran vergonya que un destacament militar manqui d'aquests recursos tant bàsics en zona aïllada i de perill.

Dijous, 25 de setembre

Ahir el tinent del campament, que em penso es diu Granda, em va dir que volia dos esquirols dels nostres; però en explicar-li que nosaltres ara només en tenim dos per a tots i que en canvi el caporal primer en té tres sols per a ell em va comentar que buscaria la manera que li'n prenguessin dos. Per avariciós.

Aquesta nit he notat com l'assistent del tinent entrava a la nostra tenda i s'emportava un parell dels esquirols del caporal, deixant-li'n només un. A l'adonar-se'n el caporal pel matí que li faltaven dos dels esquirols li hem dit que el sergent havia vist com s'escapaven. En ser preguntat aquest sobre el que havia vist ens ha seguit la corrent i ha dit que sí, que va veure com s'escapolien els esquirols de la tenda per la nit. Finalment, el caporal, resignat, ha anat a intentar caçar-ne més al lloc on acostumem a fer-ho.

Avui he hagut d'alliberar el "Timi". Li he hagut de donar la llibertat per veure si pot recuperar-se ja que porta un temps en què sembla que va emmalaltint. Espero que ara, en veure's lliure, es podrà curar i córrer tranquil·lament per aquestes muntanyes. M'ha sabut greu haver-lo d'alliberar perquè li he agafat bastant afecte, però a veure si amb sort es recupera.

Ha estat avui un dia de trànsit d'avions. Han passat per sobre Farsia quatre avions, tres de francesos i un d'espanyol. Un dels avions francesos ha aterrat al nostre campament. L'ocupaven un pilot francès, un tinent-coronel espanyol i un comandant de la legió espanyola. Han portat la notícia que està per arribar el comboi desitjat, i que aquest ve acompanyat per una columna de francesos; així mateix també diuen que una altra columna francesa s'acosta cap a Farsia des d'una orientació diferent que la del comboi principal.

Una desagradable notícia que ens han comunicat és que el primer cotxe tanqueta del comboi sortit de Smara cap a nosaltres, als pocs quilòmetres, ha trepitjat una mina; amb el resultat de la mort d'un sergent. No han comentat res dels altres ocupants del vehicle. És el segon cotxe en trepitjar una mina als camins del Sahara en el que portem de mes; està clar que part de la població local ens vol atemorits, i així reduir la nostra mobilitat.

Divendres, 26 de setembre

És primera hora del dia, estem esperant l'arribada del comboi d'un moment a l'altre. També és dia de trànsit d'avions, aviat pel matí ja n'han passat dos, un d'espanyol i un altre de francès.

Cap a les deu del matí ha arribat una part del comboi, ha arribat la comitiva francesa amb el nostre capità de transmissions Carlos Fabiani. La resta del comboi, és a dir, els camions espanyols, no pot tardar gaire més.

L'aspecte dels francesos, tant el dels soldats com el dels seus vehicles, és magnífic. També van equipats d'emissores, i cada cotxe té la seva metralladora; fins i tot algun porta canons sense retrocés. Penso que no els falta detall: fins i tot porten gel i cervesa fresqueta! En total són uns dotze "Jeeps" i un nombre assemblant de camions: una vintena de vehicles francesos.

La part del comboi espanyol ha arribat molt més tard del que s'esperava, gairebé a les cinc de la tarda. M'han portat tretze cartes, algunes amb fotos: de l'Àurea, dels pares i d'en Joaquín. M'adono que l'Àurea deu estar patint a Barcelona, doncs les seves cartes així ho demostren: no és una dona que parli sense sentir el que diu.

En el comboi han arribat també tres o quatre cotxes de ràdio, alguns amb coneguts de la meua companyia.

Dissabte, 27 de setembre

Aquest matí he acabat de llegir les cartes de l'Àurea, i moltes d'elles són força entenedidores: em fan comprendre quins són els seus patiments. Llàstima que no pugui estar al seu costat per poder-la consolar.

Amb el relleu tenim un dia ben entretingut, de força feina, i gairebé no podré escriure. Però he rascat un moment per escriure a l'Àurea.

Quan va arribar ahir el capità ens va donar la mà a tots els components de transmissions que som aquí. Quan va arribar el tinent vam gaudir de la mateixa deferència. I tan aviat com són ja aquí tots dos ens fan preparar ràpidament l'equipatge per tenir-lo preparat ja avui a les sis de la tarda. Probablement cap a les set marxarem

I així ha sigut. Efectivament a les set hem sortit de Farsia, però en començar la marxa ens hem hagut d'aturar per esperar el pa per al viatge, que encara no l'havien acabat de preparar i cuinar. No ha sigut fins a les nou que hem pogut reprendre la marxa.

Diumenge, 28 de setembre

Cap a les dues de la nit el comboi s'ha detingut per fer-ne una aturada per descansar i dormir. Ara que m'hi puc tornar a posar, torno a llegir les cartes de l'Àurea, i, efectivament, com deia, desprenen tristesa.

A voltants de vuit del matí reprenem la marxa. La intenció és completar el camí d'una tirada, i no hem parat si no ha sigut necessari per resoldre alguna avaria; cosa que val a dir ha estat força freqüent, ja que hi ha molts vehicles al comboi i els camins del desert són propicis a fer patir les mecàniques.

Hem acabat l'etapa d'avui a Tafari, un lloc solitari com Farsia però de diferent configuració física, aquí el paisatge no té l'abrupte relleu de les muntanyes, és una zona plana. Tot seguit hem sopat.

Dilluns, 29 de setembre

A dos quarts de sis marxem de Tafari, amb la mateixa dinàmica, aturant-nos sols quan hi ha avaries. Val a dir que tot i ser molts vehicles i que el camí és exigent, malauradament massa sovint cal parar-se a resoldre avaries. L'equipament espanyol la veritat és que està una mica atrotinat i envellit.

Cap a les set de la tarda fem parada per sopar i dormir. Encara no hem arribat a Smara tot i portar ja dos dies de viatge. És desesperant la lentitud dels combois, una mica com la Renfe: transports espanyols! Totes les vegades que ens hem hagut d'aturar ha estat per avaries de cotxes o camions, i en molts casos de força durada per resoldre complexes reparacions. Caldria tenir el parc automobilístic militar una mica més cuidat i en millors condicions. Però no hi ha manera: l'exèrcit espanyol sempre és així de deixat.

Dimarts, 30 de setembre

A les sis aproximadament hem continuat la marxa. Les avaries i els retards són cada cop més nombrosos. Per viatjar en un comboi d'aquest tipus del primer que cal armar-se és de molta i molta paciència.

Finalment arribem a Smara, cap a les onze del matí. En un pati de la fortalesa està la tanqueta que va trepitjar la mina i on hi va morir un sergent. Els desperfectes no semblen massa importants, però cal pensar que aquest és un vehicle molt reforçat.

En arribar he escrit als pares i he contestat les cartes de l'Àurea, extensament.

Dimecres, 1 d'octubre

A les cinc del matí aproximadament sortim de Smara camí de El Aaiun. Sols sortir ja portem un cotxe avari, precisament el nostre; tant que cal empènyer-lo constantment des del darrere, ja que no té una solució de reparació que pugui fer-se sobre la marxa. Es determina llavors que el nostre cotxe sigui cap de comboi, evidentment alentint la marxa de tothom. En aquesta tessitura no estàvem gens tranquils, ja que tenim així més possibilitat, en anar capdavanters, de trepitjar una mina; cosa freqüent en aquests temps.

I la carícia d'una mina no és gaire agradable, la veritat, ja portem set víctimes en el que va de mes.

A poca estona d'anar com a cap del comboi s'ha comprovat que el nostre cotxe no podia valer-se ja gens pels seus propis mitjans motrius. Aleshores s'ha proposat que ens remolqui una grua, de manera que ara ja no serem capdavanters; cosa que ens fa més tranquils. Qui trepitgi una mina ja no serem nosaltres, un pensament ingrat i potser mesquí, però que fa justícia al alleujament que sentim.

Els inconvenients i despropòsits del viatge continuen. Afegits al nostre cotxe són uns quants més els que es van espatllant, i la marxa del comboi és de pura tortuga; ja veurem quan aconseguim arribar a El Aaiun, estem més estona aturats que en moviment. Desesperant. Per sort, i per donar certa tranquil·litat, durant tot el camí ens han estat sobrevolant sovint dos avions caces espanyols, tant al matí com a la tarda.

Arribem finalment a El Aaiun cap a dos quarts de deu de la nit. Ara és moment de saludar els amics amb qui em vaig retrobant: Arolas, Vives, etc.

Dijous, 2 d'octubre

A les cartes de l'Àurea i dels pares els he afegit una petita nota on els informo de la meva arribada a El Aaiun.

M'he instal·lat amb en Fábregas a la barraca on vam estar la darrera vegada, però canviada de lloc, o per una altra, no sé, la qüestió és que no la veig ni igual ni exactament al mateix lloc. En aquesta hi són encara els companys de fa dos mesos, i alguns agregats que s'hi han afegit després. Aquests agregats són de San Sebastià i estan aquí destinats a Villa Cisneros; han vingut a El Aaiun per a recollir uns cotxes i emportar-se'ls cap allà. Com encara no els han entregat s'estan aquí esperant a que ho facin.

Divendres, 3 d'octubre

Per ser la primera nit que dormo a El Aaiun no he dormit gens bé, doncs, com ja passava l'anterior cop en què ens hi vam estar, hi ha infinitat de puces que dificulten en gran manera el descans.

Avui he escrit a l'Àurea, a Virgilio i a Reyes. I ahir ens va visitar Lopera, que ja s'havia operat a Las Palmas; ara és a El Aaiun esperant a que el traslladin a Smara.

Dissabte, 4 d'octubre

Avui ja m'ha caigut un servei de vigilància, de les onze del matí a les onze de la nit. Sols portem a El Aaiun dos dies i ja tots dos fent revista d'una cosa o altra. Una d'aquestes revistes ha estat de netedat als habitacles: la nostra barraca ha estat arrestada amb tot el seu personal per no estar prou neta, així que en acabar el servei de vigilància em tocarà complir el càstig de fer la ronda del campament. Demà també tocarà revista d'alguna cosa. Penso que és exagerar una mica massa que estant en mig del desert haguem de passar cada dia per la disciplina de les revistes; més exigències fins i tot que a Barcelona. En fi, al ser jo caporal m'han nomenat cap de tenda, per tant tot allò que pugui passar a la tenda caurà sota la meva responsabilitat; i els altres contents, així doncs qui es carregarà el mort seré jo si passa alguna altra cosa.

Diumenge, 5 d'octubre

Aquesta nit quasi tots els de la tenda han tingut reforç de vigilància arrestada. Fábregas i jo, segons m'han dit més tard, la farem també avui.

Marxen avui cap a la península molts dels cossos de sanitat, cavalleria i automobilisme. No tots, sinó una bona part d'ells; ningú de transmissions.

Ahir vaig rebre carta de l'Àurea. Curiosament contenia el sobre també cinc pessetes junt a la carta. Es veu que l'Àurea li va donar aquests diners al seu avi perquè pagués els segells de la carta i els enganxés abans d'anar cap a la bústia pertinent; però l'avi ho va oblidar i la carta ha arribat sense segells enganxats però amb els diners dins el sobre. Estrany. Arxivaré el duro junt a les cartes. He respost afegint un mocador que li envio de regal a l'Àurea; espero que li agradi. Escric també als pares.

Dilluns, 6 d'octubre

Aquesta nit no la he poguda dormir a causa de l'arrest, he hagut de fer vigilància tota la nit. Estic cansat.

Dimarts, 7 d'octubre

No comprenc la necessitat de tocar diana a les sis del matí, quan encara és de nit. A tot El Aaiun els diferents cossos militars toquen diana a la mateixa hora.

Ahir vaig anar al brigada d'intendència per canviar botes i espardenyes. Tot i conèixer els diferents destacaments del desert on he estat destinat ni les unes ni les altres me las han volgudes canviar, ja que diuen que tot i estar envellides encara tenen ús suficient fins a gastar-les del tot, que me les arregli jo mateix, que poden reparar-se. Afegeix el brigada que com ens van abonar un sou de 154 pessetes no fa gaire, que anomenen "las sobras", que si no sé arreglar jo mateix les botes que ho faci fer pagant a qui en sàpiga, que per algun motius se'ns paguen aquests diners. Veritablement és una vergonya que diguin això ells, que són una colla de lladres.

Avui han marxat cap als seus quarters de la península soldats d'automobilisme, i crec que d'altres cossos també. De nosaltres, més enllà de fabulacions, res se sap de quan podrem

tornar. De moment, aquest matí hem sortit uns quants soldats, entre ells en Fàbregas i jo, per estrenar una nova emissora i fer pràctiques de ràdio. He escrit a l'Àurea, i he rebut un gir postal de 325 pessetes dels pares; m'aniran força bé, sobretot per comprar alguns regals per quan pugui tornar.

Dimecres, 8 d'octubre

Escric al meu amic Joaquín. Avui he rebut dues cartes que havien quedat extraviades a Smara, una dels pares amb foto i una altra de l'Àurea.

De cinc de la tarda a onze de la nit he tingut servei de vigilància. Una cosa digna de menció és veure com en "Chispa" s'aclimata al nou emplaçament. No para de córrer i saltar d'un lloc a l'altre sense parar, divertit, sa i ben alimentat. Ja sap reconèixer el seu nom, ja que es para per fer-me atenció i de vegades acudeix en cridar-lo. És l'admiració del destacament. En els serveis el porto a una butxaca.

Dijous, 9 d'octubre

Aquest matí he trobat en "Chispa" mort, possiblement ofegat perquè sense adonar-se'n algú se li haurà assegut damunt, ja que acostumava a descansar entre la meva roba, sobre el matalàs, i sovint no se'l veia. M'ha causat una gran llàstima ja que li havia pres molt d'afecte, era com un company, i, com deia, fins i tot ja reconeixia el seu nom. El cas és que en "Chispa" era un dels regals que li volia portar a l'Àurea a la meva tornada, i ara no sé què li podria regalar que li faci il·lusió, ja que en aquest poble res hi trobo que sigui bonic per comprar com a regal. Segur que l'esquirol li hauria fet molta gràcia tenir-lo. Quan feia vigilàncies, en "Chispa" dins la butxaca em feia molta companyia.

He rebut avui carta de l'Àurea i dels pares. Pel campament aquest dies corren rumors falsos de primer ordre. Ahir es deia que els voluntaris tornaríem aquest mes cap a Barcelona, i com un babau que m'ho vaig creure. Però avui han destacat uns quants voluntaris; això vol dir que tot és mentida, de no ser així ja no els haurien destacat. Contesto les cartes.

A migdia, en tornar de les pràctiques de ràdio, he enterrat el pobre "Chispa". Amb aquest diminut enterrament he posat fi simbòlicament a una de les etapes, potser la millor, de la meva estada al Sahara.

Divendres, 10 d'octubre

Mentre fèiem les pràctiques matinals amb les emissores de radio en mig del camp s'han presentat el capità Fabiani, el comandant cap de transmissions i un altre comandant. Teníem l'equip preparat per fer els enllaços, ja els havíem fet un parell de vegades. Però aleshores ens han fet recollir-ho i ajuntar-ho tot per poder observar amb detall quin volum ocupa tot el material plegat.

Quan han marxat pensàvem que tornaríem ja al campament, però ha vingut el tinent Mas i ens ho ha fet reinstal·lar tot una altra vegada, amb el conseqüent malhumor que això ens ha causat. En estar a les ordres de tanta gent diferent un soldat sembla un titella, cosa no gaire llunyana del que ells mateixos pensen de nosaltres, per a ells no som més que uns ninots sense cervell al seu servei.

He rebut carta del Joaquín on diu que em fa arribar un gir postal perquè suposa que dec estar malament de diners. Agraït, és un bon amic.

Dissabte, 11 d'octubre

A les cinc del matí m'han despertat per sortir de comboi cap a Smara. No m'ho esperava, però en Vives, que és qui hi devia anar, s'ha posat malalt sobtadament.

La meva missió al comboi serà fer els enllaços amb El Aaiun i passar els telegrams amb el meu indicador O.R.O i Aaiun A.S.A. Sóc a la part posterior del cotxe emissora, junt amb Raventós. Ja pel matí hem enllaçat dues vegades amb dos avions caces espanyols que ens han ofert dades sobre el trajecte que hem de recórrer.

Les parades han estat tant freqüents com a tots els combois. Cap a dos quarts de dues hem parat una hora i mitja per menjar. I a les quatre de la tarda ens hem ja aturat per finalitzar la jornada. Demà acabarem de recórrer el camí que falta per arribar fins a Smara. Aprofito per escriure a l'Àurea.

Diumenge, 12 d'octubre

Cap a les sis del matí tornem a posar-nos en marxa. A les quatre de la tarda arribem a Smara. Ha estat el viatge en què hem invertit més temps en completar el recorregut entre El Aaiun i Smara de tots en els que he participat fins ara.

El tinent m'ha preguntat si preferia continuar destacat al càrrec de les emissores de Smara o retornar a El Aaiun. Prefereixo estar a El Aaiun, perquè les comunicacions de correu són més regulars.

Estan passant novetats amb el transport de les emissores i amb les comunicacions, doncs s'està valorant el seu transport carregades en dromedari per segons quins trajectes. També es prohibeix ara la comunicació amb fonia, tan sols se'ns permet amb el codi Morse.

Dilluns, 13 d'octubre

Avui ha aterrat un avió i he entregat la carta que guardava per l'Àurea, afegint-li una petita nota.

FI DEL PRIMER QUADERN

Dimarts, 14 d'octubre

A les cinc del matí marxem de retorn cap a El Aaiun. A dos quarts de nou, i a uns cinquanta quilòmetres des de sortir de Smara, s'ha trencat la cadena eruga d'una tanqueta; cosa que ha provocat un gran retard en la marxa del viatge. A més s'ha trencat molt a la vora d'on va esclatar la mina que va causar la mort del nostre company Godó i a cinc persones més que anaven al cotxe.

Cap a les onze passen dos avions T-6, amb l'indicatiu "PLATA". Se'ls comunica l'avaria amb tres telegrams dirigits a ASA, o sigui, a El Aaiun. Des d'ASA rebem a les tres de la tarda un telegrama amb el següent missatge: "Esperen repuestos". Aquest breu telegrama és la resposta dels que vam enviar nosaltres demanant instruccions, per tant, ens haurem de quedar aquí fins que arribin els recanvis i els aconseguim muntar per reparar la cadena de la tanqueta. Està plovent de manera intermitent.

Aprofito per escriure una carta a l'Àurea, per enviar-la de seguida en arribar. També escric una nota que ja li afegiré al sobre, notificant que ja sóc de retón a El Aaiun. Això ho faig amb la previsió que en arribar a destí no tingués la possibilitat d'escriure; aprofito, doncs, el temps perdut ara en pana.

Dimecres, 15 d'octubre

Aquesta matinada ha sortit de l'Aaiun un petit comboi de set camions. La nostra tasca és anar enllaçant amb ells. Aquest comboi ens porta els recanvis que calen per fer les reparacions de les avaries. Aprofitaré que no he de fer gaire cosa per escriure als pares, com vaig fer ahir amb l'Àurea, és a dir, posant nota avisant de la meva arribada a El Aaiun. A les tres de la tarda ha arribat el comboi dels recanvis. Amb aquest ha vingut també en Vives; es veu que la seva malaltia finalment ha estat més lleu del que semblava. Millor així.

No s'ha tardat gaire a reparar o canviar l'eruga de la tanqueta. La veritat és que m'ha sorprès, no imaginava que es podria resoldre tan ràpidament; pensava que una cosa tant feixuga i amb tal tonatge portaria molta més dificultat.

Dijous, 16 d'octubre

En tota la nit no hem pogut contactar ni amb El Aaiun ni amb Smara. De tota manera cap a les cinc del matí hem reemprés la marxa cap a El Aaiun. Ha estat a partir de les sis del matí que hem pogut enllaçar finalment amb El Aaiun, però no amb Smara. Finalment cap a dos quarts de nou de la nit hi hem arribat.

Ens hem assabentat avui que qui ens hauria d'haver portat els recanvis per les reparacions era un avió, en lloc d'un comboi. Però en preparar l'enlairament van adonar-se que l'avió estava avariats, i van haver de canviar d'estratègia.

En realitat la resta del viatge ha estat comodíssim per a mi, doncs en incorporar-se Vallés ell viatjava a la cabina, i jo a la caixa del cotxe-camió, el tres quarts com l'anomenen. A la caixa m'hi he disposat un matalàs de campanya farcit de palla on he estat còmodament estirat fins l'arribada a destí.

Divendres, 17 d'octubre

Aquest matí he anat a l'oficina per ajudar el sergent a posar en net i en ordre la numeració dels telegrams dels comunicats diaris. El total de telegrams enviats durant el viatge d'anada i tornada cap a Smara ha estat de cent deu, i els rebuts cinc. També acabo d'aprofitat per cobrar les cent quinze pessetes de la paga del mes de setembre. En aquesta paga hi va inclosa també la de caporal.

Quan vaig arribar ahir a la nit el primer company que va venir a veure'm va ser en Fábregas, i em va donar les fotos que ens havíem fet junts el dia abans que jo marxés. He rebut també carta dels pares, amb foto, i li escric una altra a l'Àurea on li faig arribar una de les fotos amb Fábregas sobre les dunes.

Aquesta tarda, cap a les quatre, ens ha colpejat una plaga de llagostes. No sembla aquest fet aquí una cosa gens excepcional. N'hi ha a milions per tot el campament i el poble, també el cel se'n veu ple. Aquí sembla que això no deixa de ser una mica rutinari.

Des que estic a El Aaiun he pogut observar, no sense sorprendre'm, que a l'aixecar-nos als matins tot es troba moll: el terre, els cotxes, les tendes... Sobretot aquestes darreres ragen aigua per la quantitat de gotes que acumulen els teixits. En fi, que és curiós per ser un lloc tant extremadament càlid i sec, almenys durant el dia. Està clar que els ritmes climàtics nocturns són una altra cosa.

Aquest tarda ens han cridat a Fábregas, Fernández, Pallarés i a mi per comunicar-nos que calia que marxéssim cap a Villa Cisneros. Excepte jo, que casi me n'alegrava, la resta de companys han quedat impressionats i espantats. Quan hem anat a l'oficina ens han entregat els acreditatius habituals sense dir-nos res més, per tant hem interpretat que la nostra marxa cap a Villa Cisneros ha estat un error o una broma. Tots s'han quedat més tranquils, excepte jo altre cop, que ja m'havia fet a la idea i he quedat un tant decebut.

Dissabte, 18 d'octubre

Com habitualment fem, aquest matí he anat amb alguns companys per fer pràctiques de ràdio amb l'emissora. La plaga de llagostes continua per aquí amb més o menys quantitat i freqüència. He aprofitat per fer-ne alguna fotografia. N'hem agafat alguna i la veritat és que són força grosses, del voltant de set centímetres.

Aquest darrer mes s'està menjant bastant bé. Al càrrec de la cuina hi ha ara el sergent Alcoba. Els mesos anteriors es menjava molt malament. Dels mesos anteriors sols he estat aquí el primer mes, en què es menjava malament. El següent mes, segons m'expliquen, es menjava millor; però el tercer mes el menjar era dolentíssim. Estem ara pensant a fer-li un regal d'agraïment al nou sergent de cuina per la seva preocupació per la bona qualitat del menjar.

Pel campament corren rumors que els voluntaris i d'altres d'escollits del nostre cos marxarem aquest mes o a principis del següent. Fins i tot s'assegura que ja hi ha una llista de personal entregada al Govern del Sahara. Ja veurem si tot això es confirma.

A les tendes les mosques són més insuportables cada dia, estem apanyats de seguir així: de dia les mosques, per la nit les puces. En part, culpa de tot això és la nostra deixadesa, ja que tenim la tenda bastant bruta; però com la major part dels companys són de famílies benestants ni se'ls passa pel cap fer-ne neteja ni ajudar a fer-la, i no ho pensem fer tot sols en Fábregas i jo: cadascú té els seus racons i per tant els correspon també la seva neteja. L'única cosa que es fa un cop al dia és escombrar de mala manera, un de nosaltres alternativament.

Des de fa un parell de setmanes han arribat a El Aaiun dones espanyoles que es dediquen a la prostitució, buscant com a clientela tant soldats com legionaris. Com que aquí no hi ha dones blanques són moltíssims els soldats i legionaris que les visiten a les cases on s'allotgen, a la recerca de plaer. Com jo havia sentit parlar molt d'elles les volia veure. Va ser en Fábregas qui em suggerí d'anar a fer un tomb per allà. Li vaig contestar que sí, que em venia de gust veure-les. Va ser molt poca estona la que vam estar per allí. No eren gens agraciades, més aviat feien una mica d'angúnia, em generaven un fort rebuig: em costa d'entendre com els homes poden entregar-se a aquestes dones i a més pagar les cinquanta pessetes que demanen pels seus serveis. Veritablement em repugna, i a en Fábregas sembla que també. Des del meu punt de vista és millor esperar a trobar-se amb la dona que es vol o es desitja, però que sigui digna i decent. L'opinió imperant entre els homes d'aquí és que no poden abstenir-s'hi; però jo, sent home també a qui li agraden les dones, penso el contrari. És més, crec que el que afirmen no són sinó excuses per amagar la seva feblesa sexual.

Escric al meu amic Joaquín i després als pares, afegint alguna foto en uniforme de campanya, amb el mocador que ens ampara del sufocant sol i que fem servir també per cobrir-nos la cara en moments de vent fort i carregat d'arena.

Diumenge, 19 d'octubre

Aquest matí han format la companyia per anar a missa. En passar revista m'han ordenat que sortís de files i anés a posar-me el cinturó, cosa que he fet, però sense reincorporar-me després a la fila.

He sortit després a passejar amb en Fàbregas. Com confio en que marxarem aviat m'he decidit a comprar alguns regals per quan pugui tornar a casa. A l'Àurea li he comprat un picardies: serà el primer regal que li faig pensant en quan ens casem a la tornada; com a ella li agradaria. També he comprat una catifa a la mare. Després ja he hagut d'aturar les compres perquè sols em quedaven sis pessetes, i no sé quan tornaré a tenir diners; tot i que espero rebre algun gir postal del Joaquín, o que en Fàbregas em torni les cent-seixanta pessetes que em deu. Totes dues possibilitats incertes.

Aquesta tarda he rebut dues cartes de l'Àurea i una dels pares. Escric a l'Àurea i li envio una altra foto.

Dilluns, 20 d'octubre

Avui es compleixen quatre mesos des que vam embarcar al “Monte de la Esperanza”. Ara ja toquen diana a les set del matí enlloc de les sis com abans, avui ha estat el primer dia. Un dels plaers que sí té el fet d'estar-se a El Aaiun és que cada dia pots dutxar-te; aquí això suposa no un petit, sinó un gran plaer.

Aquesta tarda ens han ofert al Fábregas i a mi canviar-nos de tenda. Ens va força bé la proposta ja que a la nova tenda no hi ha encara puces que ens turmentin: per tant, ens canviem! Ens canviem vuit persones en total: Jaime Pérez, Alberto Vallés Penedés, Jorge Llorente, Enrique Ayet, Antonio Fernández, José Fábregas, Luis Cabrero i jo. Quedaran a l'antiga Benjamín Barros, Francisco Colomé, Ramón Ventura i Jaime Lombarta.

Aquí hi ha uns ocellets que es mengen les mosques i que són molt bonics. Cada dia entren a la tenda; fins i tot ahir un d'ells va arribar a posar-se a sobre la meva cama. Per la nit va entrar-ne un i el vam poder agafar diverses vegades cada un de nosaltres, el deixàvem anar i algú altre el tornava a agafar. Només volíem veure'l bé i que s'acostumés a nosaltres, no li vam fer cap mal.

Dimarts, 21 d'octubre. El meu vintè aniversari.

Feliç aniversari! Es mereix començar amb aquest desig a un mateix en aquest dia, tot i que avinagrat no deixa de ser el meu aniversari. Això sí, espero que el proper el pugui passar millor.

Aquest matí he anat en petit i curt comboi a la platja. El comboi s'ha organitzat per acompanyar el Capità General de les Canàries i el General d'aquest territori del Sahara. En retornar d'aquest breu viatge ens hem trobat amb que no ens havien guardat res per dinar, o sigui, compleix millor les teves obligacions i menys menjaràs.

Aquesta tarda ens fan sortir per practicar una mica el codi Morse, cosa que no havíem fet mai encara. Després se m'avisava que hi haurà revista d'armament, cosa que farà que avui no pugui tenir temps per escriure cap carta. És possible que tant d'enrenou es degui a que el Capità General pugui visitar el campament. Sens dubte “feliç aniversari”, de moment no puc queixar-me excessivament, però amb uns quants com aquest acabaria avorrint aquest dia assenyalat. Finalment he pogut escriure a l'Àurea i enviar-li una foto amb en Fábregas i un caporal primer posant sobre unes boniques roques.

Aquesta nit he rebut un paquet que m'envia ella mateixa, amb una felicitació d'aniversari, quatre "tebeos" i força llaminadures. Sens dubte ha volgut endolcir-me una mica el dia: ja em feia falta! Gràcies, gràcies! Un únic detall llastimós alhora que càndid és que se li va acudir enviar-me ous cuits, que en trencar-se pel camí s'han podrit i desprenen una tremenda ferum. Ja tinc uns quants detalls bons a recordar d'aquest dia; gràcies a l'Àurea.

Dimecres, 22 d'octubre

A la carta nº 51 que li escric a l'Àurea li agraeixo la felicitació que ahir em va enviar junt amb el paquet. Escric també un parell de cartes més: una als pares amb dues fotos i una altra a José Viltés.

El dia d'avui ha estat molt tranquil ja que no estàvem tot el personal necessari per a fer funcionar correctament les emissores, sols érem dos i calen com a mínim quatre persones. Fa falta que hi hagi dues persones per cada emissora, una per a transmetre o escriure i una altra per donar voltes al generador. En estar incomplets hem suspès els treballs d'avui.

Dijous, 23 d'octubre

Aquest matí ha plogut una mica, cosa que ha fet que suspenguem les pràctiques d'emissora. Quasi tot el dia ha estat plovent, més encara a la tarda.

He rebut al migdia carta de l'Àurea i de José López, qui m'ha donat molt bones notícies de la feina a Barcelona: sembla que la crisi de l'empresa comença a reflotar-se, cosa que podrà assegurar-me feina a la meva tornada . Escric a l'Àurea i li envio una postal de El Aaiun.

Divendres, 24 d'octubre

Avui tinc servei de guàrdia de comunicacions des de les set del matí d'avui fins a les set del matí de demà. La guàrdia és bastant descansada, l'única qüestió de pes a atendre són les nombroses trucades telefòniques que es reben durant tot el dia. Al punt de guàrdia he rebut correspondència dels pares amb foto inclosa.

Dissabte, 25 d'octubre

Aquesta nit hem sortit uns quants per anar al cinema, però no hi hem pogut entrar ja que totes les entrades les ha acaparat la legió. Aleshores hem intentat trobar algun local obert però tot ho hem trobat tancat. Menys mal que tot i el desencís ens ho hem pres força bé i ens hem divertit bastant. En tornar escric a l'Àurea afegint foto fent una mica el ruc amb un company.

Diumenge, 26 d'octubre

Pel matí hem anat a missa, formats. Després, a migdia, han marxat cap a la península bastants soldats del cos d'automobilisme, entre ells molts de Barcelona que van arribar al Sahara el mateix dia i en el mateix vaixell que nosaltres. Tornaran precisament amb el mateix vaixell: "El monte de la Esperanza".

A la tarda hi havia al campament gran expectació per seguir el partit Barça-Madrid. Per la nit tots hem quedat força satisfets en escoltar per Radio Madrid els resultats del futbol: el Barcelona ha vençut al Madrid per quatre gols a zero. De fet ja és habitual que els diumenges escoltem Radio Madrid, en concret el programa "Tablero deportivo", i així estem sempre informats dels resultats futbolístics.

Dilluns, 27 d'octubre

Des d'avui ens han prohibit banyar-nos o dutxar-nos més tard de les set del matí, perquè prop del campament hi viuen un tinent-coronel amb la seva esposa i fills. El cas és que amb el fred que fa abans d'aquesta hora no hi ha qui pugui dutxar-se, a més tampoc podríem fer-ho encara que volguéssim: a aquesta hora encara no han donat l'aigua. Una mica incoherent tot plegat.

Ja fa uns quants dies que hi ha una boira molt espesa, tant que impedeix sobretot al matí veure clar més enllà de trenta metres. Però igualment cap a les deu es va dissipant i comença a fer força calor.

Quasi a diari passen per aquí avions T-6, gairebé sempre dos junts. Sembla que facin acrobàcies sobre el campament, són molt espectaculars. Tothom surt de les tendes per a veure'ls.

Dimarts, 28 d'octubre

Aquest matí hem sortit amb uns quants cotxes per fer pràctiques de ràdio amb les emissores 506. Són bastant més fiables que les "Angri", ja que les 506 funcionen amb la bateria del cotxe mentre que les altres van amb generador elèctric accionat a mà.

També avui matí he vist un camió que ha bolcat prop del campament. La veritat és que no m'ha estranyat, això aquí és bastant freqüent.

Per la nit han fet un espectacle de circ a El Aaiun. Hi han actuat un equilibrista de cable que treballava a molt baixa alçada, dos atletes i tres pallassos. Vaja, que he passat una bona estona, totes les atraccions han estat prou bones. Possiblement haurà estat pagat pel govern, ja que l'entrada era gratuïta; segurament deu ser un circ que estaria treballant a les Canàries i els van demanar de venir aquí. He rebut carta de de l'Àurea i del Joaquín. Escric a l'Àurea i als pares.

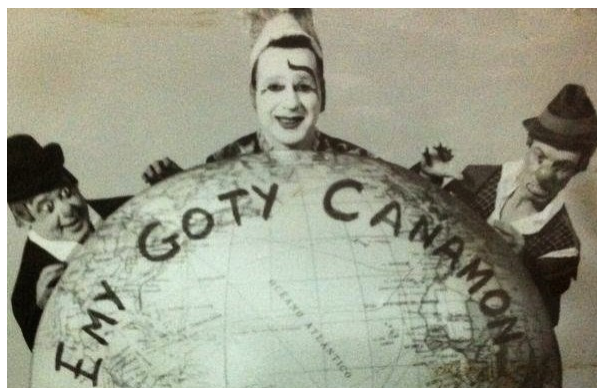
Dimecres, 29 d'octubre

Aquest matí hem anat més lluny que de costum per fer les pràctiques amb l'emissora. Al cotxe hi érem en Fabregas, un agregat basc que es diu Aparicio i jo. Ens hem allunyat uns cinquanta quilòmetres de El Aaiun, una distància arriscada si tenim en compte la possibilitat de trobar-nos amb rebels. La malla de cotxes ràdio en pràctiques de comunicació estava formada per quatre d'emissors i un de receptor; un total de cinc vehicles, com fem habitualment. Cada cotxe s'allunya dels altres en direccions diferents per provar bé els aparells a diferents distàncies i ubicacions.

En retornar ja havien repartit tot el menjar, com passa sovint. Així que desvagats i disgustats ens hem entretingut disparant uns pocs trets cadascú, intentant fer diana a diferents objectes. Després he escrit a l'Àurea afegint foto. En aquesta pot veure's l'edifici de la policia sahariana, marcat amb el número 8, altres habitatges al fons pels militars de graduació i les seves famílies, els vehicles i en mig de tot les tendes de campanya on dormim i fem part del nostre dia a dia nosaltres. Al voltant de tot hi ha un filat. La garita 1 és on hi ha el vigia, la tenda 2 és per al cos de guàrdia, la 3 és la de sergent, la 4 és on jo dormia al principi, la 5 és on dormia en tornar de Farsia, la 6 és on dormo actualment, la 7 és on dormia el company Godó, assassinat pels rebels amb una mina.

Per la nit he tornat a assistir a l'espectacle circense. Avui m'ha agradat encara més que ahir. Les dues primeres actuacions han estat les mateixes: l'equilibrista Francesca i els atletes "Íberos". Però els pallassos han estat avui diferents, colossals, "Emi, Goti y Cañamón", que és com es diuen, han aconseguit divertir-nos més enllà d'una hora.

Dijous, 30 d'octubre

Pel matí hem sortit com de costum, però hem seguit el camí cap a Edchera. En tornar, Perona ha viatjat al nostre cotxe, ja que avui érem dos cotxes els que anàvem junts i a l'anada viatjava a l'altre. La veritat és que ens ha fet passar una bona estona amb la seva particular manera de parlar i comentar les coses. Pel que fa a la feina avui ha estat un desastre ja que anàvem amb les emissores "Angris" accionades a manubri, un complet fracàs.

Després de dinar, el carter m'ha fet entrega d'una carta de l'Àurea. Més tard he anat amb en Fábregas al cinema. De fet ja hi vam anar ahir, però ens van fer marxar per algun motiu i ens van dir que les entrades servien per l'endemà, o sigui, per avui; és per això que vam tornar al circ ahir per segona vegada. La pel·lícula que hem vist ha estat "La hija de Juan Simón", per al meu gust massa trista per projectar-la aquí al Sahara.

A la nit, quan ja érem ficats al llit se'ns ha acudit llevar-nos per jugar una estona. Érem Vallés, Llorente, Fábregas, Cabrero i jo. No sé com hem tingut ni les ganes ni l'humor per fer-ho, tot i que no és la primera vegada. Hem jugat a diferents jocs de taula.

Divendres, 31 d'octubre

Un altre nou fracàs de les emissores "Angri", fracàs matinal. En tornar he anat a parlar amb el tinent Mas sobre els diners i les ulleres de sol i altres coses que vaig confiar i prestar a en Reyes, l'assistent del tinent Reig. Els diners eren perquè em comprés un rellotge aprofitant que feia el viatge a Las Palmas per curar-se, les altres coses li vaig deixar mentre jo no les necessitava; però s'ha llicenciat i ja no ha tornat més per aquí. El tinent m'aconsella que em comuniqui amb el tinent Reig i li expliqui.

Dissabte, 1 de novembre

Avui, tot i ser festiu per Tots Sants, tinc guàrdia des de les vuit del matí fins a les vuit del matí de demà. Pel matí he escrit la carta per comunicar-me amb el tinent Reig, explicant-li el cas i demanant-li una possible solució.

Ja fa uns quants dies que tenim a la tenda un ocellet. El va ferir d'un tret en Vallés, i hem decidit cuidar-lo i tenir-lo entre nosaltres.

Diumenge, 2 de novembre

Acabo la guàrdia a les vuit. Anem a missa i en acabar hem anat uns quants companys a unes basses que hi ha a les afores de El Aaiun; ens hi hem fet unes quantes fotos remullant-nos. Són prou grans com per poder-hi fins i tot nedar. Això sí, l'aigua sempre és salada; fins i tot la de Farsia, molt més allunyada de la costa també ho era.

A la zona hi hem trobat un camaleó que traslladarem a la nostra tenda. En retornar, després de menjar, m'esperaven dues cartes, una de l'Àurea i una altra dels pares. Contesto de seguida la de l'Àurea i li afegeixo una foto.

A l'hora del sopar m'ha cridat el tinent Mas i em diu que a dos quarts de cinc del matí he de marxar en un comboi. Per a tal sortida em fa demanar-li al brigada les següents coses: quinze racions de pa, vuit subfusells amb carregadors i munició i una pala. Segons m'explica es tracta d'un comboi de cacera.

Quan hem tornat a la tenda l'ocellet era mort. Ara el que tindrem de company serà el camaleó.

Dilluns, 3 de novembre

Aquest matí ningú m'ha despertat, aleshores he pensat que potser s'havia anul·lat la sortida a cacera; i efectivament, així ha estat. A l'anul·lar-se el comboi hem sortit de pràctiques de ràdio com solem fer tots els dies.

A la tarda he anat altre cop al cinema amb en Fàbregas, i hem vist una pel·lícula, si no bona, almenys ha estat distreta. Era una pel·lícula musical: "La condesa tiene un secreto".

En tornar, altre cop he hagut de preparar tot per un altre comboi, però quan ja ho tenia tot llest m'avisen que finalment no es farà la sortida, així que he hagut de recollir i guardar tot altre vegada. Divertit. Com he acabat tard he sopat amb en Fàbregas: una llauna de pollastre i una altra de calamars. Per cert, el camaleó se'ns ha escapat.

Aquí tots tenim alguna cosa en què pensar, que hem deixat enrere per estar-nos aquí, i que viatja en una vida paral·lela a la nostra, sense nosaltres. Això genera molt de neguit: tothom té en qui o en què pensar. A mi no m'agrada gens expressar el meu estat anímic, i també sóc molt reservat de la meua vida privada; en el fons sóc un solitari que gaudeix de llegir les cartes íntimes i mirar les fotos apartadament. No m'agrada gaire tampoc conèixer la vida privada del altres. Però això aquí és molt difícil, sempre hi ha qui acudeix a mi, tant legionaris com de la companyia, per explicar-me els seus pesars i demanar-me parer i consell. Escolto amb atenció i intento ajudar amb la meua comprensió més que amb qualsevol altre cosa, no sóc gaire abonat a oferir consells; la vida de cadascú és massa complexa com per atrevir-s'hi. Jo no els demano mai. El que sí parlo amb els companys, això sí, és sobre plans de futur, esperances, anhels, etc; ajuda a pensar i és una mica balsàmic. Fins a la una no hem anat a dormir.

Dimarts, 4 de novembre

Aquest matí s'ha celebrat una missa en memòria del difunt Godó. Més tard el tinent Mas ha vingut per demanar-nos que trobéssim una peça important que faltava a l'emissora "Angri", i com no apareixia pel campament hem decidit anar a buscar-la pels llocs on darrerament havíem fet pràctiques amb ella; és a dir, un bon passeig en cotxe d'un lloc a l'altre dels que recordàvem. Llastimosament sense resultat efectiu, doncs la peça no ha aparegut.

A les tres de la tarda se m'ha cridat per efectuar un enllaç amb un comboi que havia sortit cap a Hagunia. La comunicació ha estat infructuosa degut al telegrafista en ruta, que sense tenir-ne gaire experiència l'havien obligat a fer aquest servei sota arrest per incompliment d'ordres. Han intentat resoldre la situació amb altre personal però l'enllaç amb ells ja no ha estat possible, ni a les sis de la tarda ni a les nou, moments en què hem intentat insistir-hi.

Altre cop se m'avisa per la nit que demà sortiré en un comboi. Esperem sigui cert aquesta vegada.

Dimecres, 5 de novembre

Aquesta vegada sí ha estat cert que es feia la sortida. Serien aproximadament les quatre de la matinada quan m'han despertat per marxar. En travessar el poble se m'ha caigut el matxet, i en baixar del cotxe per recollir-lo m'he quedat enganxat per una descàrrega elèctrica a la part posterior del cotxe; es veu que l'antena de la ràdio ha fet un curtcircuit amb algun cable elèctric del cotxe. La descàrrega elèctrica ha estat tremenda, mai a la vida havia patit una sacsejada tan intensa. El cas és que el xofer en adonar-se del que passava ha baixat del cotxe i en intentar tornar a entrar-hi per moure'l d'on estava també ell s'ha quedat enrampat en agafar la maneta de la porta. Finalment ens n'hem sortit, amb un gran ensurt, això sí.

Després de tant d'infortuni absurd el cotxe que portàvem s'ha avariat just sortir de El Aaiun. El capità que viatjava al comboi hi ha tornat amb el seu cotxe i ens n'ha fet portar un altre per substituir el nostre.

Són dos quarts de tres de la tarda quan hem arribat a destí. Es tracta de posar a punt una pendent de la carretera que està en molt mal estat. Sembla que aquesta carretera és la que es vol fer servir a partir d'ara per anar cap a Smara, una ruta més ràpida i directa que la que s'ha utilitzat fins ara.

Com ja havia fet les anteriors vegades jo havia estat qui havia negociat els materials a portar amb el brigada. No hem fet servir cap dels subfusells dels que portàvem, no sé

perquè me'ls han fet demanar; serà per precaució, suposo. El que sí s'ha fet és aprofitar la sortida per caçar. Molt desgraciadament hem menjat ben poc avui, ja que ningú ha pensat a demanar-ne el pa.

Tornem aproximadament a dos quarts de cinc de la tarda, a una velocitat mitjana de trenta per hora. No arribem a El Aaiun fins les nou de la nit. En arribar em tornen a dir que l'endemà al matí he de marxar novament en un altre comboi. Em queixo al tinent i li demano que hi vagi algú altre en lloc meu.

Dijous, 6 de novembre

Surt el comboi a les vuit del matí, sense mi, però se'm deixa nota que jo he de fer-ne enllaç a tretze hores i a disset hores, i els que calgui fins a la seva tornada.

Escric a l'Àurea aquest matí amb la intenció que surti avui mateix la carta. A migdia he rebut una carta seva i una altre dels pares que contenia cinc duros.

En formar per anar a sopar s'ha presentat el capità Carlos Fabiani i ens ha sermonejat breument. Ha dit: "Tuve el gusto de celebrar una misa el día de San Carlos en memoria del difunto Carlos Godó, y el disgusto de que llamándome yo también Carlos nadie de la compañía me felicitó". Segons diu, ja que l'hem tractat com a un estrany ell farà el mateix amb nosaltres.

Divendres, 7 de novembre

El primer enllaç d'avui ha estat a les sis del matí. En tornar hi havia uns quants rossins al campament. Amb ells hi hem estat jugant una bona estona, fins i tot hem intentat fer entrar a la tenda un d'ells però ha estat impossible.

Ahir a la tarda vaig escriure al Joaquín i als tiets de Sagunt.

Dissabte, 8 de novembre

Aquest matí a les sis he fet el primer enllaç amb el comboi que havia sortit dijous, i se m'ha demanat una escolta i atenció permanent fins a la seva tornada, que finalment ha estat a dos quarts d'una. Fi del treball. En acabat he aprofitat per escriure a l'Àurea.

Aquesta tarda ha sigut una de les més divertides que he passat fins ara al Sahara. M'han convidat a jugar un partit de futbol entre soldats; tant bé m'ho he passat que si puc intentaré apuntar-me a tots els partits que pugui.

Diumenge, 9 de novembre

Després de l'obligada assistència a missa hem baixat uns quants cap al poble per menjar arengades amb pa i vi. Després hem pujat de nou cap al campament per jugar al futbol. Hem fet un partit al matí i un altre a la tarda. Queda clar que amb això he trobat una divertida i bona manera de passar l'estona.

Al migdia he rebut carta de l'Àurea, amb una foto dins. El servei de correu ha canviat de regularitat, ara es fa tan el repartiment com la recollida amb major freqüència, tant al matí com a la tarda dels dimarts, dijous i diumenges.

Dilluns, 10 de novembre

Tinc servei de neteja. No és una mala cosa, ja que sols és netejar una mica el campament i a les hores del menjar organitzar la formació de la companyia que espera per entrar al menjador.

Porto uns dies observant el costum dels habitants locals, tant en el basar com a qualsevol comerç, de què sempre són els homes qui surten a fer la compra. Van amb un cistell d'aquí cap allà buscant i remenant, i els encanta petar la xerrada amb els comerciants i entretenir-se en el joc del regateig. Les dones queden sempre a casa, on hi fan les feines de neteja, els menjars i cuidar de les criatures.

Dimarts, 11 de novembre

A primera hora del matí demanen el nom dels de la ràdio, segurament per formar els equips i sortir de pràctiques com tots els dies. A les pràctiques d'aquest matí m'he quedat amb una emissora dins del campament. Una de les coses que he fet ha estat ficar una "Angri" a una bossa especial de pell i carregar-la damunt d'un camell, prova que ha resultat satisfactòria. Ja veig que hauré de sortir de viatge a camell algun cop. A saber.

Aquest migdia he rebut un important gir de cinc-centes pessetes. Me l'ha enviat en Joaquín, no esperava que m'enviés tants diners; no pot negar-se que és l'únic amic en qui puc confiar plenament. Li escric una nota de rebut i d'agraïment.

Ahir hi va haver revista de tendes i avui de fusells. Com de costum, també aquesta nit se'ns avisa que demà sortirà un comboi. Jo hauré de quedar-me al campament i en Ramírez, Góngora i el xofer Arrien hauran de marxar. Està vist que a l'exèrcit no hi ha manera d'organitzar bé les coses, sempre cal fer tots els preparatius a la nit, a darrer moment i precipitadament.

Dimecres, 12 de novembre

A les set del matí ha marxat el comboi, però jo em quedo al campament per a fer-ne els enllaços que calgui. Entremig he escrit a l'Àurea i als seus pares.

Aquesta tarda han format la companyia perquè els que ho volguéssim anéssim a l'enterrament de dos soldats sapadors que van morir ahir en un accident de camió. També hi va haver vuit ferits al mateix accident. De fet, el cos de sapadors és un dels més desafortunats, dels més desgraciats en quant a les dures i perilloses tasques que han de realitzar en servei; ja són set els membres que han mort en diferents tasques: quatre a la mina, un de malaltia i els dos d'ahir. En el cas de l'accident d'ahir hi haurà una contundent condemna per al xofer que conduïa el camió, ja que es dóna per segur que la responsabilitat que bolqués va ser seva.

Provoca veritable pena veure els nens de la població local buscar pa sec o d'altres aliments remenant les nostres deixalles, fins i tot quan arribem amb els carretons plens de brossa la buiden ells mateixos per poder buscar millor entre el més recent en arribar a deixalleria; fins i tot es barallen per arreplegar el més miserable tros de pa sec i brut de sorra. També quan rebutgem el menjar sobrant vénen a demanar-nos-el abans que el llencem. Penso que és un crim per part dels pares tenir fills gairebé indigents i abandonats. Però he de dir que desconec la realitat de les seves vides, vivim entre ells sense conèixer-los bé; segurament aprofiten el que poden d'un lloc tan mancat de tot on viure.

Hi havia previsió de connexions continuades amb el comboi de viatge entre les dotze del matí i les cinc de la tarda, i després entre les nou i les dotze de la nit. Però a darrera hora s'han rectificat els horaris i a dos quarts d'onze de la nit s'ha donat ja per tancada la comunicació. Aleshores he escrit l'informe de les connexions del dia i he anat a dormir cap a les dotze.

Dijous, 13 de novembre

El primer enllaç d'avui ha estat a les set del matí. Però a voltants d'onze ha tornat ja finalment el comboi que era de maniobres i amb qui connectava, per tant he enllestit ja la meva feina de comunicar-m'hi constantment.

A l'hora del dinar i a la tarda he rebut unes quantes cartes: una dels pares, dues de l'Àurea i una altra del tiet Antonio. La dels pares contenia cinc duros.

A la tarda se'ns ha fet preparar una altra sortida de comboi; fins i tot ha passat revista el comandant. Pel que sembla ha de ser una sortida bastant important, potser d'uns quinze dies, així que he anat a comprar menjar amb en Ramírez i amb en Pérez per si de cas. També he escrit als pares i a l'Àurea per si som fora alguns dies. Aquesta sortida em fa una il·lusió especial ja que anem a la zona francesa del Sahara, potser a Fort Trinquet, i tinc moltes ganes de conèixer-ho.

Divendres, 14 de novembre

Aquest matí m'han despertat prop de les sis per marxar amb el comboi. Hem sortit aproximadament a les set, i la primera etapa ha finalitzat a voltants de dues. Els companys més destacables amb qui viatjo són Jaime Pérez, Pedro Ramírez i Antonio Aparicio. Aquest darrer, que és el xofer, m'ha deixat conduir. El menjar s'ha repartir a les quatre de la tarda.

Dissabte, 15 de novembre

Després de sopar i pernoctar al mateix lloc on havíem dinat, reprenem el viatge. Sortim a voltants de set del matí, amb direcció a Smara. A diferència del que ha passat sempre a

tots els combois en què he viatjat aquest està resultant perfecte, sense incidències ni ensurts, ni un sol cotxe o camió s'ha vist afectat per cap avaria i per tant res ha dificultat la marxa normal de la caravana. A més les comunicacions amb l'aviació que ens anava sobrevolant han estat perfectes.

Hem arribat a Smara a quarts de cinc de la tarda. El que sí finalment ens ha retardat una mica ha sigut un error o distracció en seguir la ruta correcta, però hem esmenat el rumb sense gaire problema fins a destí.

A la nit fem un àpat de camaraderia a l'hora del sopar, format per Aparicio, Benavent, Ramírez, Echevarría, Bellost i jo.

Diumenge, 16 de novembre

Pel matí m'he quedat vigilant els cotxes mentre els altres assistien a missa. Avui tinc servei d'emissora. Aquest servei serveix per enviar o rebre tota mena de comunicacions amb El Aaiun i enllaçar amb l'aviació. Sobretot aquesta darrera funció serà la més important. La guàrdia l'hem de compartir entre Ramírez, Góngora i jo; ja que som els únics operadors: cada tres dies un de nosaltres haurà de dedicar el dia a aquest servei.

Cap a les cinc de la tarda arriba el Capità General i sembla ser que ens acompanyarà al comboi.

Dilluns, 17 de novembre

Ens llevem a les cinc. Més tard es forma el comboi i el Capità General junt amb el General de Divisió passen una revista no gaire rigorosa. Marxem i a voltants de dotze parem per dinar, reprenent la marxa cap a dos quarts de dues.

Durant el recorregut d'aquesta caravana ha estat en la que més enllaços hem realitzat de totes les que havíem fet anteriorment. Constantment fem connexions amb l'aviació degut sens dubte a les importants autoritats militars que ens acompanyen. Ens sobrevolen amb molta regularitat per assegurar-nos un segur itinerari. Parem la jornada viatgera a dos quarts de cinc de la tarda.

Avui el xofer, com cada dia, m'ha deixat conduir i es preocupa d'ensenyar-me sempre una mica més. És un bon amic, anomenat Antonio Aparicio Litago, de la companyia de Sant Sebastià però d'origen navarrès

Dimarts, 18 de novembre

Toquen diana a les sis i marxem cap a les set. El fet que ens acompanyin al comboi els generals no ens ha general un treball extra excessiu. A les dotze arribem a Tifariti i fem una aturada per menjar. Després de l'àpat continuem la ruta.

En aquest comboi és en l'únic que s'ha menjat una mica bé, ja que en tots els anteriors on hi he participat gairebé sempre el que consumíem eren llaunes de conserva de carn o de sardines. En aquest, quasi tot el que hem menjat ha estat cuinat al moment com a ranxo, per tant menjar recent i calent.

Dimecres, 19 de novembre

Toquen diana a dos quarts de sis. Avui entro jo en servei i el primer enllaç ja l'he tingut a dos quarts de set. Reprenem la marxa a les set.

A les tres de la tarda hem arribat a Farsia i hi acampem fora les seves posicions, és a dir, fora els marges que protegeixen els filats del campament.

Dijous, 20 de novembre

Aquesta nit gairebé l'he passada en vetlla a causa del servei d'emissora ja que hi havia tanta comunicació en diferents sentits que no he pogut parar fins a les cinc del matí. Avui fa ja cinc mesos des que vaig marxar de Barcelona, en teoria només en falta un per al meu retorn.

Després de menjar a Farsia mateix reprenem el camí en direcció a Smara a les dotze. Rebem durant el camí notícia que un comboi que feia el mateix trajecte que nosaltres però en sentit invers ha bolcat un camió, accident que ha provocat un soldat mort i uns quant ferits. És molt possible que demà ens el creuem. Avui fem aturada de la jornada a les cinc. Sempre allà on acampem instal·len un excusat exclusiu per al Capità General. Munten una petita tenda quadrada i dins hi fiquen un caixó per asseure-s'hi, sense fons i amb una tapa, perquè tot quedi sobre la sorra. Cada dia es munta i es desmunta allà on ens aturem per acampar.

Fins ara sempre he dormit a la caixa del cotxe, al costat de l'Aparicio. Sempre es munten dues tendes, una és per al tinent i l'altra per a nosaltres. Però jo dormo més tranquil al cotxe, excepte el primer dia, en què tres ho vam voler fer i al final, com no hi cabíem bé, ningú va poder dormir com cal; no ens podíem ni moure d'encaixats que quedàvem.

Divendres, 21 de novembre

Toquen diana a les sis i continuem el camí de Smara. A les set m'han confiat el servei d'enllaçar cada mitja hora amb la cua del comboi, on hi ha un dels nostres cotxes amb ràdio. Hauré d'estar-me tot el dia a la caixa. En tot el trajecte hem anat trobant amb freqüència guàrdies locals que vetllen per la seguretat del Capità General, evitant-li qualsevol perill.

A les dotze parem a menjar i continuem la marxa a dos quarts de dues. En aquesta hora del dinar el tinent ha convidat a una cervesa a cada un dels del nostre cos de transmissions.

De seguida que hem reprès la marxa ja ens hem topat amb l'indret de Hausa, que és on hi va haver ahir l'accident de camió. Aquest encara és allà, bastant desfigurat, amb bastants desperfectes. Es veu que tant el soldat mort com els ferits van ser traslladats per un avió "Junker" que hi va aterrar per traslladar-los ràpidament. Sols hem compartit una breu estona amb els components del comboi accidentat abans de continuar el nostre camí contrari al seu. L'aturada definitiva de la jornada ha estat a dos quarts de sis de la tarda.

Avui he conduït bastant i ja estic aconseguint tenir força pràctica, ho he fet molt millor que d'altres dies. En anar a dormir hem escoltat Ràdio Andorra, com totes les nits fem Aparicio i jo; però a l'igual que cada dia ens hem adormit en poca estona amb l'emissora encesa, sort que d'una manera o altre sempre aconseguim apagar-la abans de l'una.

Dissabte, 22 de novembre

Toquen diana a dos quarts de sis i sortim cap a les set. El banc on es recolza l'emissora s'ha trencat i ens ha donat una mica de feina intentar reparar-lo. El problema és que l'emissora ha caigut i s'ha espatllat, per tant he hagut de fer les comunicacions amb una altra emissora.

Arribem a Smara a voltants d'onze. En arribar ens han entregat el correu ja que el capità Fabiani havia ordenat que enviessin aquí les cartes destinades als qui hi viatjàvem. N'he rebut tres de l'Àurea, una dels pares, una dels tiets i una d'en Joaquín. La dels pares contenia vint-i-cinc pessetes embolicades en paper carbó.

Diumenge, 23 de novembre

La diana és a les sis, i a les set hi ha la missa de campanya. Tot seguit, acabada la missa, toquen marxa, per tant deixem Smara i retornem cap a El Aaiun.

Cap a les dotze parem a menjar i reprenem la marxa de seguida, a dos quarts d'una. La jornada l'acabem a les cinc de la tarda.

Aprofito aquesta tarda per escriure a Reyes Romero, amenaçant en denunciar-lo a la policia si no em retorna els diners que li vaig confiar; però si tampoc contesta penso que deixaré el tema per perdut. En tot cas, li escric una carta a la direcció que va deixar a Smara i una altra als seus pares, però posant el seu nom com a destinatari. Veurem.

Dilluns, 24 de novembre

Com ja es costum, diana es toca a dos quarts de sis, per després començar la marxa a les set. Ens han donat a l'esmorzar una mica de xocolata desfeta, tot i que més aviat sembla aigua pel fet de ser tan líquida i conyac per la poca quantitat oferta.

Ahir a la tarda, en un petita aturada, vam trobar un escurçó del desert i el van matar. Hi va haver molta expectació ja que pocs n'havien vist encara algun.

El brigada Merino m'ha dit que em presenti arrestat demà pelat al zero, perquè abans d'ahir algú es va deixar un receptor encès, i com jo sóc el caporal, doncs el responsable sóc jo si no apareix qui va ser el negligent. Aparicio s'ha presentat al brigada confessant-li que li semblava haver estat ell el culpable, que el van entretenir en una conversa de companys i després se'n va oblidar. El cas és que m'ha salvat el pèl. Però ell no ha rebut cap càstig; podria ser per la valentia i el ben fer demostrat en confessar la seva culpa, però també em consta que aquest brigada té bastanta aversió cap als catalans, i que amb tal de poder fer la guitza a un d'ells, a mi en aquest cas, ja estava content; i l'Aparicio és navarrès. La veritat és que aquest brigada es passa l'estona maleint els catalans; té sort de portar galons, ja que així ningú gosa contestar-li.

Durant el trajecte tinc servei d'avions, i quan ja estem a pocs quilòmetres de El Aaiun han vingut dos T-6, els he connectat amb l'aparell, i un m'ha dit que el seu company de l'altre avió s'acabava d'estavellar darrera nostre. Hem anat cap allà ràpidament. L'avió estava completament destrossat i en flames, el pilot també. Quan l'han aconseguit treure de l'aparell estava ja completament cremat. És el segon T-6 que s'estavella des que sóc aquí. Com és lògic, el comboi ha quedat aturat una bona estona a causa de l'accident.

Quan el comboi ha prosseguit la marxa des de la zona del sinistre allí s'hi han quedat uns quinze legionaris amb un tinent, a més d'una ambulància. De nosaltres, de transmissions, també s'hi ha hagut de quedar un cotxe de ràdio. L'escollit ha estat el nostre; ens hi hem quedat el brigada Merino, en Ramírez, en Clavell i jo.

L'avió ha quedat reduït a ferralla cremada i pelada, i el pilot, en cremar-se a tant alta temperatura, ha quedat reduït a la meitat del volum que deuria tenir en vida. Nosaltres hem marxat cap a les tres, deixant allà els legionaris. Abans de marxar he recollit unes quantes bales de metralladora que s'havien després de l'avió.

En arribar al campament de El Aaiun en Fábregas m'ha entregat una carta de l'Àurea, una d'en Llorente i una dels pares. A la tarda les contesto, una mica decebut ja que finalment

no hem viatjat fins a Fort Trinquet sinó tan sols fins a Farsia, indret que ja coneixia perfectament.

Es veu que algú de la nostra tenda s'ha comprat un aparell de ràdio modern a transistors, i per la nit hi ha hagut sessió radiofònica. Avui hem escoltat el "Zorro".

Dimarts, 25 de novembre

Aquesta nit hem sortit a fer un passeig i a divertir-nos una estona. Érem en Penedés, Cabrero, Lorente, Benavent, Fernández i jo. Hem menjat un entrepà i begut una mica de vi a la cantina d'intendència, després hem estat una estona bromejant entre nosaltres. Finalment hem anat al cinema per veure la pel·lícula "Noches de París"; no és molt bona, però és musical i divertida. Per fer-ne cua ens ha calgut estar en formació junt amb legionaris, ja que a la nit estar en formació és obligatori si ens amunteguem, i prop hi havia algun comandament. Cap a l'una anem a dormir.

Dimecres, 26 de novembre

Ja el segon dia d'estar-me a El Aaiun tinc guàrdia. Pel que es veu no estan per a romanços i no donen ni un parell de dies de descans. Aprofito per escriure alguna carta.

Dijous, 27 de novembre

Avui hem anat de pràctiques com sempre. Aprofitant que cada dia s'acostuma a picar el terra dins una tenda per fer-ne latrines li hem fet creure al Lorente que avui ens tocava fer això a nosaltres, i s'ho ha ben bé empassat. El cas és que el sergent, en veure'ns, ens ha cridat i la cosa s'ha enredat de tal manera que finalment el pobre Lorente ha hagut d'anar a picar de veritat, per càndid, però estranyament nosaltres no; segurament perquè ens necessitaven per a les pràctiques de ràdio. L'enrabiada del sergent ha estat digna de veure's.

Per la nit hem tornat a sortir uns quants de la barraca per anar a intendència a fer un entrepà. I també hem tornat a assistir al cinema per veure la pel·lícula "Gimpel maestro de espías". No està malament. Per poder anar al cinema per la nit cal formar amb la legió i ells ens compren les entrades.

He rebut cartes de l'Àurea al matí i a la nit.

Divendres, 28 de novembre

Després de les pràctiques he anat al basar per comprar una harmònica per així passar millor les estones lliures. A la tarda hem format per assistir a una conferència d'automobilisme.

Per la nit insistim a repetir la visita al sopar d'intendència i després al cinema, aquest cop per veure la pel·lícula "Las noches de Cabiria", per Giuletta Masina; bastant bona producció.

Dissabte, 29 de novembre

Després de les pràctiques he escrit als pares, a l'Àurea i al Joaquín.

Aquesta nit en lloc d'anar a intendència en hem quedat a la tenda jugant a posar-nos sobrenoms entre nosaltres. A tothom qui estigui dins la tenda se l'ha de denominar d'una manera diferent a la del seu nom. Qui s'equivoqui en anomenar algú d'una manera diferent a la pactada haurà de pagar una penalització de deu cèntims que es guardaran per costejar una vetllada comuna. Qui més està pagant és en Jaime Pérez, que gairebé mai recorda els sobrenoms. Aquests són: Ramírez (Filósofo), Pérez (Chispa), Panadès (Ja em perdonaràs), Lorente (Brío), Ayet (Gorrión), Fernández (Finado), jo (Estaña paellas), Fábregas (Enchufillo), Cabrero (Lampi), a un company que ve amb freqüència a la tenda i que es diu Gomis (Vecinu) i a un altre que també s'hi ha apuntat però que també és d'una altra tenda i que es diu López (Tic-Tac).

Diumenge, 30 de novembre

Pel matí anem a missa com de costum. Aquest matí he rebut una carta de l'Àurea que portava afegida una nota de la seva mare i una altra dels pares. Seguim anomenant-nos tots pel sobrenom amb què ens vam batejar ahir, i ja hem recollit vint-i-cinc pessetes fins aquesta nit. Està clar, però, que alguns ens equivoquem expressament.

Dilluns, 1 de desembre

Aquest matí hem anat a fer les pràctiques a un indret on hi havia instal·lada una metralladora antiaèria i hem aprofitat que venia en Lorente amb la seva càmera per fer-li algunes fotos.

Ja fa tres mesos que no rebem les pagues complertes, tan sols ens paguen una petita part. Sembla mentida que tot un exèrcit espanyol no tingui diners per pagar el poc que reben els seus soldats. Els hauria de fer vergonya deure'ns tants diners, sobretot a aquells que estem en terres allunyades i saben perfectament que en tenim gran necessitat.

Ahir vaig comprar un mocador per la meva germana i unes estovalles per enviar-ho a casa en un paquet.

Tot el dia ha estat bufant fortament el “Siroco”, el xaloc, i a darrera hora de la tarda ha començat a ploure fort. Ha fet un dia gens habitual al desert.

Dimarts, 2 de desembre

Ha estat plovent gairebé tota la nit. Des que estic al Sahara mai havia vist ploure tant. Avui havia d'arribar correu però amb la pluja el camp d'aviació ha quedat tant afectat per l'aigua que els avions no hi han pogut aterrar, per tant ens hem quedat sense correspondència.

Dimecres, 3 de desembre

Ahir corria el rumor que els voluntaris marxarem ben aviat. Aquest cop sembla que va de veritat ja que es veu que rellevaran ja els voluntaris que hi ha destinats a Daora i Hagunia. Sembla ser que ara se'n farà càrrec de la secció de ràdio la Xarxa Permanent, i que els que quedin de la nostra companyia, juntament amb aquesta xarxa de comunicacions, passaran a ser el “Batallón de Transmisiones del Sahara”; així doncs deixarà de ser una companyia expedicionària com fins ara. Podria ser que els voluntaris marxéssim cap al dia deu o dotze.

Finalment, després de tres mesos, s'han decidit a pagar-nos els salaris; avui ens han pagat dues-centes vint-i-set pessetes, i demà ens pagaran el que falta.

Dijous, 4 de desembre

He escrit tant a l'Àurea com als pares. La carta dels pares era bastant compromesa ja que els he demanat quatre-centes pessetes que haurien d'enviar a Jaime Pérez, ja que ell me les ha prestades per si tornem aviat cap a Barcelona. Si me les enviessin a mi potser jo ja no estaria aquí per rebre-les, més encara ara que no hi ha correu de moment fins que es torni a condicionar la pista d'aterratge malmesa per les pluges. Com a bona notícia val a dir que aquesta tarda han acabat de pagar-nos la part del salari que quedava pendent.

Aquesta nit quasi ningú ha anat a buscar el sopar. El motiu és que aquest més hi ha un nou sergent de cuina que és molt més poca-vergonya que els anteriors, doncs si abans es donava un menjar acceptable, aquest home l'està empitjorant dia a dia: ara el menjar és de pèssima qualitat. Aleshores he anat aquesta nit amb en Cabrero, en Pérez i en

Penedés a sopar a un dels bars que hi ha per la zona. He de reconèixer que també ens han pres el pèl, una estafa en tota regla. Per dos ous fregits, dos panets a repartir, dues cerveses i una ampolla de vi avinagrat ens han cobrat cent cinc pessetes. Una veritable exageració.

Em resigno a aquests maltractaments alimentaris i econòmics recordant que d'aquí no massa temps seré ja fora d'aquest infern; el que em dol és tots aquells que ho hauran de suportar encara més temps.

Divendres, 5 de desembre

Avui tinc guàrdia, i si els rumors de la nostra partida són certs serà l'última o penúltima que faré. Es veu que hi ha dues expedicions que marxaran una el dia deu i una altra el dia quinze.

Avui, estranyament, s'ha dinat força bé, cosa que ens ha sorprès a tots després d'uns quants dies de menjar pèssims; tots donàvem per segur que així havia de continuar. Segons un comentari del propi sergent a un soldat que li ha preguntat amb tacte el motiu d'aquest canvi, el sergent ha respost que no vol tornar-se a sentir insultat, ja que havia escoltat comentaris de comensals enfadats que l'anomenaven "cabrón". Ara cal veure si la cosa va de debò o no, vull dir si el menjar bé tindrà continuïtat o no.

Aquesta nit en lloc d'anar al sopar del campament ens hem comprat unes arengades i una mica de vi. Hem celebrant un divertit sopar a la tenda entre Cabrero, Pérez, Panadés, Fábregas, Gomis i jo.

Dissabte, 6 de desembre

Aquesta nit m'he despertat cap a les dues, i com he comprovat que també en Cabrero i en Ramírez estaven desperts hem anat despertant entre els tres la resta de companys que encara dormien, fent gran escàndol durant força estona, sobretot quant ja estàvem tots desperts. Humor juvenil, que diuen! Pel matí, a les vuit, el sergent Notario ha passat revista tenda per tenda, dient que probablement hi hauria sorpreses. Ja veurem si és així. Les pràctiques d'aquest matí han tingut una certa estranyesa, ja que hem anat en un transport amfibi; en aquest, per si fos poc estranya la cosa, sols hi caben dotze persones com a màxim, però a dins hi anàvem anxovats divuit soldats, més les emissores.

Pel que sembla, quan el sergent de cuina va dir ahir que a partir d'ara hi hauria més bon menjar per no haver d'aguantar mals humors ho va dir seriosament, doncs el menjar d'avui també ha estat força acceptable.

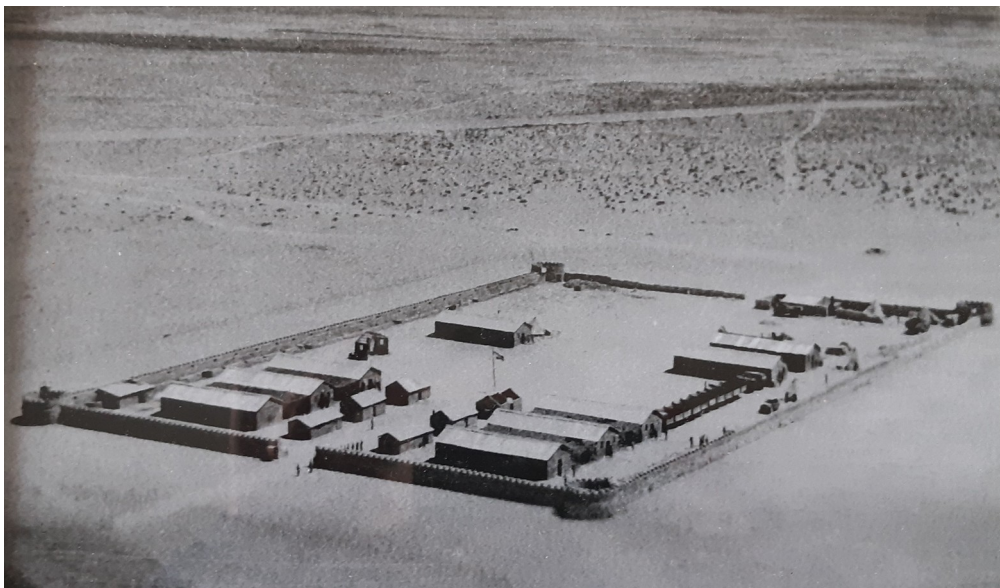
A la tarda hem jugat un partit de futbol, passant una bona estona. Després, entre tots els de la tenda hem preparat un bon sopar a base d'embotits i llaunes de conserva. Un èxit de sopar, també acompanyat de gran diversió.

Diumenge, 7 de desembre

A les nou hem anat a missa com sempre. Envio després un telegrama per felicitar l'aniversari a la mare, li explico també els motius pels quals potser en algun temps no tindran notícies meves, així mateix li demano que ho faci saber a l'Àurea i als pares d'en Fábregas.

Es comenta que ahir van atacar Hagunia, fins i tot que s'han produït algunes baixes, cosa que no m'estranyaria ja que després de dinar han marxat de comboi dos cotxes dels nostres de transmissions, amb en Pérez i en Ramírez entre d'altres, i pocs minuts després

de la caserna de la legió ha marxat un gran comboi bèl·lic, doncs en formaven part quatre tancs, més de vuit tanquetes d'eruga amb molt personal armat, bastants jeeps i uns quants camions. Els acompanyaven com a autoritats el coronel del terç i el General del territori del Sahara.

Un dels motius per donar versemblança a aquesta informació és que els rebels aprofiten sempre l'època d'hivern i pluja per atacar, ja que no fa calor i poden trobar aigua amb més facilitat; aquests factors afavoreixen la seva mobilitat d'acció. Així ho confirmen els que ja s'han enfrontat algun cop amb ells.

Poca estona després de marxar els combois ha vingut el tinent Mas i ha convocat d'urgència personal per sortir de comboi. En concret dos cotxes, en un d'ells Aparicio, Peret Simó, i jo. En poca estona estàvem tots amb l'equip preparat damunt els cotxes, a punt per marxar ràpidament; però de sobte aquest moviment s'ha aturat i se'ns ha demanat que romanguem en alerta pel cas que calgués mobilitzar-se sobtadament, sigui l'hora que sigui, sense perdre gens de temps.

A la nit la nostra escolta incisiva a la ràdio ha pogut captar missatges que s'enviaven entre emissores enemigues, dels rebels, el contingut estava xifrat; però en finalitzar cada missatge al final es repetia la mateixa frase, tant en espanyol com en francès: "Rapidez y suerte".

Dilluns, 8 de desembre

En cap moment de la nit hem estat requerits, això significa que res de dolent li ha passat al comboi que havia sortit. A hores d'ara no sé si tot el que ens va alertar ahir no va ser més que una maniobra basada en falses informacions, de moment el més probable és que s'imaginessin per algun motiu que alguna cosa podia passar a Hagunia, i que preventivament s'hi enviessin tropes. Segurament ha estat una falsa alarma causada per la captació de missatges entre rebels.

Avui, festa de la Immaculada, la legió ha celebrat la jura de bandera dels seus reclutes. També s'ha celebrat una missa a les onze. Una bona anècdota ha estat protagonitzada pel sergent Laurentino, que en acabada la missa ens ha format per marxar, i ell anava davant nostre. En arribar a la porta ha mirat enrere i s'ha adonat que tan sols el seguíem uns deu homes, els altres havien marxat per veure la desfilada de les tropes. Vist el resultat del seu intent de formació ha decidit tornar per veure també la desfilada amb els

pocs que el seguïem, i així, després i discretament, ha insistit a tothom que forméssim plegats per marxar. En desfer la formació hem organitzat un altre partit de futbol. El nou sergent de cuina continua complint amb la paraula de donar més bon menjar. Benvinguts els primers renecs que amb justícia va rebre inicialment. En acabat el sopar escric a l'Àurea i als pares.

Dimarts, 9 de desembre

Ara ja és quasi segur que no sortiré de comboi. També està confirmat que a Hagunia no ha passat res, doncs els telegrams que es reben d'allí no comuniquen cap novetat.

Pel matí he anat a l'oficina perquè em canviessin les botes, em donessin un parell de mitjons i una camisa. Les botes que m'han facilitat em venien grans, i he hagut d'anar a canviar-les a Intendència ja que a la nostra oficina no n'hi havia d'altres talles, en concret del meu número.

Després de tants dies sense correu per fi ha pogut aterrar un avió que el portava. Quan han repartit la correspondència m'han entregat unes quantes cartes: tres de l'Àurea, i dues dels pares dins les quals hi havia cinc duros a cada una.

En Cabrero i jo hem anat aquesta nit al cinema per veure "El hombre que viajaba despacito", de Gila, una veritable llauna.

Dimecres, 10 de desembre

Sembla ser que el dia de la nostra partida s'està retardant, tot i que res es pot reclamar ja que mai se'ns va comunicar de manera oficial que fos en aquestes dates. De tota manera encara no s'ha complert el plaç.

Des de fa una temporada no hi ha dia que passi sense ploure, encara que poc, generalment quatre gotes.

Escriu pel matí a l'Àurea i li afegeixo dins el sobre alguns segells que li ha demanat el carter. A la tarda als pares, hi adjunto un telegrama que m'han retornat en el qual es deia que no s'havia trobat la direcció de casa meva i que per tant els pares no l'havien rebut quan els el vaig enviar: Déu n'hi do amb el servei de telègrafs!

Aquest matí ha vingut el tinent Mas i m'ha fet preparar l'equipament per sortir de comboi; però sortosament qui ha sortit ha estat en Riera, i jo m'he estalviat aquest viatge, que no tenia cap ganes de fer.

S'ha nomenat un servei d'emissora per enllaçar amb dos combois, configurat per parelles. En el meu cas amb en Fàbregas. L'horari que se'ns ha adjudicat ha sigut el següent: de sis a vuit del matí i de divuit a vint hores.

Dijous, 11 de desembre

A les sis del matí ens hem llevat en Fàbregas i jo i hem començat a efectuar els enllaços que calia entre els horaris de sis a vuit del matí.

Avui s'ha nomenat als que supliran els voluntaris en els seus càrrecs, això podria significar que aviat marxarem del Sahara i que ens reemplaçaran per quinta. Després dels últims enllaços hem sopat a base d'arengades i pa.

Divendres, 12 de desembre

Avui tinc servei de guàrdia més el d'emissora. Al migdia, a l'hora de repartir el menjar, han donat una llista oficial dels voluntaris que marxaran a la primera expedició. En aquesta llista encara no hi sóc jo, tampoc en Fàbregas, així que és de suposar que hi serem a la següent. Han avisat que estiguin preparats ja que poden marxar d'un moment a l'altre. Del que no sap res encara és del següent llistat de voluntaris a marxar.

Dissabte, 13 de desembre

A les vuit he acabat la guàrdia. Com sempre el relleu ha sigut deixa-ho córrer, plega, i ni et fixis de qui l'entomará després. Així no ho acostumàvem a fer a Barcelona, allí els relleus eren molt més formals, donant pas l'un a l'altre.

Pel matí escric a l'Àurea, a en Joaquín i als tiets de Sagunt, enviant-los segells usats tal com m'han demanat.

A la tarda he anat al cinema amb en Cabrero, però s'ha suspès la sessió de primera hora i ens han canviat les entrades per tornar a la sessió de les set. La pel·lícula projectada es titula "La princesa y el capitán", pel·lícula que m'ha agradat bastant.

Diumenge, 14 de desembre

Aquest matí enlloc d'anar a missa m'he quedat per enllaçar amb el comboi, i hi he rebut carta de l'Àurea i del meu cap a la feina de Barcelona, en José López, mentre feia el servei.

A la tarda he anat al centre de missatges per solucionar alguns assumptes d'estadística referent a telegrams. Allí hi ha assistit també el nou carter, que es diu Meca i que substitueix en Rigola.

Dilluns, 15 de desembre

A la tarda els voluntaris que marxen en la primera expedició fan la devolució del material que cal que es quedi aquí. Aquest material és el fusell, el matxet, la tenda de campanya, el casc i la munició. No crec que tardin gaire a marxar, i després segurament nosaltres!

Fa pocs dies vaig comprar-me una harmònica per aprendre a tocar-la, però com no he tingut la paciència necessària per fer-ho he acabat venent-la; em va costar noranta pessetes i la he venuda per setanta-cinc. Penso que la pèrdua de diners ha estat gaudit i que la venda ha valgut la pena.

Dimarts, 16 de desembre

El capità Fabiani em fa cridar per dir-me que demà he de sortir uns cinc dies de comboi. Ho comunico per carta a l'Àurea i als pares. Començo també a enviar felicitacions pels Nadals.

Dimecres, 17 de desembre

Se'm desperta a dos quarts de cinc per sortir amb el comboi, també hi vindrà el xofer i mecànic Baroja. Marxem cap a les sis. Sols portem un cotxe de ràdio i en ell hi viatgen els capitans Fabiani i el capità que l'ha de rellevar al càrrec de la companyia, el capità Yuso.

També hi viatja un alferes. Tots tres van davant, i els altres, tant jo com en Baroja i els assistents dels capitans, César i Marco, anem darrera a la part de càrrega del cotxe, encabits entre la infinitat de trastos que transportem. Jo hi viatjo en qualitat de ser l'únic operador de ràdio, amb l'encàrrec d'efectuar enllaços cada dues hores tant de dia com de nit.

Per no carregar més coses el capità Fabiani ha ordenat que no portéssim cap matalàs de campanya, per tant, si és necessari ja veurem com dormirem.

Cap a les dues hem parat a dinar, i com sempre el menjar ha estat carn enllaunada. A dos quarts de quatre hem reprès la marxa. La jornada ha finalitzat a dos quarts de set.

En res es diferencia aquest comboi dels altres que he fet, en quant als detalls. Lent, poc menjar, incòmode i pesat. Però avui ha estat un dia en què abundaven les gaseles per la zona, per tant els tiradors del comboi han aprofitat per caçar-ne unes quantes. D'aquesta manera el sopar ha sigut fetge i cor fregits de gasela, que els companys han cuinat mentre jo feia les transmissions.

Dijous, 18 de desembre

Ens aixequem a l'alba, a les sis, i cap a les set tornem als camins. La primera hora del viatge hem patit una boira espessa i constant, després, en poca estona, s'ha anat aclarint. El comandant ens ha ordenat via telegrama que el cotxe-ràdio s'avanci a la resta del comboi per arribar abans a Smara; que ara sé que és el nostre destí. Així que hem arribat a Smara a dos quarts de tres de la tarda, i la resta del comboi ha arribat a voltants de cinc. El capità Yuso, que és qui ha de rellevar el capità Fabiani, és molt exigent. Quan hem arribat a Smara ha volgut repassar tots els telegrams, i m'ha ordenat que faci la feina punt per punt, d'una manera, al meu entendre, excessiva, ja que sense tanta pretensió ni tanta meticulositat la nostra companyia ha anat mantenint fins ara tota mena de transmissions perfectament en aquest territori. A banda, és clar, de la qualitat i l'estat de l'equip que es pugui tenir.

Divendres, 19 de desembre

Aproximadament a voltants d'onze del matí hem marxat de Smara en direcció a Guelta. Sols hem sortit de Smara un parell de cotxes de tropa més el nostre. Serà segur un viatge ràpid, ja que amb pocs vehicles es pot avançar molt més ràpidament; tot i que és una mica arriscat ser tan pocs. Hi viatgem quasi els mateixos que en anar a Smara: els capitans, l'alferes, en Baroja, César Merino, Marcos Peñarroya, jo i un guia local; set en total de la nostra companyia més el guia. Hem de portar paquets i correu cap a Guelta.

De camí hem sofert un parell de punxades de neumàtic, però ha alentit poc la nostra marxa. A les dues hem parat una estona a menjar i després hem continuat a bona velocitat. Arribem a Guelta a voltants de les deu de la nit. Tant de bo fossin sempre tan ràpids els viatges com ha estat aquest.

Per sopar ens donen un bon tall de carn que hem de rostir nosaltres mateixos. No ho hem fet pas gaire malament. Aquí aquesta setmana han fet una gran cacera d'estruços i ens hem fet un fart de menjar-ne la seva carn; fins i tot ens n'hem emportat.

Dissabte, 20 de desembre

Aquesta nit he dormit estupendament. És la primera de les tres nits passades en aquest comboi que ha estat així. Ho he fet com sempre a la caixa del cotxe, però amb més comoditats; en concret amb matalàs.

Avui passarem el dia a Guelta, de descans, i demà continuarem camí fins a El Aaiun. Guelta és molt bonic, té unes cases totes envoltades de muntanyes escarpades de roca pura, amb molts gorgs. Un paisatge veritablement pintoresc, realment un espectacle per a la vista.

Avui, dia vint, fa sis mesos que vam pujar al vaixell que ens va deixar en aquestes terres africanes. Gairebé ni m'he adonat de com de ràpid ha passat el temps, tot i les males estones viscudes. Ara ja no em preocupa quasi res, doncs confio que en pocs dies haurà acabat aquesta molt agradable etapa de la vida. He après i conegut moltes coses que seran una experiència vital molt rellevant, que les atresoraré per sempre més; pel meu compte mai hauria pogut experimentar el que he viscut aquests temps.

Quan ja dormíem al cotxe en César i jo ha vingut el capità Yuso per emportar-se el cotxe, ja que volia dormir-hi dins en algun lloc una mica més apartat d'on estàvem nosaltres, i com el cotxe no engegava perquè tenia la bateria molt baixa ens ha fet baixar per empènyer el cotxe i arrancar-lo. Maleïda la gràcia que ens ha fet!

Diumenge, 21 de desembre

A dos quarts de set del matí s'ha repetit la mateixa escena d'ahir. Altra vegada el capità ens ha despertat i ens ha fet empènyer el cotxe per arrancar-lo. Més enllà de la bateria baixa no sembla pas gaire experimentat en vehicles.

Sortim de Guelta a dos quarts de nou. Vora les deu hem passat per un campament de berbers locals i allà hem detingut la marxa una bona estona. Els nadius, tan aviat com ens han vist, han vingut a demanar-nos coses: els homes tabac, les dones i els nens pa i dolços. De fet, demanen de tot el que són capaços de veure que portem. Això m'ha recordat les pel·lícules de l'Àfrica a les quals sempre surten nadius curiosos i mendicants; tal qual passa aquí. En aquest indret hi hem estat prop de mitja hora, i després hem continuat el camí. Quan marxàvem han sortit tots per acomiadar-nos.

La resta del viatge ha estat com el dels dies anteriors: ràpid. També els capitans han disparat a moltes gaselles i n'han caçat unes quantes.

Hem arribat a El Aaiun a voltants de nou de la nit. Un cop dins la tenda en Fábregas m'ha entregat una carta de la mare i una de l'Àurea.

La visió i coneixença dels nadius d'avui m'ha fet demanar llet de dromedari, que és la que he vist que consumeixen ells; em pot la curiositat. La he aconseguida i provada, realment el seu gust no és gaire diferent al de la llet de vaca, però un pèl menys espessa.

Dilluns, 22 de desembre

A Guelta em van donar un encàrrec per a José Nieto, i li he entregat aquest matí; es tracta d'un rellotge. També em van confiar unes quantes cartes per entregar al correu. Aprofitaré aquest matí per escriure a l'Àurea, i als pares a la tarda. També aquesta tarda ens han completat la paga als que som caporals, amb cent-setanta pessetes.

Dimarts, 23 de desembre

Pel matí he hagut de rectificar les anotacions diàries inscrites des que va sortir el comboi el dia set, doncs hi havia informacions que eren incorrectes. M'ha ajudat a fer-ho un noi basc agregat, anomenat Arrizabalaga. Fent aquesta tasca rebo carta de l'Àurea.

Finalment ahir van marxar els de la primera expedició, es veu que van embarcar cap a les vuit de la nit. Dels de la nostra tenda ha marxat Enrique Ayet Piñol. No és el primer a fer-ho, ja que dos dels nostres havien marxat primer, però ells van marxar abans del previst ja que en ser de famílies importants tenien privilegis; són en José López i en Juan Penedés. Es va disgregant la colla dels que hem compartit tenda.

Sembla que el Nadal que passaré aquí serà una mica trist, ja que a més de les absències comentades cal afegir també les de Pedro Ramírez i Jaime Pérez, tots dos de comboi; a més Luis Cabrero tampoc hi serà perquè anirà amb uns altres amics. Total, que hi serem sols uns tres o quatre, si som capaços d'avenir-nos a celebrar la festivitat junts.

Dimecres, 24 de desembre

Aquest matí, tan sols un moment després de sonar diana, han tocat a formar, i amb la velocitat que ens caracteritza en deu minuts ja era tota la companyia formada. Se'ns ha comunicat que a dos quarts de vuit calia que vestíssim de passeig amb el corretjam i l'armament, per retre honors al Governador Civil de les Canàries, de visita a El Aaiun.

Ens hem passat una bona estona del matí fent instrucció perquè quan ens han provat prèviament com executàvem alguns moviment, en veure que no ens aclaríem i que no ens sortien bé, han decidit fer una mena de curs accelerat de recordatori. És lògic que no recordéssim bé els models i moviments de formació d'instrucció, ja que després de mesos de no fer-ho ningú ho recordava. Des que som al Sahara sols hem agafat els fusells com a defensa o cacera, mai per a fer-ne instrucció.

Al quarter de la legió és on ens han portat a retre els honors. El Governador ha vingut a voltants de dotze, han arengat un petit discurs tan ell com el General i després hem desfilat. Així ha anat la cosa.

Per celebrar la nit de Nadal hem comprat algunes cosetes, que afegides a alguns torrons que tenen Fábregas i Vallés han servit per celebrar un frugal sopar de Nadal. Tan sols hi érem Fábregas, Vallés, Lorente, Fernández i jo. A l'hora de repartir el sopar el capità Fabiani fa fet un petit discurs, després ha vingut el comandant de transmissions per veure com es serveix el sopar a tothom. Si s'ha de dir la veritat, han volgut aparentar com si

cada nit hi fóssim tots i agraïts dels aliments que ens donen, ens han obligat a prendre el sopar per donar una bona imatge al comandant que ens observava. A més, han ofert un menú especial, bastant millor que el dels dies normals: més varietat de plats, postres i cafè amb llet. Li han volgut fer creure que així eren els sopars de manera habitual, cada dia; evidentment no és la veritat ni de lluny. Segons han comentat demà hi haurà pel dia de Nadal un dinar especial.

Dijous, 25 de desembre. Nadal.

No desvetllo cap novetat si reconec que aquests dies trobo molt a faltar la família, i molt més l'Àurea; l'únic consol és que dins d'uns deu dies retornarem ja els voluntaris de la guarnició, segons ens ha confirmat el capità.

Ens hem anat a dormir després de sopar, a voltants de deu, però a causa de l'enrenou que bullia a d'altres tendes ens hem llevat a les tres i hem anat a trobar-los. La que teníem darrera nostre era plena d'agregats bascos, i gairebé tots estaven força borratxos. Quan hem marxat de la tenda dels bascos hem jugat a les cartes. No ha estat fins a les sis del matí que ens hem decidit a tornar a intentar dormir, però poca estona, ja que a dos quarts de vuit tocaven diana.

Avui, a la missa, hi han anat escassament unes deu o quinze persones; pel que es veu les borratxeres d'ahir han fet estralls en molts dels homes, fins i tot als de comandament.

El menjar d'avui ha sigut força especial: paella, amanida, carn, torró, pastes, vi, cafè, licor i fins i tot un cigar. Tot bastant acceptable.

Després del menjar en Fábregas i jo hem jugat una estona al poker. Les borratxeres que hem observat entre ahir i avui han estat una cosa bàrbara, podria afirmar que la meitat del personal militar de El Aaiun ha estat embriag en algun moment. Un basc anomenat Arrien s'ha emborratxat tant, que junt amb d'altres que també ho estaven eren la riota de molts, ja que l'estampa que mostraven era una mica grotesca. Sembla que aquest noi acostuma a ser un embriag habitual.

Divendres, 26 de desembre

Ahir vaig tenir servei de caserna. Sort que aquí tant dóna tenir servei per Nadal que en qualsevol altre dia, doncs molt poc m'hauria divertit fora del campament.

A l'hora de repartir el dinar ha pujat el tinent Mas a llegir la llista dels soldats que hauran de rellevar els voluntaris: jo he sigut anomenat. El sopar el farem en Fábregas i jo en una fonda del poble, i per vint-i-cinc pessetes ens han servit un bon àpat.

Dissabte, 27 de desembre

He escrit a l'Àurea pel matí. Més enllà d'aquest fet no hi ha hagut res de destacable a anotar en el dia d'avui.

Diumenge, 28 de desembre

A les nou del matí anem a missa en formació. A la tarda m'han entregat cinc cartes: una dels pares, tres de l'Àurea i una dels tiets de Sagunt; totes elles amb felicitació pels Nadals.

A les vuit de la nit escolto l'emissora que s'ha posat recentment en servei per emetre des de El Aaiun. S'anomena "Rádío Aaiun, la voz del desierto" i emet en 3250 Khz. de set a deu de la nit. Ofereixen molt bona música.

Dilluns, 29 de desembre

Avui tinc servei de guàrdia, i aprofito per escriure a l'Àurea i als pares. A la tarda faig un paquet amb totes les cartes rebudes fins ara per enviar-les a casa per correu, excepte les de l'Àurea, que les duré jo al damunt. Així, en fer l'equipatge per embarcar quan em toqui, tant cartes com llibres i llibretes, que també els afegiré al paquet, ja viatjaran cap a casa sense que hagi de portar-ho jo tot al damunt.

La guàrdia d'avui m'està donant molta feina ja que demà han de marxar dos combois i per tant cal preparar tota la seva intendència, cosa que fa que el telèfon no pari de sonar ni un moment.

Dimarts, 30 de desembre

A les sis del matí surt el comboi cap a Smara, amb el relleu del voluntaris que es troben allà. I cap a les dotze el capità Fabiani s'ha acomiadat oficialment de tots nosaltres, donant la mà a cada soldat i entregant-nos un banderí de la companyia, junt amb un mocador. El banderí és dels més bonics que he vist amb motius militars que circulen per aquí. També ha volgut fer-se una fotografia amb nosaltres.

Després amb tota la companyia sencera.

En fernández, en Fábregas i jo també ens n'hem fet alguna a part.

En acabat uns quants hem acompanyat el capità fins a l'avió per acomiadar-lo com cal. Ha marxat amb un aparell de la companyia Ibèria. Per la nit Fábregas i jo hem comprat arengades i melmelada, i aquest ha sigut el nostre sopar.

Dimecres, 31 de desembre

El paquet que vaig fer ahir amb llibres i cartes l'he enviat ja via correus en direcció a casa. He comprat també alguns pins insígnia d'escuts per regalar, amb diferents formes: d'estrella de la companyia, amb la lluna i el camell, etc.

Avui he vist un dels actes més vergonyosos de militars amb graduació. Sis d'ells volien viatjar en un jeep, però no els engegava. Aleshores han cridat els soldats que eren a les files per recollir el dinar per demanar-los que empenyessin el cotxe. No és aquesta la indignitat, sinó que els han esbronat de molt mala manera per no afanyar-se més en acudir a la crida que se'ls feia, i quan ja tots els soldats estaven empenyent, els ocupants del vehicle no han tingut la mínima deferència ni de baixar-se per alleugerar pes, ajudant en la tasca al soldats, obligant-los a estirar així el pes del cotxe més el dels sis ocupants. Un problema que entre els sis ocupants podrien haver resolt solets l'han convertit en un complex problema pels soldats que intentaven ajudar. A més els oficials eren homes joves. Des del meu punt de vista aquesta acció demostra com són d'arrogants i ganduls molts d'ells. Són rates de cloaca amb ínfules estudiantils que fan valer indignament el seu grau.

Demà, degut que serà Cap d'any, no hi haurà avió, de manera que en tota la setmana no rebré cap carta. Fins al proper diumenge no n'hi haurà.

El sopar de Cap d'any ha estat extraordinari. Ens han ofert una mica de torró, vi i cafè amb llet; a més de patates bullides i bacallà amb salsa de tomàquet. Amb una emissora de cotxe hem seguit les dotze campanades retransmeses per Ràdio Madrid.

Dilluns, 1 de gener de 1.959. Cap d'any.

Vaja principi d'any! Ahir van arribar de Barcelona els soldats pel reemplaç de la primera expedició que va retornar a la península. Aquells han tingut la sort de poder ja celebrar tant el Cap d'any com el dia de Reis a casa.

Avui hem trobat a la nostra roba altra vegada aquests maleïts insectes de misèria: de nou les puces. Sembla que aquest cop és una infestació que afecta tot el campament, no sols la nostra tenda com la vegada anterior. Hem tingut molta feina a intentar eliminar-les d'arreu la tenda, però no és gens fàcil ja que s'amaguen amb molta facilitat i travessen molts teixits; per tant, gairebé segur que no ens n'hem sortit del tot intentant eliminar la plaga; fins i tot hem rentat la roba amb benzina. És molt penós que a la darrerria de la meva destinació aquí tornem a estar com al principi. Pel que fa a la meva higiene intento estar el més net possible, però es pot afirmar amb contundència que l'ordre del comandant Biguri que ens prohibeix dutxar-nos des de fa dues setmanes pot tenir molt a veure amb els problemes d'higiene i d'infestació que estem patint. Segur que a ell no li falta una bona dutxa diària, i sembla que no s'adoni de les conseqüències de la falta d'higiene en un lloc tan atapeït de soldats com és un campament.

Aquesta tarda hem hagut de recórrer al riu per tal de banyar-nos i higienitzar-nos. Hi hem anat en Colomé, en Vallés, en Guillén, en Fábregas, en Fernández i jo. Abans d'arribar al riu hem entrat al cementiri de El Aaiun. És bastant petit, amb unes escasses cent tombes. La major part d'elles són dels legionaris o soldats que van caure a l'emboscada d'Edchera del 13 de gener de 1958, en què van morir quaranta-vuit dels nostres homes, més un total

de seixanta-quatre ferits; tots ells de la bandera tretze, a les ordres del capità Jáuregui i el brigada Fadrique.

A l'hora de dormir vesso benzina per totes les peces de roba, així com també pel matalàs i al capçal del llit. Em preocupo també d'eliminar la pols que hi pugui haver.

Divendres, 2 de gener

Continuem la tasca de neteja d'ahir. Vesso benzina pel matalàs i tota la roba. Després ho embolico tot fins a l'hora de dormir.

Avui han marxat els cinc agregats amb qui vivíem i compartíem les tasques de telecomunicacions. A causa de la seva marxa hem patit un excés de feina a les emissores per aconseguir completar tots els enllaços previstos nosaltres sols, s'ha generat així un petit desgavell a les comunicacions i he hagut de fer quasi tots els enllaços durant tot el dia.

Dissabte, 3 de gener

Tinc servei de guàrdia. El capità Yuso ha fet formar tota la companyia per assajar instrucció; sort que tenint jo guàrdia me n'he lliurat. És un consol que hem de marxar d'aquí a pocs dies, ja que aquesta destinació s'està complicant cada cop més; cada dia que passa són més insuportables les pretensions del nou capità.

Al matí han arribat els nous voluntaris que hauran de ser el nostre relleu, així és que quan diguin de marxar ja estarem tots preparats.

Escric a l'Àurea i li notifico que tornaré aviat i que per tant no m'escrigui més, ja que el que m'envii segurament arribarà quan ja hagi marxat. Després escric als pares amb la mateixa notícia.

Diumenge, 4 de gener

Ara, com està ja format el nou Batalló de Transmissions, els serveis seran cada sis o set dies; doncs han agregat molta gent a la xarxa permanent. A mi m'afectarà poc temps, ja que en pocs dies perdré de vista el batalló. Avui he rebut cartes de l'Àurea i dels pares.

Dilluns, 5 de gener

La nostre tenda torna a estat plena d'ocupants, doncs a l'agregar-se més personal a la nova Xarxa de comunicacions han vingut tres persones més a conviure amb nosaltres, també s'hi han afegit després alguns dels voluntaris.

Avui han repartit la cistella de Nadal del govern, que ha consistit en tres ampolles per a cada soldat, dues de vi i una de brandi; també en una barra de torró. Sens dubte no es pot demanar més, perquè amb el que ens han donat n'hi ha per passar uns quants dies. Sembla que aquesta cistella regal que s'ha entregat a la tropa és part dels donatius que han donat a Espanya algunes firmes comercials.

Per la nit, des del camp d'aviació ha iniciat corrua fins al poble una mena de comparsa formada per fileres de legionaris i de soldats, que amb una torxa cadascú il·luminaven el camí a dreta i esquerra. Al mig de tots ells hi caminaven tres dromedaris amb els Reis Mags, i darrera de cada un d'ells un altre dromedari simulant carregar regals. Vaja, el que es podria anomenar una cavalcada de reis, i molt més real que a Barcelona, ja que hi

havia els dromedaris i els acompanyants moros dels reis. Fins i tot hi havia un camió amb l'estrella guia il·luminada que simulava portar els regals per als fills dels oficials. Aquest darrer fet m'ha fet recordar molt l'Àurea, i m'ha generat una veritable nostàlgia; li escriuré una nova carta.

Dimarts, 6 de gener. Reis.

Ahir a la nit calia enviar telegrams importants, però no es va fer correctament perquè l'enllaç de les tres de la matinada va quedar-se sense efectuar, a causa d'adormir-se qui l'havia d'enviar. El cas és que tots els que estaven al càrrec d'aquests enllaços de la nit havien de retornar aviat a Espanya, ja que dos són voluntaris i un altre hi tornava per mèrits. El comandant els ha arrestat tots a no viatjar en la propera expedició de retorn. No sé si s'arribarà a complir aquest arrest, però de ser cert hi ha motius sobrants per a la lamentació.

El dinar que han repartit ha estat força bo, gairebé tant com el del Nadal.

Dimecres, 7 de gener

Fins al moment els arrestats són Alberto Aymami, Carlos Figueruelo i Antonio Revenga. A l'hora del dinar han dit que a la tarda hi hauria revista, així mateix també han informat que els tres caporals dels enllaços fallits havien de tallar-se el cabell al zero.

Quan han passat revista a les quatre el tinent Mas ha dit als arrestats que el comandant els volia retenir força temps, fins i tot després que marxéssim tots els de la seva expedició de retorn; però que ell ha aconseguit que es conformés a arrestar-los només un mes. Així que no podran marxar amb nosaltres, però no ho faran gaire més tard. Sembla ser també que els voluntaris ja no farem més serveis, doncs a causa de tot aquest enrenou el tinent s'hi ha negat, diu que no vol que realitzem ja més tasques aquí al Sahara, que no pertanyem ja al nou batalló, i que no vol que es torni a arrestar ningú més de nosaltres per motius de serveis, i menys encara sense el seu consentiment. Al menys sembla que de serveis de ràdio ja no en farem més; ni potser cap altre.

Dijous, 8 de gener

A primera hora del matí escric als pares. No sé si pot ser causat per l'aigua, l'alimentació o alguna altra circumstància del desert, en el que hi porto ja sis mesos, però m'adono que se m'ha deteriorat molt la dentadura. Des de ja fa uns quants dies tinc dolor de queixals tant de dia com de nit. Aquí no vull anar al dentista perquè sé que és un carnisser, com qui diu, doncs ja m'han explicat alguns casos que demostren la poca professionalitat i destresa que té. Em reconforta pensar que en poc temps podré anar a un dentista a Barcelona.

Divendres, 9 de gener

Ahir, el capità Yuso va fer instal·lar un porc a l'habitació del "turuta", el corneta, un dels únics que dormia sota teulada en un míser habitatge; a ell l'ha fet anar a dormir a una de les nostres tendes. Està vist que per a un militar un porc pot tenir més contemplacions que un home. Alguns d'aquests oficials cada dia m'ensenyen noves cares de quina mena de persones són.

En fi, avui acabarem de matar el temps anant-nos a banyar al riu, envoltats de dunes i desert. A pesar de la data en què ens trobem fa encara prou calor com per fer-ho. Serà un dels darrers gaudis d'aquest paisatge africà que aviat abandonarem.

Dissabte, 10 de gener

Aquest matí, quasi amb el toc de diana, el capità ha fet formar la companyia per anar a fer pràctiques al camp de tir. Ens hem passat tot el matí fent-hi instrucció, excepte l'estona que ha durat el temps de disparar.

Tot el dia aquest nou capità s'està fent un fart d'arrestar soldats, a caprici seu en molts casos: per formar malament en anar a dinar, per errar massa trets al tir, per portar mal posada la gorra, etc. En el cas dels caporals gairebé tots els que estan al càrrec de tendes comunals han estat arrestats per tenir-les excessivament brutes. La nostra ha sigut una de les afectades, per tant estic arrestat durant tres dies. Sembla que aquest capità gaudeix demostrant la seva autoritat pel fet d'arrestar-nos encara que estiguem rebaixats de serveis.

Els arrestats de l'altre dia han hagut de sortir avui de comboi, i se'ls ha dit que segons com facin els enllaços mentre duri la sortida se'ls aixecarà o no l'arrest. Segons sembla aquesta durarà uns deu o dotze dies, per tant temo que encara ens queda d'estar-nos a

l'Àfrica tot aquest mes. Escric a l'Àurea dient-li que faci paciència i que li enviaré un telegrama tan aviat sàpiga segur que tornem.

Diumenge, 11 de gener

Després d'anar a missa han format a tots els arrestats per netejar el campament; entre ells jo, evidentment. A la tarda ha continuat l'arrest, en aquest cas en forma d'instrucció. Però ha estat com una paròdia burlesca ja que havíem de manar-la i organitzar-la nosaltres mateixos. Jo tan sols m'hi he quedat mitja hora.

Dilluns, 12 de gener

Ahir a la tarda va ploure bastant, per tant sembla que estarem uns dies sense rebre aviació. Hem reprès el treball amb les emissores ANG-9, tant matí com tarda però sense sortir del campament. Es veu també que han pagat els sous del batalló, però a nosaltres els voluntaris no. Aprofito per escriure als pares.

A l'hora del dinar ha vingut el capità, i tothom que estava a les files de formació en espera d'entrar al menjador, des del sergent de cuina fins al darrer soldat, ha patit d'allò més per si li'n queia alguna al damunt. Amb aquest capità ningú pot estar segur de lliurar-se de les seves atencions.

Dimarts, 13 de gener

Tot el dia hem estat practicant codi Morse amb les ràdios. Semblava que poca cosa hauríem de fer fins a la nostra marxa, però sembla ser que això no serà així.

Avui ha aterrat un avió d'Iberia, sembla doncs que la pluja d'abans d'ahir no va ser suficient com per afectar el funcionament de l'aeroport.

Dimecres, 14 de gener

A primera hora escric a l'Àurea, anticipant-me per felicitar-la pel seu aniversari del dia divuit, que és quan calculo li arribarà aquesta carta. La veritat és que pensàvem que ja el podríem celebrar junts; però de moment aquí continuo obligat a allargar la relació de manera epistolar. Després, les hores matinals les hem passades fent pràctiques de ràdio. Circula el rumor que en tornar a Barcelona haurem de dedicar els nou mesos de mili que ens queden a fer d'instructors dels nous reclutes de quinta, no sé encara en quina caserna, però em sembla una bona ocupació que em deixarà caps de setmana lliures per trobar-me amb l'Àurea.

Com a bona notícia avui ha arribat el tinent Prado, que era a Smara, el qual ens ha d'acompanyar en el nostre viatge de retorn a la península. Aquest fet pot significar que en pocs dies marxarem.

Dijous, 15 de gener

Han ordenat aquest matí revisió d'equip al batalló, o sigui, que la cosa no va ja amb nosaltres, voluntaris i agregats. Possiblement no se surti de pràctiques.

Han entregat una llista avui a cada cap de tenda, amb els noms de les persones que hi han de residir a cada una. A mi m'han nomenat cap de tenda: una responsabilitat que sempre he volgut defugir i de la qual ara no em puc escapolir per ser nomenaments ordenats directament pel capità. Fins a aquest nivell de detalls baixa el capità a infiltrar-se. També ha canviat les persones de tenda ubicant-nos cadascú on ell ha considerat. A mi m'ha tocat la dels xofers. El porc que fa pocs dies va adquirir i acomodar el capità està millor tractat i amb més pulcritud que nosaltres: fins i tot amb cambra per a ell sol.

Divendres, 16 de gener

Aquesta nit ja he dormit a la tenda dels xofers. Però ni ahir ni avui hem sortit amb els cotxes a fer pràctiques amb les ràdios.

Com el sopar torna a ser bastant dolent ja fa uns quants dies que no anem a buscar-lo, ens comprem ous i tomàquet de pot. La paella que ens cal per cuinar-ho ens la deixen uns companys d'una altra tenda.

Dissabte, 17 de gener

Aquest matí hi ha hagut revistes varies, a més de gimnàstica i instrucció. Però els voluntaris ens hem "despistat" tots per no fer cap d'aquestes coses. A la tarda la revista ha estat de tendes, cabell i barba. Escric a l'Àurea i als pares.

Diumenge, 18 de gener. Aniversari de l'Àurea.

Avui és l'aniversari de la meva estimada Àurea. No crec que ella el passi molt feliç. Totes les festivitats que la meva absència li ha malmès se les he de fer viure intensament en quant torni a Barcelona. En aquesta plana del diari cal que ho expressi, que li desitgi un Feliç aniversari.

Pel matí hem anat a missa en formació com es fa cada diumenge. És poc adient que el capità hagi assignat un home tan sols a la funció d'assistent i cuidador del seu porc; l'ha relegat de tot altre servei que no sigui estar al càrrec de l'animal.

Avui he rebut encara algunes cartes: dues de l'Àurea, una dels pares i una d'en Joaquín. Demà escriuré les cartes de retorn.

Dilluns, 19 de gener

A la tenda on dormo ara hi ha un xofer que té un receptor de transistors a piles, per tant podem escoltar per la ràdio els resultats del futbol a "El Carrusel deportivo". Però poc tranquil he estat ja que el sergent de cap de setmana fa treballar els caporals fent-nos treure l'aigua d'un pou de desguàs i reparant un filat de seguretat perimetral. Ara cal sortir ben abrigat a primera hora ja que fa bastant de fred.

Aquesta tarda Antonio Aparicio m'ha regalat una banderola de la seva companyia: "Cia. Expedicionaria de Transmisiones nº 6".

Dimarts, 20 de gener

Pel matí el sergent ens obliga a continuar les feines d'ahir. Però cap a les deu del matí ha telefonat el brigada Terceiro demanant tres o quatre dels voluntaris que hem de marxar. Hi hem acudit en Vives, en Solé, en Carrión i jo. El treball que ens ha encarregat ha sigut embalar unes caixes que haurem de portar amb nosaltres.

A l'hora del dinar es rep una trucada comunicant que tots els voluntaris hem d'entregar les coses propietat del campament abans de les tres de la tarda. Sembla que aquesta vegada serà cert que marxarem aviat, doncs hem d'entregar l'armament, la tenda de campanya, la manta i el casc.

Prop de les quatre preparam el nostre equipatge personal i pugem a un camió que ens porta cap a la platja per fer l'embarcament.

Hi arribem cap a les cinc. A dos quarts pugem a una barcaça que ens durà directament cap a Las Palmas. Aquesta barcaça era quasi tocant a sorra, per tant no ens hem mullat tant com quan vam desembarcar per venir a El Aaiun. Passades les sis de la tarda la barcaça deixa la platja i surt a mar. Entre maniobres de moviments navals i esperes finalment seran passades les vuit que naveguem ja rumb a Las Palmas. Per fi arriba l'alliberament i la tornada a la civilització!

Set mesos han hagut de passar per a arribar a aquest moment. Avui fa set mesos justos des que aquell vint de juny de 1958 vam embarcar a Barcelona per venir fins aquí.

El trajecte ha començat complicat ja que en deixar la costa m'he marejat per la mala mar i he d'hagut de pujar a coberta corrent per vomitar, malgrat els esforços per controlar-ho. I

ha estat finalment a coberta on estem instal·lats mentre duri el viatge, en concret al magatzem d'equipatges, entre maletes i altres embalums.

Dimecres, 21 de gener

He hagut de dormir en plena coberta. Al principi he passat fred, però he anat canviant-me de lloc fins a trobar un racó on no hi corria tant d'aire. Allí hi he dormit bé, vaja, bé dins les pobres possibilitats que oferia l'espai.

El mar està bastant mogut, però cap a les set del matí ja es podia divisar Las Palmas a la llunyania. Hem arribat a port a quarts de dues, i mitja hora després hem desembarcat.

A poc de fer-ho he volgut menjar alguna cosa, i he tingut tan mala fortuna com ahir, ja que ho he vomitat tot un altre cop. No sé massa bé si és el viatge per mar o que no se'm posa bé menjar aquestes llaunes de carn.

Un cop desembarcats hem d'esperar al tinent Prado, que ha anat a buscar un camió al "Cuartel de transeüntes de Las Palmas", que és la caserna on s'allotgen tots els militars que van de camí a d'altres destinacions. Com a superiors ens acompanyen el tinent Prado, i els sergents Gracia, Notario i Arce. Com és lògic també és amb mi en Fábregas.

Passada una hora aproximadament vénen dos camions a buscar-nos per dur-nos a aquesta caserna de transeünts, que deixa bastant a desitjar, la veritat. No així les residències dels oficials que sembla que visquin en un palau; les dels suboficials també estan força bé. En arribar a la caserna ens trobem amb uns companys que havien estat destinats a Ifni, i que tornaran a la península amb nosaltres.

De seguida en Fábregas i jo el primer que hem fet és anar a dutxar-nos i sanejar-nos. Ens han deixat tovallola i sabó, i ens han cobrat un ral a cadascú. Hem donat, en canvi, cinc pessetes, per a que la resta se la quedés l'empleat; ens ha causat escrúpol pagar tant poc pel servei.

Després hem anat a donar una volta, i m'ha agradat força la ciutat. Hem comprat unes quantes coses a la tarda i a la nit hem anat a sopar a una fonda. Allí aprofito per escriure una carta a l'Àurea en què li adjunto una postal amb vistes de la ciutat. He enviat també dos telegrams, un a l'Àurea i un altre als pares, notificant el retorn i l'arribada a Las Palmas.

Dijous, 22 de gener

Pel matí, abans de sortir de la caserna, escric als pares i els afegeixo també una postal de la ciutat. Després aniré a correus per enviar-les juntes.

Sortim de la caserna cap a les dotze. En Fábregas i jo hem passejat per Las Palmas i hem pujat a un dels autobusos d'aquí, que anomenen "Guaguas". A dinar hem anat al mateix lloc on vam sopar ahir, ja que ens va agradar molt. A la tarda m'he comprat un llapis estilogràfic de quatre colors. Las Palmas és una bonica i moderna ciutat on hi circulen molts cotxes i taxis de tipus americà; dóna ganes d'aturar-los per pujar-hi.

Sembla que marxarem avui, ja que ens fan tornar a les quatre. Pel que pugui ser, tant en Fábregas com jo hem comprat taronges i pomes per al viatge. A les quatre s'han emportat les motxilles a lloc per a ser embarcades. El vaixell amb què tornarem és l'"Ernesto Anastasio". Acabem les compres de regals a la tarda.

Aquest vaixell amb què tornem sembla millor i més bonic que el que ens va dur, "El Monte de la Esperanza". És un vaixell de passatgers impecable, ja l'he estat observant des dels molls.

Després de passejar per darrer cop per Las Palmas ens dirigim al moll i ens esperem allí fins que ens cridin a pujar a l'embarcació. Tot el que veig d'aquest vaixell em meravella, al menys pel que fa a les zones de primera i segona classe; i les de tercera tampoc estan malament. Nosaltres no tenim passatge, per tant haurem de fer el viatge a la coberta; afortunadament ens hi han instal·lat almenys una tenda de campanya on hi cabrem tots.

Ja dins el vaixell hi ha força ambient. Un receptor de ràdio està emetent música i ens hi quedem escoltant una estona. A les dotze en punt de la nit salpem en direcció a Tenerife.

Divendres, 23 de gener

Em llevo a les sis del matí per a dutxar-me, a aquest vaixell no li manca de res. Ja es divisa Tenerife. El mar està molt tranquil, així el viatge resulta força còmode.

Abans d'arribar a Tenerife escric a l'Àurea i als pares. El poc que puc veure de l'illa és un conjunt meravellós de grans muntanyes al fons i boniques localitats a ran de mar. Hi ancorem a les vuit del matí.

En arribar ens han servit l'esmorzar. Hem de menjar amb les persones que viatgen a tercera classe, però ens serveixen amb una negligència i desgana que mostra clarament el menyspreu cap a l'uniforme que portem, suposo que per alguna qüestió d'ingressos i obligacions cap a nosaltres que ens converteixen en passatge una mica marginal.

Prop de les nou ens han deixat baixar a terra. Hem visitat Tenerife, ni que sigui superficialment. He comprat uns quants paquets de tabac "Partagaz" i "Gener" per al pare; també dues cafeteres italianes, una per la mare i l'altra per l'Àurea.

A les onze és el dinar al vaixell, que per cert és de molt bona qualitat. Ens han servit macarrons, truita de patates, amanida o variants, pa i postre. Tot molt ben cuinat.

A la tarda tornem a terra i pugem a dos autobusos per voltar una mica per la ciutat. M'ha agradat molt Santa Cruz de Tenerife, és molt bonica. Després hem entrat a un bar i ens hi hem pres un parell de refrescos mentre escoltàvem música procedent d'un tocadiscos públic que hi ha.

Estic passant molt bones estones, molt agradables: després de set mesos sense veure res més que desert em sembla estar a la glòria. Llàstima que no hi sigui aquí també l'Àurea amb mi, doncs ja seria impossible demanar més.

Després del refresc hem continuat la visita de la ciutat, i hem pujat a un autobús de tornada als molls. Potser no calia agafar-lo, ja que ens ha deixat tant lluny que hem hagut de caminar molt per arribar-hi. Ha estat a les sis que hem tornat a pujar al vaixell, l'hora del sopar.

El sopar que ens han preparat ha estat molt bo i variat. Llàstima que l'exèrcit no ens hagués mantingut així. L'únic inconvenient és que com anem vestits de soldats ens tracten amb una mica d'indolència, com si fóssim una classe inferior, la quarta classe.

A les dotze salpem de Tenerife. La propera escala serà Màlaga, i segons diuen serà de tres hores. Després de contemplar la sortida de Tenerife i una estona el mar he anat a dormir cap a les dues, després de conversar amb algun viatger.

Dissabte, 24 de gener

Després de l'esmorzar a les vuit em rento una mica a coberta. Volia anar a les dutxes, però no m'hi han deixat accedir per motius d'horari d'ús.

S'ha format una mena de tertúlia entre alguns de nosaltres. Un ancià francès que s'ha passat la vida viatjant, un noi paracaigudista menorquí i algun altre passatger. Amb el paracaigudista ja havíem fet amistat a Las Palmas, amb motiu de parlar-nos en català. Per sort seva marxa ja llicenciat. La tripulació del vaixell és en part catalana, se suposa que serà perquè s'acostuma a fer sempre el mateix trajecte.

Ahir a la nit el tinent Prado, cap de l'expedició, va enganxar una borratxera tremenda, i ens va fer anar de corcoll una bona estona.

A l'hora del dinar són uns quants els que han d'abandonar el menjador per estar marejats, a mi m'ha anat de ben poc també. Ara ja em resulta monòton el viatge: només que es veu aigua i cel. Com el temps ha anat empitjorant i el moviment de la nau és més intens, a l'hora del sopar molta gent ha acabat marejada i sense poder anar a taula. Jo també he hagut de deixar el menjar sense acabar i retirar-me marejat.

Diumenge, 25 de gener

Pels matins va molt bé una dutxa, i procuro ara no saltar-me-les per arribar ben polit a Barcelona. A més, avui ha començat el dia amb una mar molt calmada, per tant el viatge torna a ser molt agradable. A dos quarts de vuit s'ha oficiat una missa a la capella del vaixell.

Entre els soldats hi ha almenys uns deu transistors receptors de ràdio, doncs a Las Palmas són molt més barats que a Barcelona; així, qui ha pogut, se n'ha comprat un.

Possiblement a les vuit del matí de demà arribarem a Màlaga. Un cop hi siguem haurem d'avançar una hora al rellotge per tal de tornar-nos a adaptar a l'horari peninsular; l'horari al Sahara va acord amb el de les Canàries, per tant amb una hora de retard respecte al de la península.

El temps continua en calma i tal com ha començat el dia viatgem encara molt plàcidament.

Dilluns, 26 de gener

A dos quarts de set hem atracat a Màlaga. Després d'esmorzar a les vuit ens han deixat baixar una estona per visitar la ciutat. La veritat és que Màlaga no em desagrada, però tampoc em sembla una ciutat gaire acollidora; m'he sentit una mica fora de lloc pel tipus d'ambient que s'hi respira.

He enviat dues postals de la ciutat, una als pares i l'altre a l'Àurea. Cap a dos quarts d'onze estem de tornada al vaixell ja que a les onze ha de salpar ja en direcció a Barcelona. I així ha sigut, a les onze i poc l' "Ernesto Anastasio", ja era rumb a Barcelona; se suposa que demà a voltants de cinc de la tarda ja hi arribarem. Acabats de sortir de port ens serveixen el dinar.

Com a Màlaga han desembarcat ja molts passatgers per quedar-s'hi, després del dinar ens han ofert una cabina cambra per cada quatre soldats, ja que ara n'han quedat moltes

de buides. Llàstima que això passi només el darrer dia, ja que els anteriors he dormit bastant malament a coberta, en una tenda de campanya que poc aïllava i on a més ens hi trobàvem atapeïts: hi vivíem dins, intentant descansar, vint-i-cinc soldats.

Dimarts, 27 de gener

Ahir a la nit, abans d'anar a dormir, vam anar uns quants soldats a la cambra d'un jove passatger que ens hi va convidar a passar l'estona. Vam prendre una mica de brandi, vam fumar, vam explicar uns quants acudits, i després a dormir. Feia ja set mesos que no havia dormit en un llit de veritat, i m'ha semblat una experiència recuperada deliciosa i comodíssima.

A les quatre de la tarda ja pot veure's Barcelona a la llunyania, i ens fan pujar a coberta els equipatges. L'arribada està prevista a les cinc, tot i que arribem finalment gairebé a les sis.

Des del vaixell ja puc veure les persones que ens esperen als molls. Puc veure els pares, en Joaquín, la senyora Teresa, la senyora Paquita, la seva mare i en Gener (mare, àvia i germà de l'Àurea), i, sobretot, la meva estimada Àurea. Malauradament quan desembarquem quasi no tinc temps de saludar, ja que ens fan pujar a uns camions que ens porten a una caserna, i se'ns diu que no marxarem cap a casa fins al dia següent; però a darrera hora ens deixen sortir ja cap a les deu de la nit. Quan arribo a casa els pares ja m'hi esperaven i em donen una calorosa benvinguda.

Dimecres, 28 de gener

A les set del matí surto de casa per anar cap a la caserna. Estem gairebé tot el matí fent voltes per allà a l'espera, m'entreguen l'impermeable de la meva companyia. Per fi, a la una ens donen el permís de vint dies i ens deixen marxar.

Ja a casa em canvio de roba i em dirigeixo cap a casa de l'Àurea. I ara, set mesos després, puc tornar a besar-la i abraçar-la novament! Amb quanta ansietat he esperat aquest moment! Ara ja res farà que ens separem de nou per tant de temps.

FI DEL DIARI

Josep Sevilla Alexandre

EPÍLEG

Un cop a Barcelona el pare va ser destinat al servei d'emissora del "Cuartel del Carmen", de Manresa, prop de la catedral i avui desaparegut, per completar els nou mesos de servei militar que li faltaven. Allí estant podia trobar-se amb la mare quasi tots els caps de setmana.

Un cop acabada la mili i ja ben enfocada la seva professió com a joier els pares varen casar-se el 1962.

De la seva unió vam nèixer tres fills: L'Alba, l'Eloi i jo, en Jordà, el germà gran.

Vam viure al barri de Gràcia, prop la resta de família fins al 1974, en què vam marxar a viure a Valldoreix. En aquell moment el pare decidí canviar l'ofici de joier pel de l'hostaleria, obrint un restaurant a Sant Cugat del Vallés; que passat el temps va decidir vendre.

Van anar passant els anys i van canviar varies vegades de població de residència: Vilanova i la Geltrú, Roses, L'Ampolla i definitivament Amposta. La mare ens va deixar el 2019, i el pare el 2023.

Epíleg: **Jordà Sevilla Fando**

